

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

**Pályaorientáció a könnyűiparban, a magyar köznevelési rendszerben
működő iskolai motiváció a munkaerőpiaci lehetőségek tükrében.**

DIPLOMAMUNKA

**OE-KVK-TMPK
2021**

Hallgató neve:
Hallgató törzskönyvi száma:

**Szabó-Oszoli Nikolett
T-3275/FI12094/R**

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

DIPLOMAMUNKA FELADATLAP

Hallgató neve: Szabó-Oszoli Nikolett

Diplomamunka száma: SZD21083114157637

Törzskönyvi száma: T-3275/FI12094/R

Neptun kódja: [REDACTED]

Szak: Könnyűipari mérnök-tanár levelező MA

Specializáció:

A dolgozat címe: Pályaorientáció a könnyűiparban, a magyar köznevelési rendszerben működő iskolai motiváció a munkaerőpiaci lehetőségek tükrében

A dolgozat címe angolul: Career orientation in the light industry, motivation methods in the Hungarian public education system in the light of labor market opportunities

A feladat részletezése:

1. A könnyűipari ágazat belföldön és nemzetközi környezetben
2. A magyar köznevelési rendszerben működő folyamatok: diákok kérdőíves megkérdezése
3. A munkaerőpiac és a pályaorientáció helyzete: pályaelhagyók és szakemberek véleménye
4. Javaslat a pályaorientáció korszerűsítésére a könnyűipari ágazatban: egy lehetséges pilot rendszer és fejlesztés

Intézményi konzulens neve: Dr. Tomory Ibolya

A kiadott téma elévülési határideje: 2022. december 15.

Beadási határidő: 2021. 12. 15.

A diplomamunka: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2021. 10. 25.

.....
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom: 2021. 12. 12.

.....
belső konzulens

.....
külső konzulens

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

KANDÓ KÁLMÁN VILLAMOSMÉRNÖKI KAR
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

DIPLOMAMUNKA KONZULTÁCIÓS NAPLÓ

Hallgató neve: Szabó Oszoli Nikolett

Neptun kód: [REDACTED]

Munkarend (nappali vagy levelező): levelező

Diplomamunka címe magyarul: Pályaorientáció a könnyűiparban, a magyar köznevelési rendszerben működő iskolai motiváció a munkaerőpiaci lehetőségek tükrében

Diplomamunka címe angolul: Career orientation in the light industry, motivation methods in the Hungarian public education system in the light of labor market opportunities

Intézményi konzulens neve: Dr Tomory Ibolya, adjunktus

Külső konzulens neve:

Alk.	Dátum	Tartalom	Aláírás
1.	2021.10.11	A dolgozat felépítése, a tartalom tartalmi pontosítása, rendezése.	
2.	2021.10.20.,29.	A kérdőíves felmérések célja, célcsoportok. A kérdőívek elkészítése, szétküldése, a válaszok összegyűjtése.	
3.	2021.11.26.	A kidolgozás folyamata és kérdései. Tartalmi és formai kiegészítések, javítások. A kutatási eredmények összesítése, értelmezése, kifejtése.	
4.	2021.12.11.	A dolgozat végleges formája és tartalma. Összegzés és befejezés.	

A Konzultációs naplót mind a négy helyen, egyszerre kell aláírni az intézményi konzulenssel.

Kérjük, hogy az adatokat számítógéppel töltsé ki, és Word formátumban küldje meg az intézményi konzulensnek elektronikusan, aláírással!

A hallgató a „Szakdolgozat” tantárgy aláírási követelményét teljesítette.

Budapest, 2021.12.11.

Intézményi konzulens

1081 Budapest
Népszínház u. 8.

+36 1 656-5389

simonics.istvan@trmpk.uni-obuda.hu
www.uni-obuda.hu

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

REJTŐ SÁNDOR KÖNNYŰIPARI ÉS KÖRNYEZETMÉRNÖKI KAR
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott hallgató kijelentem, hogy a diplomamunka saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült diplomamunkában található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2021. december 12.

.....
hallgató aláírása

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
A dolgozat célkitűzése.....	6
1. A KÖNNYŰIPARI ÁGAZAT BELFÖLDÖN ÉS NEMZETKÖZI KÖRNYEZETBEN....	9
1.1 Szerkezeti anyagok az emberiség történetében	9
1.2 A textilipar fejlődése és az iparosodás folyamata.....	10
1.3 Történeti áttekintés Magyarországon és nemzetközi környezetben.....	11
2. A MAGYAR KÖZNEVELÉSI RENDSZERBEN MŰKÖDŐ FOLYAMATOK	21
2.1 Általános iskolai tanulmányok a magyar köznevelési rendszerben.....	21
2.2 Középiskolai tanulmányok a magyar köznevelési rendszerben.....	22
3. A MUNKAERŐPIAC ÉS A PÁLYAORIENTÁCIÓ HELYZETE	27
3.1 A pályaaorientációs folyamat és a munkaerőpiac kapcsolata.....	27
3.2 A könnyűipar globális helyzete, post-COVID jelenségek a munkapiacon	28
3.3 A könnyűipar hazai helyzete a COVID-19 után, lehetőségek a munkapiacon.....	30
4. A JELENLEGI PÁLYAORIENTÁCIÓS RENDSZERHEZ ÉS MUNKAERŐPIACHOZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÓMUNKA ELEMZÉSE.....	32
4.1 Általános iskolai felmérés és elemzés.....	32
4.2 Középiskolai felmérés és elemzés	46
4.3 Munkaerőpiaci felmérés	60
5. JAVASLAT A PÁLYAORIENTÁCIÓ KORSZERŰSÍTÉSÉRE A KÖNNYŰIPARI ÁGAZATBAN.....	68
5.1 Javaslatok a pályaaorientációs folyamatban feltárt hiányosságokra.....	68
5.2 Életpályamodell szemlélet kialakítása a pályaaorientáció kezdetén	70
5.3 Kreatív szakmák országos pályaaorientációs térképe	73
ÖSSZEFOGLALÁS.....	74
ANGOL NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÓ.....	76
IRODALOMJEGYZÉK	77
ÁBRAJEGYZÉK	79
TÁBLÁZAT JEGYZÉK	80
A CSATOLT MELLÉKLETEK JEGYZÉKE.....	81
MELLÉKLETEK	82

BEVEZETÉS

A dolgozat célkitűzése

Dolgozatom témájának meghatározása során törekedtem arra, hogy olyan témáról végezhessek kutatómunkát és fejlesztési tevékenységet, amely hosszabb távon hozzájárulhat személyes sikereimhez, karrierem építéséhez a könnyűipari ágazatban. Ugyanakkor az is fontos volt, hogy a témáról gyűjtött adatok és dolgozatomban összegzett információk hasznosak legyenek a téma iránt érdeklődők számára. A téma időszerűségét alátámasztják a jelenlegi munkaerőpiaci folyamatok, elvárások, amelyek a pályaeorientáció szerepét megerősítik.

Elsőként a könnyűipari ágazatot mutatom be hazai és nemzetközi viszonylatban, majd a jelenleg működő oktatási rendszert és könnyűipari munkapiacot. Célom a jelenlegi pályaeorientációs folyamat rendszerszintű működését elemezni. Az elemzésem hatóköre a magyar köznevelési rendszerben működtetett intézményekre és a munkaerőpiacra terjed ki. Kutatási módszerként a kérdőíves felmérést választottam a következő szegmensekben: általános iskola, középiskola és munkaerőpiac.

A vizsgálat során a tanulók önismeretét, céltudatosságát, tájékozódását, érdeklődési köreit, munkapiaci ismereteiket mérem fel. Az értékelés során általános jellemzőket és befolyásoló tényezőket is figyelembe veszek, olyanokat, mint pl.: földrajzi elhelyezkedés, szülői minta. Az elemzést követően kapcsolódási pontokat, összefüggéseket, fejlesztendő területeket szeretnék feltárni a jelenlegi pályaeorientációs rendszer működéséről.

A kapott információk alapján szeretnék egy országos munkaerőpiaci kutatást végezni, ahol a tanulók elképzeléseit, tanulási terveiket szeretném összehasonlítani a jelenlegi és jövőbeni kreatív ágazatban fellelhető munkahelyek irányzataival, végzett tanulók elhelyezkedési lehetőségeivel. Munkapiaci oldalról szándékozom vizsgálni a pályán maradó és pályát elhagyó szakemberek lehetőségeit az állami és verseny szférában. Motiválni szeretném a tanulókat a sikeres pályaválasztásban, hogy magasabb számban tudjanak saját pályájukon maradni, és sikeres legyen a pályaeorientációjuk a munkaerőpiacon való elhelyezkedésüket követően.

Dolgozatom eredményeként szeretnék készíteni egy összesítő pályorientációs dokumentumot, ami tartalmazza a kutatásaim alapján meghatározott fejlesztendő területeket. Célom összegyűjteni a hivatalos tájékoztató oldalak elérhetőségeit, valamint a jelenleg tanulható kreatív ágazati szakmák oktatási és munkapiaci oldalról vizsgált tényezőit. A dokumentum mellé egy országos pályorientációs térképet szeretnék készíteni, amely vizuálisan szemlélteti a különböző kreatív szakmák tanulási és munkavállalási lehetőségeit a jelenleg elérhető fizetési és területi információkkal megjelölve. A dokumentumcsomagot szeretném visszacsatolni az oktatási rendszerbe, hogy elérhető legyen az intézmények számára, ezzel támogatva a pályaválasztás előtt álló diákok sikeres orientációját.

Saját életpályám

Az alábbiakban saját pályorientációmat és annak sikerességét szeretném néhány sorban összefoglalni. Ennek apropója a pályaválasztás és motivációk saját megtapasztalása, a jövőkép, a saját elképzelések, saját tevékenység sikerének fontossága.

Már az óvodai nevelés során fontos volt számomra a kreatív tevékenység, ami folyamatosan végig-kísérte eddigi tanulmányaimat. Az általános iskolában dicséretes eredménnyel végeztem évről évre a rajz, vizuális kultúra tantárgyból. Számos rajzversenyen is indultam, ahol sikereket értem el. Érdeklődési körömben mindig a kreatív ágazat volt a húzóerő, azonban középiskolai tanulmányaimat nem folytathattam ezen a vonalon, mert a cél az volt, hogy piacképes szakmát szerezzek és az akkori lakóhelyem szerinti középiskolák közül válogathattam. Tanulmányaimat közigazgatási területen folytattam, de továbbra is a kreativitás határozta meg az életemet, ezt az utat nem hagytam leépülni. Középiskolai tanulmányaimat befejezve a munkaerőpiacra kerültem, de kitűztem további tanulási és karrier célokat is. Ez volt az az időszak az életemben, amikor véglegesen meghoztam a döntést, hogy a kreatív iparban szeretnék dolgozni vállalkozóként és további tanulmányaimat felnőttként munkavégzés mellett folytatom. Így ennek megfelelően építettem fel további pályámat.

Elsőként felvételt nyertem az Óbudai Egyetem Könnyűipari mérnök BSc képzésére, amit sikeresen befejeztem és kézhez kaptam a diplomámat. A következő cél a gyakorlati ismeretek

elsajátítása volt, ezért beiratkoztam egy női szabó OKJ-s felnőtt képzésre, ahol két éven keresztül sajátítottam el a szakmát, majd sikeres vizsgát tettem. Ezzel párhuzamosan elindítottam vállalkozásomat, amiben jelenleg másodállásként dolgozom. Érdeklődési köröm erősen orientálódik a divatiparra, az egyedi termék készítésre és márkáépítésre. Megterveztem és létrehoztam a TULIP Couture & Shop márkát az elképzeléseimnek megfelelően. A vállalkozásomban több lábon szeretnék állni, ezért kialakulóban vannak különböző üzletágak pl.: Tulip Costume (filmipar és jelmezkészítés), Tulip Sport (sport ruházati termékek, egyenruha, táncruha), Tulip Wedding (esküvő ipar, esküvői és alkalmi ruhák).

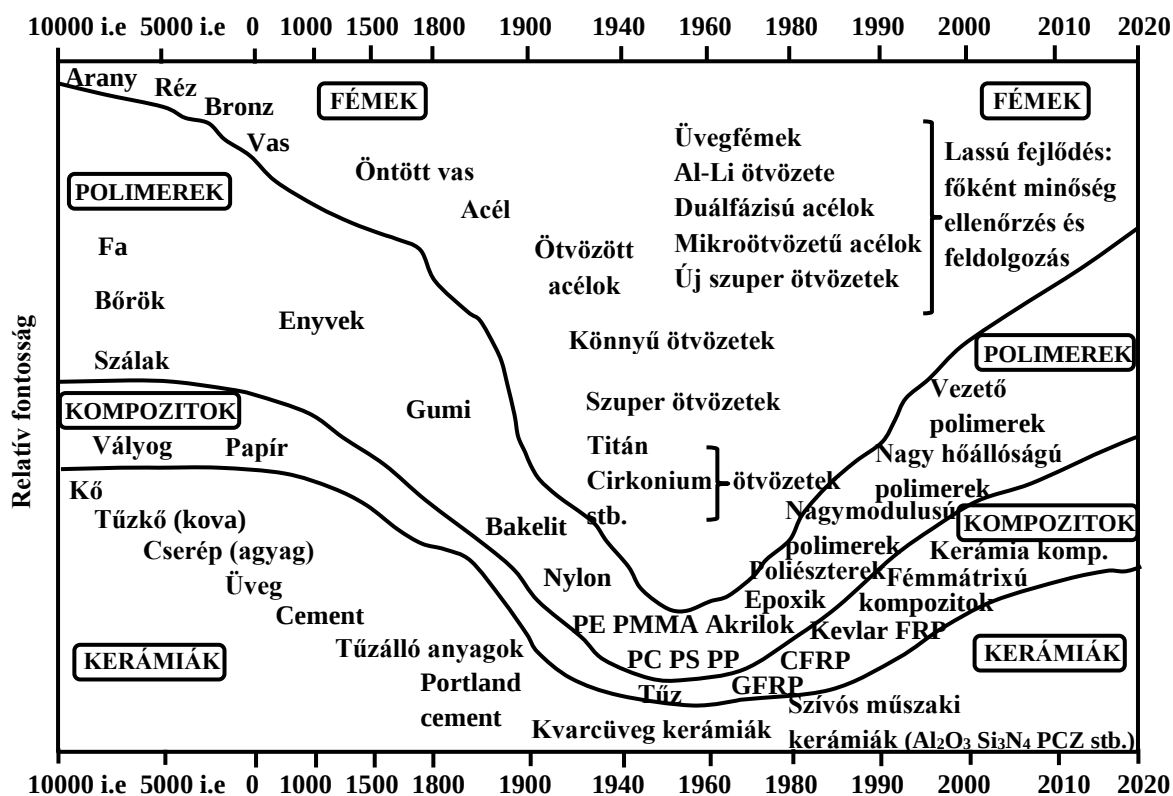
A vállalkozásom sikeres működéséhez elengedhetetlennek tartom a folyamatos képzést, további tanulási utak kijelölését. Középtávú céljaim közé tartozik a pedagógia terület elsajátítása, ezért beiratkoztam az Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai központba, ahol jelenleg Könnyűipari mérnök mérnöktanári MSc képzésben veszek részt. Célom, hogy megfelelő tudás elsajátítása után a kreatív ágazatban tanuló diákokat, hallgatókat oktathassam, mint könnyűipari szakember. Szeretném segíteni a tanulók pályaválasztását, szeretnék egy olyan irányt mutatni, ami miatt ezt az ágazatot érdemes választani és a jövőben felvirágoztatni. Szeretnék tanműhelyt kialakítani a jövőben és végzős diákokat fogadni gyakorlati munkára vállalkozásom keretein belül. Hosszabb távú célom, hogy szakkönyveket írjak a divatiparban tanuló diákoknak, mivel jelenleg nagyon kevés az elérhető és naprakész szakirodalom, hamar elvesztik érdeklődésüket, amikor azt tapasztalják, hogy 100 éves tankönyvből kell tanulni. Különösen igaz ez egy olyan szakmában, ahol éves szinten új kollekciókat kell létrehozni, alkotni és ezzel megélni a piacon.

A fentiek ismeretében ezért olyan témát választottam diplomamunkám elkészítése során, amelyben fel tudom térképezni a jelenleg versenyszférában fellelhető könnyűipari vállalkozásokat és azok piacképességét, ami a vállalkozásom működtetéséhez is elengedhetetlen, illetve személyes karrier célomhoz is szorosan kapcsolódik majd. Összekapcsolnám az oktatási rendszerrel és azon belül a pályaaorientációval, hogy miért és hol érdemes ezt a területet választani a jövő nemzedéknek.

1. A KÖNNYŰIPARI ÁGAZAT BELFÖLDÖN ÉS NEMZETKÖZI KÖRNYEZETBEN

1.1 Szerkezeti anyagok az emberiség történetében

A könnyűipari ágazat magába foglalja a textil, ruházati, bőr és bőrtermékek, fafeldolgozás, papír és nyomdai iparágakat. Ezekben az iparágakban nyersanyagokból, félkész termékekből azonnali fogyasztási cikkeket és további alapanyagokat állítanak elő. Az ágazatban a gyártás során felhasznált nyersanyagok és félkésztermékek alapanyagaiban sokfélék lehetnek. Az iparágban megjelenő fő nyersanyagok a fémek, természetes és mesterséges polimer alapú anyagok, kompozitok és kerámiák.

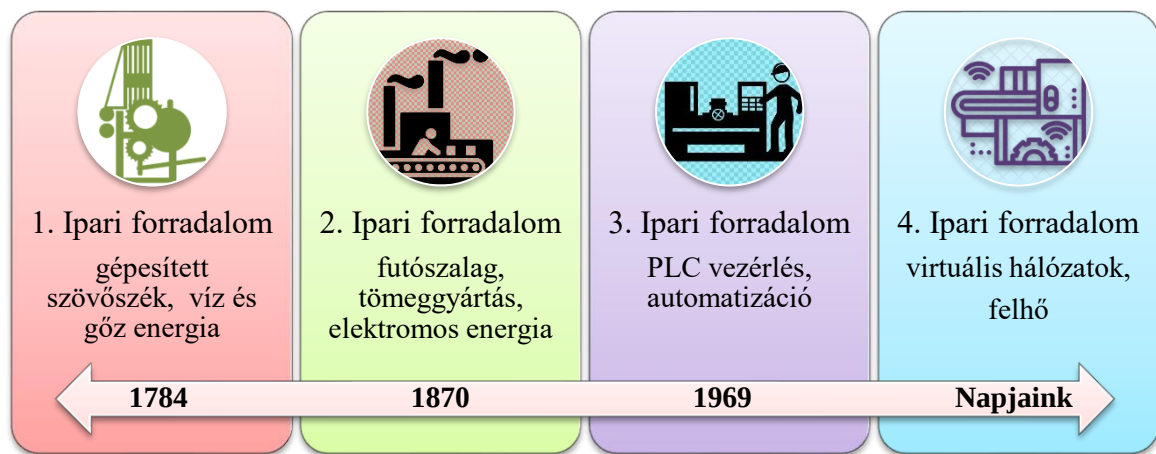
Forrás: Ronald F. Gibson, 1994

1.1 ábra Szerkezeti anyagok relatív fontossága az emberiség történetében

1.2 A textilipar fejlődése és az iparosodás folyamata

A textíliák előállításának története nagyon hosszú időre nyúlik vissza. Kezdetekben természetes nyersanyagokat, alapanyagokat felhasználva kézzel készített termékeket tudtak előállítani. A XVIII. század elejéig a kézműves termékek előállítása otthoni környezetben, munkaigényes módon történt. Később beszélhetünk műhelyek kialakulásáról. A vezető régiók a textil termékek piacán Perzsia, Egyiptom és Kína sűrűn lakott területei voltak. A textília a legfontosabb árucikknek számított ezekben az országokban. Exporttevékenységük kiterjedt az Európai régióba és a világ más országaiba is. Jó minőségű termékeket állítottak elő. Az első fonógép (John Wyatt 1700-1766, angol) és kézi szövőszékhez való repülő vetélő feltalálása (John Kay 1704-1764, angol) 1733-ban elindított egy ipari fejlődési folyamatot. Később megjelentek a fonógépek, ami megalapozta az angol ipari forradalom kezdetét. Anglia a XVIII. század második felében monopolisztikus piaci helyzetet tudott létrehozni a tengerentúli vásárlóerőnek köszönhetően, ezzel versenytársait kiszorítva a globális piacról. Anglia gyors és tartós piaci növekedésre volt képes, a gyapjú iránti kereslet ugrásszerűen növekedett, ezért a gyapotipar volt az angol ipar húzóágazata. Később a gyapjút, mint exportterméket az iparosodásának köszönhetően felváltotta a posztó gyártása és ez képezte Anglia fő exportcikkét. (Sándor, 1961)

Az iparosodás kialakulása és a technikai fejlődés visszanyúlik az ipari forradalom kezdeti idejére. Iparnak tekinthető az a gazdasági tevékenység, ahol a nyersanyagokból, félkész termékekből nagymennyiségű fogyasztási cikkeket állítanak elő. A kisebb mennyiségben előállított, kézi gyártású és kézműves termékek piacán, a vidéki kereskedelemben drasztikus változás figyelhető meg a XVIII. század végétől. Ekkorra tehető az angol ipari forradalom kezdete. Az iparosodás és ipari fellendülés 4 ismert szakaszra tagolható, az első ilyen szakasz az ipar 1.0, ami 1784-től 1870-ig figyelhető meg, az ipar 2.0, a második szakasz 1870-től 1960-ig alakult, az ipar 3.0 1969-től napjainkig tart és ezzel párhuzamosan megkezdődik az ipar 4.0, a jelenleg ismert utolsó szakasz kialakulása, fejlődése a mai társadalomban. (Sándor, 1961)

Forrás: Saját készítés

1.2 ábra Az ipari forradalom meghatározó szakaszai

1.3 Történeti áttekintés Magyarországon és nemzetközi környezetben

Magyarországon a feudális termelési viszonyok és a Habsburg Monarchia által fenntartott rendszer függőségi korlátjainak következtében az ipari fejlődés, ipari forradalom nem tudott még elindulni a XVIII. század végére. Ez jóval későbbre, a XIX. század közepére tehető. A hazai technikai fejlődés csak kis mértékben figyelhető meg az elenyésző számban, 1831 és 1839 között megjelenő gőzgépeken keresztül. A hazai gépgyártás még nem indult be, a vasgyártás pedig elavult módszerekkel, nem ipari körülmények között zajlik. Az 1839-et követő években a gőzgépek folyamatos üzembeállításával az ország 3 fő iparágat működtet: vas-, malom- és cukoripar. A vasiparban megjelenik a kaválás, a malomiparban a magasórlési folyamat, a cukoriparban pedig már géppel dolgozzák fel a nyersanyagot, a répat. 1842-től egyéb iparágakban (textil, fa, papír) is megjelenik a gépesítés, új munkagépeket állítanak munkába. A magyar textilipar kizárólag belpiacon volt működőképes. Az iparág ekkori fejlettlensége és az ország politikai helyzete miatt hazánk nem tudott jelentős mértékben exportálni és nemzetközi piacokon megjeleni. A technikai fejlődés, gépesítés a szállítási folyamatokban is megfigyelhető (folyami hajózás gőzhajóval, vasútépítés, távíró megjelenése), azonban a Habsburg Monarchia egyes országaitól lemaradt, hasonlóan az egész Monarchiához, ami szintén évtizedekkel lemaradt Anglia és más országok technikai

fejlődésétől. 1848-ban a magyar forradalomnak köszönhetően az országgyűlés által elfogadott törvények szerint a rendi monarchia megszűnt és polgári monarchia alakult ki, ami teret adott a technikai fejlődésnek és iparosodásnak. (Koncz, 2020.)

A kapitalizmus idején két szakaszra volt bontható a technikai fejlődés az országban. Az első szakasz a magyarországi ipari forradalom kibontakozásának idejére tehető 1849-től 1890-ig. Hazánkban 1872-ig működtek céhek¹, majd kialakultak manufaktúrák is kisebb számban, de a társadalmi viszonyok alakulása miatt dominanciára nem jutottak, ezért egy fejlődési szakaszt átugorva a kézi gyártást és a manufaktúrákat felváltotta az ipari termelés. Elkezdődött a munkagépek, főleg a gőzgépek alkalmazása. Megindult a gyári iparosodás, de a Habsburg Monarchia által működtetett rendszerben ez háttérbe került. Az ipar nem tudta felvenni a ritmust a gyors növekedésben, ennek háttérében a politikai rendszer és a munkás társadalmi réteg állt. Magyarországon piacvezető és világhírű volt a malomipar működtetése. Ezen a területen szakképzett molnárra, gépészre és napszámos segédmunkásra volt szükség, így országszerte az egyéb iparágakra nem voltak kellő létszámban elérhető szakemberek. Ez nagymértékben lassította az iparosodás folyamatát. Az iparcikkek előállítása során minőségi problémák is tapasztalhatóak voltak a szakember hiány miatt, ezért az osztrák törvényhozás meghatározta a képesítés elvét. Előírták az önálló iparos munkavégzés szükséges feltételeit. Ezt megfelelő végzettséghez, segédlevélhez, tanoncidő kitöltéshez és 2 éves gyakorlati munkához köthették szakmai területen. (Koncz, 2020.)

A második szakasz a monopolkapitalizmus kialakulása, ami az 1880-as évek kezdetétől van alakulóban, ekkora a hagyományos kézművesipar teljesen megszűnt a következő ágazatokban: szövő és fonóipar, fazekas, kalapos, kötélgyártó, cipész. Néhány kézműves szakma fennmaradását (szabó, asztalos, kovács, lakatos) pedig nagyban befolyásolta az iparosodás. A belső vámhatárok eltörlésének következtében megjelentek az osztrák piaci termékek és a hazai iparcikkek is. A kormány adókedvezményekkel támogatta az ipar fejlődését. Az előző szakaszban alkalmazott munkagépek száma nagyban megnövekedett és megjelentek új gépek. Olyanok, mint a vízturbina, gőzturbina, robbanómotor és elektromotor.

¹ 1872. évi VIII. törvénycikk – az első ipartörvény

A korszak termelékenysége az elektromos energia előállítására koncentrálódott, aminek köszönhetően a szállítási és közlekedési folyamatokban fejlődés ment végbe (autógyártás Aradon, repülőgépgyártás Rákoson). Az újonnan megjelenő iparágakban (izzólámpagyártás, vegyipar, gépipar és gépgyártás) a fő termelés Magyarországon zajlott és már közelített az európai fejlettségi szinthez. Fő nyersanyagok hazánkban az ásványolaj, alumínium, gumi és szintetikus anyagok voltak a már meglévő kőszén és vas mellett. A telefon, rádió, film és képalkotás piaca fellendült. Az ország belkereskedelmét érintő változások a szakkereskedések és üzletek megjelenése jellemzi főként a városokban. Fellelhetőek mezőgazdasági, majd iparcikkek kereskedésével foglalkozó üzletek: vaskereskedés, ruházati cikkek boltja, bútóruháza. (Szulovszky, 2010)

1882 január 1-től hatályos az első ipartámogató törvény², ami jogalkotó szerepet vállalt az ipari fellendülésben, amit az alábbi statisztikai adatok is igazolnak:

Időszak	Ipari célokra fordított összeg [időszak]	Ipari célokra fordított összeg [évi]	Felhasználási terület
1868-1880	~416.000 korona	~35.000 korona	háziipar, oktatás
1880-1890	~1.250.000 korona	~125.000 korona	iparfejlesztés, oktatás

Forrás: Szulovszky János, 2010.

1.1 táblázat Ipari célokra fordított összeg a magyarországi iparosodás kezdetén

Az első ipartámogató törvény sikereinek köszönhetően a jogalkotó további törvények megalkotását sürgette³. A cél az iparosodás további fejlődése volt, ezért kibővítették a kedvezményezettek és támogatások körét is. A modern industrializációs folyamat a századfordulóra meghozta a kívánt eredményeket. A textilipar virágzása, ugrásszerű növekedése volt jellemző, ami megmutatkozott az ipari munkaerő iránti keresletben is az 1887-1914 közötti időszakban.

² 1881. évi XLIV. törvénycikk – a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről

³ 1890. évi XIII. törvénycikk – a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesítéséről,
1899. évi XLIX. törvénycikk – a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesítéséről,
1907. évi III. törvénycikk – a hazai ipar fejlesztéséről

Az alábbi táblázatban megfigyelhető, hogy 1840-ben az állati termékek részesedése jóval magasabb volt a gabonaféléknél, majd az európai konjunktúrának köszönhetően felértékelődött a gabonafélék piaca, így 1870-re ez az arány megfordult a hazai agrár iparban.

Időszak	Állati termékek részesedése [%]	Gabonafélék részesedése [%]
1840	~60	~26,5
1870	~33,7	~ 52,7

Forrás: Szulovszky János, 2010

1.2 táblázat A magyar gazdaság export szerkezete a XIX. század közepén

Az 1870-es évek végén agrárválság sújtotta az európai piacot, ahol leértékelődött a gabona és gyapjú, ami érintette a textilipart is. Az Osztrák-Magyar Monarchia védett piacán jobban lehetett értékesíteni a gabonát, ezért a magyar agrár ipar a gabonafélék többlettermelésével reagált a piaci helyzetre. (Szulovszky, 2010)

Az 1890-es évektől az iparosodás fellendült az ország gazdasága gyors ütemben növekedett, azonban a tőkés gazdaságra való átállás lassabb ütemben alakult ki. A modernizálás és nagyiparosodás feltételeinek megteremtése nehézséget okozott. A magyar nagyipar megjelenésével létrejöttek monopol szervezetek. Az urbanizáció során fellendült a kézműipar, ami főként a szolgáltatásra terjedt ki. A XX. század elején zajló, a 1918-1919-es forradalmak idején felbomlott a Monarchia és az imperializmus korszaka kezdődött. A forradalmat követő években az újonnan létrejött nemzeteknek önállóan kellett felzárkózni a fejlődő európai országokhoz. Megszűntek a korábbi egységek, területek tűntek el és újak jöttek létre, ez pedig befolyásolta az önálló nemzetek gazdaságát. 1920. június 04-én aláírták a trianoni békeszerződést, ami súlyosan érintette a magyarországi iparvállalatok működését. Közel 50%-a az ipartelepeknek, gépeknek és berendezéseknek, munkaerőnek, termelő szektoroknak Trianon után elcsatolt területre került, így a tőke ezen része már nem a magyar állam tulajdona volt. A könnyűipari ágazatot különösen súlyosan érintette a békeszerződés. A pamutfonatot előállító gyárak 88%-a, a pamutszövetet előállító ipartelepek 50%-a, a

posztóipar 80%-a, a kender és lencsövő ipar 65%-a, a jutaipar 45%-a és a selyemipar 60%-a elveszett, külföldi kézre került. A textilipari ágazat nem tudta kielégíteni a hazai igényeket, ezért 1920 és 1922 között 38 új textilipari vállalat jött létre. Ezzel a volumennel már a belpiaci igények teljesíthetőek voltak. Az 1925-ben bevezetett vámtörvényekkel az országban sikerült stabilizálni az ipart. Általánosabb iparfejlesztés nem figyelhető meg, ezért az ágazatok alig érték el a háború előtti szinteket. (Hanák – Lackó - Ránki, 1969)

A két világháború közötti időszakban, 1919 és 1944 között a forradalmat követően súlyos veszteségeket szenvedtek el a fejletlenebb országok. Megszűnt az egységes tőkés rendszer és eljött a válság korszaka. Világ gazdasági átrendeződések figyelhetőek meg az amerikai áruk európai piacra lépésével, így a korábban működő megállapodások, a munkamegosztás már nem bírt jelentőséggel a nyugat és közép európai országok között. Az önálló Magyarország is a közép-európai országok közé tartozott és nagyban függött a nemzetközi piactól, így hátrányosan érintette a magyar gazdaság egészét az újonnan kialakult globális helyzet. Ez megmutatkozott a nyersanyaghiányban, ami a belpiac leszűkülését idézte elő és tőkehiány keletkezett az országban. Ebben az időszakban az ország húzó ágazata a könnyűipar volt. A legnagyobb fejlődést a fonó- és szövőipar érte el.

A II. világháborút követően, 1943-ban érte el a legjobb eredményeket a magyarországi ipari szektor. 1943 után hanyatlás volt tapasztalható az óriási szénhiány miatt. A nyersanyaghiány megmutatkozott a textiliparban is, ezért az ipar ezen szektorának termelése is csökkenést mutatott.

A fejlett nyugati országokban a korábbi iparosodás következtében a XX. század elején a könnyűipar már hanyatló szakaszban járt, mert a háború utáni években nagy változások zajlottak le, például a villamos energia előállítási költségei csökkentek. A villamos energia tömeggyártásban való alkalmazásával kedvező helyzetbe került a nehézipari termelés. Elkezdődött a szériagyártás és ez teret adott a szerszámgyártásnak. A lemaradó országok, mint Magyarország nem tudtak lépést tartani a technikai fejlődéssel. Az iparosodási politika az új rendszerben a textiliparra, könnyűiparra rendeződött át, mert a befektetett tőke rövid idő alatt gyorsan megtérült. (Hanák – Lackó - Ránki, 1969)

1945-ben állami beavatkozással igyekeztek az ipart fellendíteni, ezért állami megrendeléseket készítettek elő a gépgyártási, olajfinomítási és néhány könnyűipari szektorban. A gyapjúipar termelésének 50-60%-a, pamutipari termelés 30-35%-a, kötő és szövőipar termelésének 40-50%-a ilyen volt. A világgazdaságban kialakuló infláció mértéke a világtörténelem során korábban soha el nem ért szinten volt, ennek fékezésére az értékálló magyar forint 1946. augusztus 1-i bevezetésével tudtak reagálni.

1949-re a könnyűipari ágazatban is észrevehetőek voltak a változások, fejlődési hullám és termelés visszaesés voltak párhuzamosan jelen. 1949-ben a ruházati iparban a nettó termelés 13,1%, ez a szint 1959-re jelentősen emelkedett 29,7%-ra. Ezzel ellentétben a textilipar aránya csökkent, itt a nettó termelés 64,2%-os értéket ért el 1949-ben majd 1959-re ez az érték 45,8%-ot mutatott. A faipar tekintetében is növekedő volumen figyelhető meg. 1949-ben 7,7%-os mutató 1959-re 12,2%-ra kúszott fel. 1949-től hazánkban a Könnyűipari Minisztériumhoz a következő ágazatokat sorolták be: textil ipar, textil ruházati ipar, bőr-, szőrme- és cipő ipar, papíripar, fafeldolgozó ipar, nyomdaipar és kézmű- és háziipar.

1960-as években hasonló fejlődési hullámok és stagnálás volt jellemző a könnyűipari ágazatában. Évi 12%-os növekedés volt a textil- és nyomdaiparban, stagnált a textilruházati, bőr-, szőrme- és cipőipar. 1970-re a legfontosabb ágazatok közé tartozott a textilipar. A kiskereskedelmi szektorban az áruforgalom 18%-át, az export 9%-át adta. 1960 és 1970 között 35,4%-os volumen emelkedés volt jelen az üzletágban. Nemzetközi összehasonlításban ezekben az években a pamutipari termelés már hanyatlott, mert megjelentek a mesterségesen előállított szintetikus szálak, műszaki kelmék és a fejlett nyugati országokban áthelyeződött a hangsúly az innovatív termékek előállítására: kötött és szövött kelmék, selymek, rövidáru cikkek, nem szőtt textíliák. Hazánkban az egy főre jutó termelés évi átlagos növekedési üteme 1,5 % volt, ezzel szemben a fejlettebb nemzetek magasabb növekedést értek el az iparágban, amit az alábbi táblázat szemléltet. (*Magyar Elektronikus Könyvtár továbbiakban MEK*, letöltés: 2021.november 26.)

Nemzet	Egy főre jutó termelés évi átlagos növekedése [%]
Magyarország	1,5
Franciaország	4,2
Belgium	4,4
Hollandia	6,6
Ausztria	6,9
Japán	9,1

Forrás: MEK, letöltés: 2021.november 26.

1.3 Egy főre jutó könnyűipari termelés évi átlagos növekedési üteme 1960-1970 között

Az 1970-es évek elején végbement világpiaci árrobbanás negatív következményei a magyar iparban is megmutatkoztak. A korszerű nyersanyagok, műanyagok és műszálak ára kiugróan magas volt. A gazdasági recesszió hatására több iparágat rekonstruálni kellett, többek között a ruhaipart is. A központi fejlesztési programban a ruhaipar kapta a legcsekélyebb súlyt, így csak alacsonyabb összegű beruházások voltak elérhetőek. Az országban működő iparvállalatok infrastrukturális felépítése eleve elmaradott volt a fejlett országok infrastrukturális eszközeihez képest. Ezen a lemaradáson nem segítettek a csekély mértékű beruházásra szánt fejlesztési projektek sem. Mindösszesen néhány vállalat volt képes eszközparkját lecserélni, bővíteni, esetleg modernizálni. Korszerű kártoló és szövőgépek, új varrógépek és automata szövőgépek kerülhettek a projektben részt vevő vállalatok tárgyi eszközei közé. Részben Magyarországon is megjelentek az innovatív termékek gyártásához szükséges feltételek, például technológia, nyersanyag, géppark. A teljes kapacitásbővítés nem valósulhatott meg, mert a kisegítő folyamatok gépparkjának korszerűsítése nem kapott helyet a beruházások során, nem volt rá elegendő keretösszeg. A kötött és nem szőtt kelmék aránya az összes textil termékhez képest 25%-ot ért el. A szintetikus szálanyagok felhasználási aránya 21%-ra növekedett, ami a hazai iparban fejlődésnek számított, mert a korábbi években nem alkalmazták az innovatív termékek előállításának folyamatait a szektorban. (MEK, letöltés: 2021.november 26.)

Összességében a fejlesztések következtében nem figyelhető meg minőségi és mennyiségi ugrás, így továbbra sem sikerült felzárkóztatni hazánkat a fejlett országok szintjére. Ez a probléma fennállt az 1980-as években és azt követően is. Az exporttevékenység lassan növekedett, de a minőségi termékek hiánya miatt nem volt ugrásszerű kereslet a nemzetközi piacon a magyar textilipari termékekre. A ruhaipari szektorban volt kisebb fejlődés, ami az új divatirányzatok lekövetésének tudható be, azonban a termékek itt is rossz minőségű hazai alapanyagokból készültek, ami szintén nem hozott látványos eredményeket a piacon.

A termelési indexek tovább romlottak az országban, ugyanis a magyar textilipar nem korszerű gyártásának köszönhetően a gépparkban folyamatos volt az amortizáció, nem tudtak felérni a fejlett országok kapacitásbővítéséhez és fejlett gépparkjaihoz. Az anyagfelhasználás jóval nagyobb volt hazai környezetben, mint nemzetközileg. Számokban kifejezve 20-25%-kal több nyersanyagot, alapanyagot használt fel a magyar ipar, mint a tőkés országok ipara. Ez az arány rontotta a termékek ár-érték arányát és nem tudott versenyben maradni az európai átlaggal. (MEK, letöltés: 2021.november 26.)

Évi termelés [%] - könnyűipar			
1960	1970	1980	1984
261	169	146	106

Forrás: MEK, letöltés: 2021.november 26.

1.4 Magyarország termelékenységi adatai a könnyűiparban 1960 és 1984 között

Az 1985 és 1997 közötti időszakban tovább romlott a gazdasági helyzet a könnyűiparban (textil-, ruházati-, bőr-, és szőrmeipar). Továbbra is nem megfelelő, korszerűtlen gyártási körülmények között készült termékek, a kisebb választék és a gyengébb minőség okoztak értékesítési problémákat, továbbá az ipari fejlesztések átkerültek a nehézipari ágazatba. Ebben az időben a magyar ipar termékei főként a KGST piacára kerültek ki. A termelékenység folyamatos csökkenése miatt összeomlottak a nagyobb ipari gyárak, amelyek egy része végleg tönkrement. Néhány az óriás vállalatok közül átalakult kisebb és közepes méretű szervezetté. Ezek az új szervezetek homogenizálták tevékenységeiket, vagy

gyökeresen megváltoztatták azt és így a kisebb piacon fenn tudtak maradni. Jellemzően korlátozott felelősségű társaságokká alakultak, amelyek részben hazai és részben külföldi tulajdonosok kezében voltak. A hazai vállalkozások harmada 1992-ben teljes csődöt jelentett a feldolgozóiparban, ezért tovább romlott az iparág helyzete az országban. (KSH, 2010)

Vállalkozási forma		1989	1991	1994	1995
Vállalat		1037	970	310	298
Jogi személyiségű gazdasági társaság		1485	9596	17659	19530
Ebből:	Kft.:	1295	9218	16661	18532
	Rt.:	125	325	959	998
Szövetkezet		1568	1562	1508	1484
Egyéb jogi személyiségű gazdasági szervezet		-	-	91	37
Jogi személyiségű gazdasági szervezet összesen		4090	12128	19568	21349
Gazdasági munkaközösség		6125	7006	3623	-
Egyéni vállalkozás		-	90727	82940	83047

Forrás: MEK, letöltés: 2021.november 26.

1.5 táblázat Iperszervezetek számának alakulása Magyarországon 1989 és 1995 között

A privatizálást követően megnőtt a kis- és középvállalkozók jelenléte a piacon. A privatizáció előtt, a rendszerváltás idején a nagy vállalatok az ipari termelés 94%-át gyártották, ez az arány a privatizáció után sem csökkent jelentősen. 1994-ben a már átalakult és még működő vállalkozások az ipari termelés 79%-át állították elő. (KSH, 2010)

A XXI. század elején a könnyűipar, mint statisztikai fogalom nem értelmezhető. Az idetartozó ágazatokhoz kapcsolódó tevékenységek átalakultak az Európai Unió irányelveinek megfelelően. 2008-ban létrejött a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozásának besorolási rendszere, ahol a feldolgozóipar fogalma jelenik meg, mint nemzetgazdasági ágazat és magába foglalja a következő ipari tevékenységeket: textília gyártása, ruházati termékek gyártása, bőr- és bőrtermékek gyártása, fafeldolgozás (kivéve bútor), fonottáru gyártása, papír- és papírtermék gyártása, nyomdai és egyéb sokszorosítási tevékenység.

Napjainkban a könnyűipari óriásvállalatok áthelyezték az ázsiai kontinensre és latin-amerikai régióra gyártó kapacitásukat az olcsó munkaerő miatt. Ez a jelenség kiszorította az európai régióból az ipari fellendülés korszakában kiépült területeken működő gyárakat. A gyárak európai kivonulása után nem beszélhetünk virágzó iparról. A tevékenységek továbbra is fellelhetőek a hazai és európai piacon. A működő vállalkozások nem tudnak lépést tartani a nemzetközi kereskedelemben a globális piacon, mert az európai munkaerő jóval drágább és a nyersanyagok, alapanyagok importált termékként kerülnek be Európába, ami szintén felhajtja az árakat a kontinensen, így a vállalkozók nem tudnak lépést tartani és versenyképes piacot teremteni, ezért a kisebb és közepes méretű vállalatok főként a belpiaci igényeket elégítik ki. (MEK, letöltés: 2021.november 26.)

2. A MAGYAR KÖZNEVELÉSI RENDSZERBEN MŰKÖDŐ FOLYAMATOK

2.1 Általános iskolai tanulmányok a magyar köznevelési rendszerben

2.1.1 Oktatási rendszer ismertetése, jellemzők

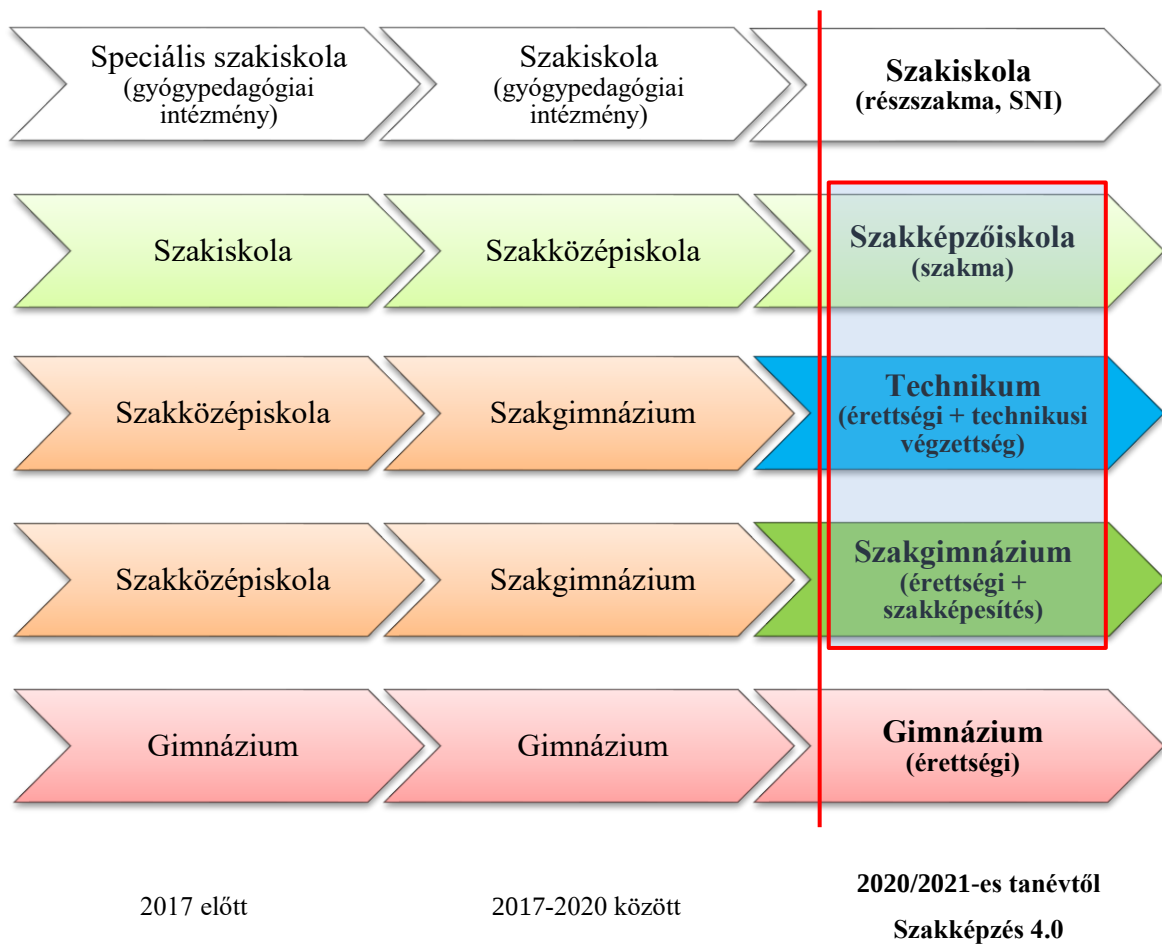
A Magyarországon működtetett általános iskolák célja, hogy alapfokú nevelést biztosítsanak a 6-14 éves korosztálynak. Az iskolakezdés pillanatában a szülőknek lehetősége van eldönteni fejlesztő pedagógusok bevonásával, hogy óvodát elhagyó gyermekük fejlődése megfelel-e az oktatási rendszerbe való belépés feltételeinek? Adott esetben a szülők kezdeményezhetik gyermekük óvodában tartását további egy évre, amennyiben külsős szakember is ezt javasolja. Ilyen helyzetekben a gyermekek kötelező iskolai belépése a 7. életévre tehető. Az általános iskolai nevelés során a szülőnek lehetősége van gyermekét állami és magán általános iskolába beíratni. Az iskoláknak kötelezően nyilvánosságra kell hozni a pedagógiai programot, ami alapján a szülők tudnak tájékozódni. A dokumentáció tartalmazza az iskola alapelveit, kitűzött céljait, eszközrendszerét, meghatározott feladatrendszert és eljárásrendet. Szülőt megillető jog az iskolaválasztás, amely történhet a nevelendő gyermek adottságai, képességei, érdeklődési köre, etnikai hovatartozása alapján.

A beiratkozást követően a gyermeknek tanulói jogviszonya keletkezik és tankötelezetté válik. Az intézményi alapozó oktatás célja, hogy a tanulói képességekre építve felkészítse a gyermekeket a középiskolai rendszerben való továbbtanulásra. Az évek folyamán a tanulók lehetőséget kapnak a társadalomban érintett mindennapi helyzetek, problémák, lehetőségek megismerésére és azok megoldására javaslatokat kapnak. Ilyen például a kommunikációs képesség erősítése, a kapcsolatteremtő képesség fontosságának hangsúlyozása, problémás helyzetek felismerése és megoldása. Az általános iskolai rendszerben két külön szakasz írható le: az első az alapozó szakasz, amely az alsótagozatot jelenti, a második pedig a felsőtagozat, ahol már szaktárgyi oktatás is zajlik. (*Nemzeti Erőforrás Minisztérium*, letöltés időpontja: 2021. december 05.)

2.2 Középiskolai tanulmányok a magyar köznevelési rendszerben

2.2.1 Oktatási rendszer ismertetése, jellemzők

A Magyarországon fenntartott és működtetett középiskola típusok rendszerében az elmúlt időszakban több változtatás is történt. Ahhoz, hogy megértsük a mai rendszer működését és tisztában legyünk az új fogalmak jelentésével, fel kell térképeznünk, milyen változások érintették a középfokú oktatás intézményrendszerét.

Forrás: Saját készítés

2.1 ábra Középfokú oktatási intézmények típusai

A diplomamunkám témaválasztásaként a kreatív ágazatot és a Szakképzés 4.0 rendszerét kutattam, ezért a továbbiakban azokra a középiskolátípusokra (Szakképző iskola, Technikum, Szakgimnázium) fókuszálok, amelyek érintettek ebben a körben.

A Szakképzés 4.0 rendszer felépítésének célja az Ipar 4.0 rendszerhez való felzárkóztatás, a szakképzés modernizálása és valós gyakorlatorientált képzések lebonyolítása, ahol a tanulónak lehetősége adódik a munkaerőpiacra belépni. A szakképzés 4.0 rendszer elindítását követően a 2020/2021-es tanévben a következő változások jelentek meg a szakképzési folyamatban:

- Csökkent a választható szakmák száma, több korábbi szakmát összevontak és új megnevezést kaptak. Pl: régi rendszerben női szabó és férfi szabó szakma az új rendszerben divat szabó képzés, illetve szakma lett és meghatározott szakmairányként választható a női szabó és férfi szabó tevékenység.
- Szakmajegyzék elnevezést kapta a régi Országos Képzési Jegyzék (OKJ).
- Ágazatok váltották fel a régi szakmacsoportokat. Az középiskolai rendszerbe bekerülő diákok a felvételi eljárás során ágazatokat választanak a régebbi szakmák helyett.

Bányászat és kohászat	Környezetvédelem és vízügy
Egészségügy	Közlekedés és szállítmányozás
Egészségügyi technika	Kreatív
Elektronika és elektrotechnika	Mezőgazdaság és erdészet
Élelmiszeripar	Oktatás
Építőipar	Rendészet és közszolgálat
Épületgépészet	Specializált gép- és járműgyártás
Fa- és bútoripar	Sport
Gazdálkodás és menedzsment	Szépészet
Gépészet	Szociális
Honvédelem	Turizmus - vendéglátás
Informatika és távközlés	Vegyipar
Kereskedelem	

Forrás: Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt, letöltés időpontja 2021. december 05.

2.1 táblázat Ágazatok a Szakképzés 4.0 rendszerében

- A középiskolai tanulók ágazati alapvizsgát tesznek, sikeres alapvizsga után van lehetőség szakmairány választására.
- Új iskolatípusok és hozzájuk tartozó képzési programok jelentek meg a rendszerben: műhelyiskola, dobbantó program, orientációs évfolyam, szakképző iskola, technikum.
- Ágazati alapvizsga előtt lehetőséget kapnak a tanulók az iskolák közötti átjárhatóságra.
- Gyakorlati tevékenység valós munkahelyi környezetben, olyan vállalatok bevonásával, amelyeket jogszabályi előírás⁴ kötelez a minőségirányítási rendszere fejlesztésére. A projekt a duális szakképzés elnevezést kapta és számos előnnyel jár a munkáltató és a gyakornok oldaláról a programban való részvétel. A tanulók és vállalatok szakképzési munkaszerződést kötnek, amelyben rögzítik a munkabérre vonatkozó információkat is. A tanulói munkabér minimum a minimálbér 60%-át el kell, hogy elérje. Az utolsó év során a minimálbér 100%-a is járhat megegyezés alapján. A duális programban párhuzamosan részt lehet venni iskolai tanulmányok mellett is.
- Ösztöndíjrendszer bevezetése⁵ mint motivációs eszköz a szakmai képzést választók körében. (*Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal*, letöltés: 2021. december 05.)

Szakképzőiskola bemutatása, jellemzői

Sikeres felvétel és beiratkozás esetén a tanulók három évet járnak szakképzőiskolába. Az első év során ágazati alaptantárgyakat tanulnak a közismereti tárgyak mellett, majd év végén ágazati alapvizsgát tesznek és szakmát, szakmairányt választanak. A következő két évben részt vehetnek duális szakképzési programban, vagy az iskola által biztosított gyakorlati helyen. A közismereti tantárgyakat csökkentett óraszámban tanulják az utolsó két évben. A szakképző intézménybe jelentkező tanulók már az alapoktatás során ösztöndíjat kapnak, a duális program keretein belül pedig munkabért. Sikeres szakmai vizsgát követően egyszeri pályakezdési juttatásban is részesülnek, amelynek összege a minimálbér 80-180%-a. Az iskola elvégzése szakmát ad a tanuló kezébe. Az új oktatási rendszer lehetővé teszi a középiskolát elkezdő tanulóknak az iskolák közötti átjárhatóságot, ha nem megfelelő ágazatot választott a pályaeorientációja során. Szakképző iskolából a tanuló átmehet másik

⁴ 12/2020. (II.7.) Kormány rendelet – a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról

⁵ 2019. évi LXXX. törvény 59.§ (1) – Kormányrendelet – a szakképzésről

szakképző intézménybe a kilencedik évfolyam végéig, azaz az ágazati alapvizsga előtt. Átmehet gimnáziumba és lehetősége van tizedik évfolyamig technikumba is átjelentkezni, szintén az ágazati vizsgához köti az oktatási rendszer az iskolaváltást. (ITM, 2019)

Ösztöndíjprogram elérhető a szakképző intézményekben is. A kilencedik évfolyamom tanuló gyerekek a minimálbér 10%-át kapják meg. (*Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézménye*, letöltés: 2021. december 05.)

Az átjárhatóság kétségtől nagy előny lehet adott esetben, de jelenleg a különböző iskolatípusokban oktatott tantárgyi tartalmak összehangolása, pontosítása még kérdéses, ami az átjelentkezés sikerét befolyásolhatja. A jövőben ennek pontosítása, tartalmi egyeztetése szükségessé válhat.

Technikum bemutatása, jellemzői

Sikeres felvételi eljárást és beiratkozást követően a technikumban tanuló diákok 5 teljes évet töltenek az intézményben tanulmányi céllal. Az első két évben ágazati alapoktatásban vesznek részt, majd a második év végén kell ágazati alapvizsgát tenni a tanulóknak. Az ágazati alapvizsgát követően tudnak szakmát, szakmairányt megjelölni. További három évet töltenek az iskolában a tanulók, amelynek során részt vehetnek duális szakképzési programban vagy oktatási intézmény által biztosított gyakorlati helyen, gyakorlati képzésben. A gyakorlati képzésük mellett közismereti tárgyakat tanulnak. A negyedik év végén előrehozott érettségi vizsgát tesznek magyar, történelem, matematika és idegen nyelv tárgyakból, majd az ötödik év végén emelt szintű technikus vizsgát, ami lehetővé teszi számukra a felsőoktatásba való jelentkezést. Tanulmányaik végén érettségi bizonyítvánnyal és technikus végzettséggel rendelkezhetnek a technikumban tanuló diákok. (ITM, 2019)

Nem megfelelő pályaorientáció esetén a diákoknak a technikumból van lehetősége másik technikumba, szakképző intézménybe és gimnáziumba átiratkozni. Szakképző iskolába a kilencedik, technikumba a tizedik évfolyam végéig lehet átjelentkezni az ágazati alapvizsga előtt. Ösztöndíjat kapnak a tanulók a kilencedik és tizedik évfolyamokban, amelynek összege a minimálbér 5%-a. Az ösztöndíjra jogosultak a szakirányú oktatási idő alatt is (ágazati alapvizsgát követő időszak). Az ösztöndíj mértéke a minimálbér 5-35% is lehet tanulmányi

eredmények függvényében, ha nem vesz részt duális szakképzési programban a tanuló. *(Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézménye, letöltés: 2021. december 05.)*

Szakgimnázium bemutatása, jellemzői

Sikeres felvételi eljárást és beiratkozást követően a technikumhoz hasonlóan itt is 5 éves a képzés. Azok a tanulók választják ezt az iskolatípust, akik művészeti, közművelődési vagy pedagógiai irányban szeretnének tanulni. Az iskola elvégzését követően kézhez kapják érettségi bizonyítványukat és szakképesítésüket. *(ITM, 2019) (Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadó Tagintézménye, letöltés: 2021. december 05.)*

3. A MUNKAERŐPIAC ÉS A PÁLYAORIENTÁCIÓ HELYZETE

3.1 A pályaaorientációs folyamat és a munkaerőpiac kapcsolata

A pályaaorientációs folyamat kezdete már egészen kicsi korban megjelenik az életünkben, csak itt még nem veszünk róla tudomást. Az óvodás korban alakulnak ki azok a tevékenységek, amelyekkel szívesen foglalkozunk. Ezek a tevékenységek befolyásolják tanulmányi eredményeinket, érdeklődési körünket a továbbiakban. Az első mérföldkő az általános iskolai pályaaorientáció, amikor a tanulóknak választani kell valamilyen irányt, amerre elindulnak. Ez az út jobb esetben egy életre szóló utazás, nevezhetjük élethosszig tartó tanulásnak és karrierépítésnek is. Ha jól választunk és tudatos döntést hozunk, sikeres karriert érhetünk el a későbbi években. Saját céljainkat követve belépünk a középiskola intézményrendszerébe, ahol elsajátíthatjuk a vágyott tudást, szakmát, majd folytathatjuk tanulmányainkat a felsőoktatási rendszerben, de lehetőségünk van belépni a munkapiacra is. Újabb mérföldkőhöz érkezünk életünkben és döntést kell hozni, hogyan haladunk tovább. A pályaaorientáció nem egy pont az életünkben, hanem egy hosszú folyamat. Ennek függvényében felnőttként is dönthetünk úgy, hogy felnőttképzési programban veszünk részt és tovább orientálódunk egészen addig, ameddig elérjük kitűzött karriercélunkat.

A munkaerőpiac és pályaaorientáció kapcsolódási pontjának nevezhetjük a pályaaorientációs folyamat végét, amit természetesen az egyén határoz meg. Amikor megszerezzük a szükséges képesítést, akkor tudunk belépni a munkapiacra, mint pályakezdő szakember. A piacra lépés lehet könnyebb és nehezebb. Egy pályakezdő szakember esetében még tapasztalatok hiányában nem egyszerű munkahelyet találni. Az iparágban való elhelyezkedést ráadásul számos külső tényező is befolyásolja, például nemzetközi és nemzetgazdasági szempontok. Az általam kutatott iparágról elmondható, hogy megélt több gazdasági válságot és ipari fellendülést is. (Lásd a történeti áttekintés bemutatása az 1. fejezetben.) Napjainkban az iparág meghatározó szegmensei az ázsiai és amerikai kontinensen vannak. Az Európai régióban is fellelhető az iparág, de nem ez a kontinens szolgálja ki a világpiaci igényeket. A COVID-19 járvány végigsöpört az egész világon és átrendezte a piaci viszonyokat is. Az egészségügyet, gazdaságot sújtotta világjárvány meghatározza a következő években számos kis- közép- és nagyvállalat működőképességét.

A vállalati szektorban jelenleg átalakulás figyelhető meg. Munkáltatók jelentenek csődöt és új vállalatok jönnek létre a COVID-19 következtében. Számos iparág átalakulóban van és veszélyezteteti állapotba került. Ezek a globális jelenségek a világ összes országát és az országban élő állampolgárokat, munkavállalókat is érintik.

3.2 A könnyűipar globális helyzete, post-COVID jelenségek a munkapiacra

A legfontosabb és minden iparágat érintő post-COVID jelenség a szállítási problémákban mutatkozik. A 2020-as évben tapasztalt gazdasági problémák főként a karantén és korlátozások időszakában kezdődtek. A COVID-19 hatására óriásvállalatok álltak le a szállítmányozási és logisztikai üzletágban, amelynek köszönhetően túlkereslet és alacsony kínálat alakult ki a konténeres szállítást alkalmazó globális vállalatok tevékenysége során. Ez a jelenség felhajtotta a piaci árakat, az egekbe szökött az infláció. A nyersanyagok ára ugrásszerűen megnőtt szinte minden termelő szektorban, ami a teljes beszállítói láncot befolyásolta. Az árak emelkedése a mai napig nem állt meg és egyre több iparág gyűrűzik bele ebbe a körbe (cellulóz, pamut, energia, kőolaj, élelmiszer, építőanyag). A gazdasági egyensúlyhiányok miatt kialakult inflációs helyzet a globális piacot több szegmensben is súlyosan károsítja, recesszióba sodorhatja. Az infláció megfékezésére számos gazdasági intézkedéssel, ár-stopppal próbálnak reagálni a nemzeteket irányító állami szereplők. (*The Wall Street Journal*, letöltés: 2021. december 10.)

A könnyűipari szegmensben is áremelkedés kezdődött, ami az egész iparágat befolyásolja: a gyártási és szolgáltatási szektort, a kis- és nagykereskedelmi szektort, az értékesítési láncokat, munkahelyeket, fogyasztókat, végfelhasználókat.

Papír- és nyomdaipar

A papírgyártás nyersanyagaként előállított cellulóz árában 15%-os áremelkedés figyelhető meg jelenleg a piacon. Ennek fő okai a fent leírt szállítmányozási problémára vezethetőek vissza. A gazdasági fellendülés elindulásakor hirtelen és nagy mennyiségű igény keletkezett a világpiacra a termékek beszerzésére, szállítására. A logisztikai cégek kapacitásproblémákkal küzdenek a mai napig. Befolyásoló tényezőként megjelenik a

környezetvédelmi törvény⁶ is, amelynek hatályba lépésével a kormányok megtiltják az egyszer használatos műanyagtermékek forgalomba hozatalát. A globális piac gyorsan reagált a környezetvédelmi előírásra. A papír, mint alternatív alapanyag jelent meg számos szegmensben helyettesítő termékként (műanyag pohár, szívószál, csomagoló anyagok stb. helyett) és így kialakult a túlkereslet a papír alapanyagú termékek előállítási piacán. A papírgyártással foglalkozó cégek vásárlási limiteket határoztak meg a kereskedelmi szektorban. Az értékesítési lánc további területein (könyvnyomtatás, nyomdai termékek, háztartási termékek stb.) is jelentkeztek azok a problémák, amelyek a papírgyártó cégeknél elsőként megjelentek. A túlkereslet miatt megugrott árak befolyásolhatják a munkapiacot, munkaerő keresletet. (*The Phoenix group of companies*, letöltés: 2021. december 10.)

Textilipar

A ruházati ipar egyik fő nyersanyaga a gyapot. A gyapotból pamutot készítenek, ami számos ruha- és textilipari termék alapanyagát képezi (farmer, pólók, ruhák, babák és egyéb textiltermékek stb.). A feldolgozóipart befolyásolja a mezőgazdasági szektorban előállított gyapot ára, ami 2021-ben tíz éves csúcsot ért el. Idén ősszel ez az érték a következőképpen alakult: 1 font, azaz kb. 0,5 kg gyapot ára 1,16 dollárba volt. Az egykori amerikai elnök, Donald Trump 2020. decemberében betiltotta a pamut alapanyagú, gyapotból készült termékek importját a nyugat-kínai régióból az ujjur népcsoport kényszerszolgálatja miatt. Az importtilalom más kínai régiókra nem vonatkozott, ezért több kínai cég is arra kényszerült, hogy az USA-ból importálja a gyapotot későbbi feldolgozásra, majd exportálja vissza az USA-ba. Ez a jelenség árfelhajtó hatással bírt, amelynek következtében visszaesett a kereslet a pamutból készült termékek iránt. A fogyasztók kevesebb árut tudnak venni a pénzükből, emiatt veszélybe kerülhet az iparág és munkahelyek is megszűnhetnek a szektorban. (*CNN Business*, letöltés: 2021. december 10.)

⁶ 301/2021. (VI.1.) Kormány rendelet – az egyes egyszer használatos, valamint egyes egyéb műanyagtermékek forgalomba hozatalának korlátozásáról

Textilruházati ipar

A ruhaipari szektorra gyakorolt hatás jelentős. Néhány nagyvállalat (pl.: Benetton) jelezte, hogy gyártását kapacitás- és ellátási problémák miatt az európai kontinensre telepíti át. Ehhez hozzájárult a közelmúltban megismert tény, hogy az ázsiai szektorban embertelen munkakörülmények között foglalkoztatták a ruhaipari munkásokat. Az európai kontinensen magasabb bérköltség mellett, de alacsonyabb szállítmányozási költségekkel tervez a vállalat, mert az európai piacon működtet értékesítési központokat. A vállalat így jelentősen le tudja faragni a költségeiből a konténer szállítási problémák miatt kialakult árrobbanás mértékét. A technológia egyszerű felépítésű, ezért azt könnyen át tudja telepíteni a gyártócég. Az áttelepülés mellett szól, hogy az európai országokban szigorúbbak a munkajogi feltételek és fokozottan tudják ellenőrizni a munkafolyamatokat a gyártás során. A cég már leépítette Bangladesben, Vietnámban, Kínában és Indiában a gyártókapacitásainak egy részét és elkezdte az áttelepülést. Ennek köszönhetően az iparágban nő a munkahelyek száma, nagyobb szükség lesz a textilruházati iparban tanult és tanuló szakemberekre. (*Telex*, letöltés: 2021. december 10.)

3.3 A könnyűipar hazai helyzete a COVID-19 után, lehetőségek a munkapiacon

A fent említett problémák a hazai munkapiacon is megjelentek. A post-COVID jelenségek enyhítésére, a piaci egyensúly helyreállítására a hazai, kreatív ágazatban tevékenységet folytató kis- közép és nagyvállalatok hárommilliárd forint értékű támogatást kaptak, amelyet az Európai Beruházási Alap és a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány finanszíroz meg. A támogatás célja, hogy az alapítvány segítséget nyújtson a gazdasági szektor helyreállításában a gazdasági szereplők anyagi támogatásával. A támogatás hiányában jó néhány gazdasági tevékenységet folytató szakember, szervezet válna fizetéseképtelenné. A jelenleg járvány sújtotta területeken likviditási problémákkal küzdő vállalatok megmentése a cél. (*Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve, 2021*) A szektorban dolgozó szakembereknek nem csak a COVID-19 járvány okozta veszteségeket kell csökkenteni és stabilizálni a piaci működésüket, hanem a napjainkban megjelenő egyre nagyobb körben megfigyelhető digitalizációval is foglalkozniuk kell. A hazai pályán munkát vállaló alkotóművészek hiányos és elavult ismeretekkel rendelkeznek ezen a téren. Nem

rendelkeznek egy vállalkozás elindításához megfelelő marketing- és értékesítési stratégiával, nincsenek tisztában a megfelelő oltalmak beszerzési folyamataival a szellemi termékek létrehozását követően. A probléma leküzdéséhez segítséget nyújt a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a Magyar Formatervezési Tanács egy ingyenesen letölthető Start Up Guide nevet viselő vállalkozás elindítási és fejlesztési útmutatóval. Ez a kiadvány évente jelenik meg és több mint 15 éve támogatja az induló vállalkozásokat, kreatív piacra lépésüket és piacon való sikeres működésüket. (*Index*, letöltés: 2021. december 10.)

4. A JELENLEGI PÁLYAORIENTÁCIÓS RENDSZERHEZ ÉS MUNKAERŐPIACHOZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÓMUNKA ELEMZÉSE

4.1 Általános iskolai felmérés és elemzés

4.1.1 Pályaorientációs rendszer jelenlegi folyamata

Az általános iskola 8. évfolyamon tanuló diákjainak továbbtanulási utat kell kijelölni. A tanulók a tanév kezdetétől a magyar közoktatási rendszerben, minden iskolai tanévben szeptember 1-étől már a pályaorientációs folyamatokat kezdik vizsgálni. Ezen az évfolyamon ez a legfontosabb folyamat, ami mérföldkő a tanulók életében, hiszen életük egy szakasza lezárul és egy új szakasz veszi kezdetét. Az alábbi ábrán szemléltetve célkeresztbe kerül a pályaorientáció kérdésköre, amelyet négy oldaláról érdemes vizsgálni. A vizsgálandó témaköröket gondolattérképem kialakítása során határoztam meg.

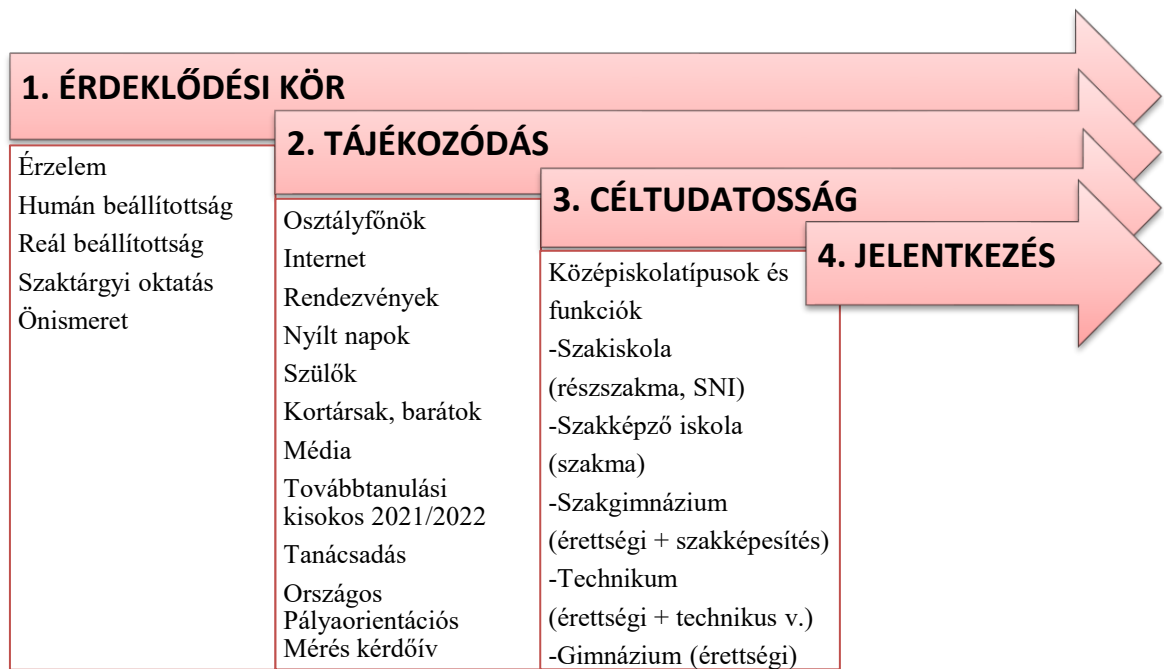

Forrás: Saját készítés

4.1 ábra Célkeresztben a pályaorientáció

Általában elmondható, hogy ennek a korosztálynak már kialakult érdeklődési köre van a felsőtagozatban a szaktárgyi tanítás megjelenésének köszönhetően, ezért fontos az önismeret kérdését boncolgatni a tantárgyak tekintetében. Ezek ismeretében tájékozódhatnak a lehetséges továbbtanulási irányokról. Ehhez kapnak segítséget számos kiadvány és program ismertetésének keretein belül. Nagyon fontos, hogy megfelelően válasszanak és tudatos döntést hozzanak, ismerjék az iskolatípusokat és azok funkcióit, majd a végleges döntés után

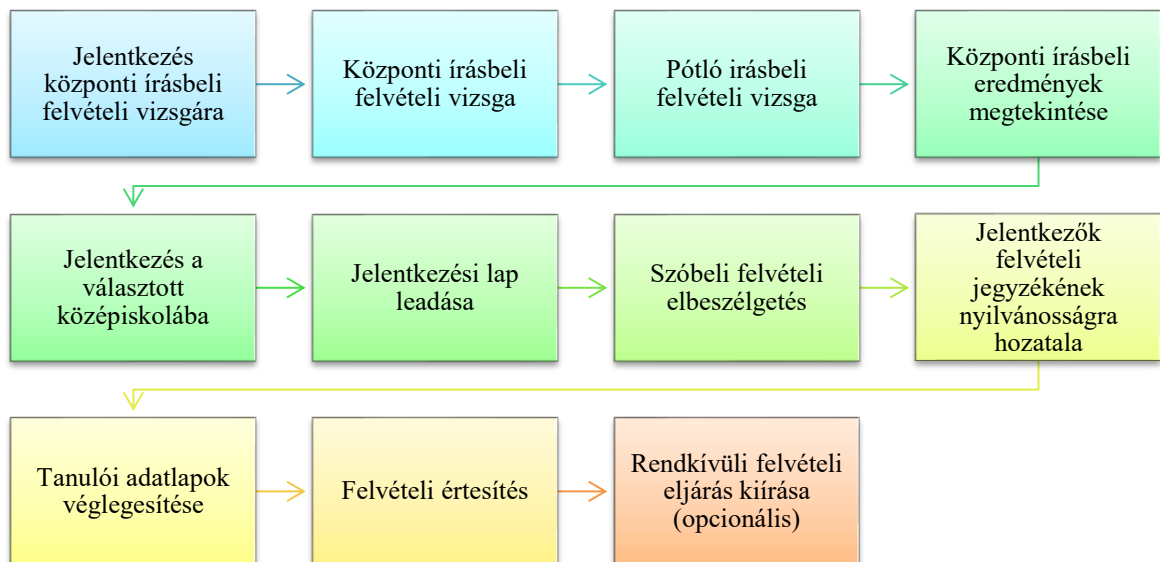
beadják jelentkezési lapjaikat a középfokú oktatási intézményekbe. A választást számos külső és belső tényező befolyásolja mert a tanulók életében számos makro- és mikrokörnyezeti hatás érvényesül. Ezeket próbáltam összegyűjteni és rendszerzeni. Az alábbiakban rendszerezett gondolati egységek egymás után és közvetlenül párhuzamosan egymásra is hatást gyakorolhatnak, ezért a folyamat bármely időpillanatában értelmezhetők.

Forrás: Saját készítés

4.2 ábra Pályaorientációt meghatározó mikro- és makrokörnyezet

A végzős, 8. osztályban tanuló diákok egy kötött rendszerben, előre meghatározott határidők figyelembevételével tudnak jelentkezni további intézményekbe. A jelentkezés során nem szakmát, hanem ágazatot kell választaniuk, ennek megfelelően kell a jelentkezési lapokat, tanulói adatlapokat továbbítani az intézmények felé. A jelentkezési folyamat egyes elemei nem cserélhetőek fel, a tanulónak ezt a folyamatot kell követniük általános iskolai tanulmányaik utolsó évében.

Forrás: Saját készítés

4.3 ábra Felvételi jelentkezés folyamata 8. osztályban

A fenti folyamat kronológiai sorrendben kitölti a végzős évfolyam teljes tanévét. Sikeres felvétel esetén a tanuló beiratkozását követően megkezdheti tanulmányait a választott intézményben.

4.1.2 Pályaorientációs rendszer vizsgálatának kutatási módszertana és felépítése

Kutatómunkám során reprezentatív, országos lefedettségű kérdőíves felmérést végeztem az idei tanévben (2021/2022) végzős, 8. osztályos tanulók bevonásával. A módszer segítségével sikerült felmérnem a jelenlegi pályaorientációs folyamatot. A kérdőív a pályaorientációs folyamat rendszerszintű működését vizsgálja. Az elkészült kérdőívet mellékletként csatolom a diplomamunkához.

A kérdőív célja: felmérni a jelenlegi rendszert és vizsgálni a pályán maradó és pályát elhagyó szakemberek piaci lehetőségeit, motiválni a tanulókat a sikeres pályaválasztásban, hogy nagyobb számban tudjanak saját pályájukon maradni és sikeres legyen a pályaorientációjuk a munkapiacra való elhelyezkedésüket követően.

A kérdőíven keresztül beküldött adatok felhasználásának köre, kezelése: az adatszolgáltatás önkéntes alapon történt, az adatok összesítve kerültek felhasználásra a statisztikai elemzésem folyamán. Az információk kezelése és feldolgozása a GDPR-ban ⁷ megállapított szabályoknak megfelelően történt.

A kutatómunkám első lépése az információ keresése volt. Fontos volt számomra, hogy hiteles forrásból tudjak tájékozódni és feldolgozni az általam kutatandó témaköröket, ezért főként hivatalos szervek, kormányzati oldalak, oktatási intézményekkel kapcsolatban álló szervezetek, oktatási intézmények felől tájékozódtam. Információmorzsákat keresetem, amelyeket címszavakba rendeztem és összeállítottam egy gondolattérképet, amelyet mellékelek diplomamunkámhoz. A gondolattérkép lett a vezérfonala a kérdőívem összeállításának. Az itt megjelenő gondolati egységeket, címszavakat kellett feltérképeznem és beleépítenem a kérdőívembe.

A második lépés a kérdések helyes megfogalmazása volt. Kérdésbankot készítettem táblázatkezelő programban. Közel 80 szakmai kérdést írtam fel magamnak, így ezt követően az volt a feladatom, hogy leredukáljam a kérdésszámot, ezért összevontam közülük többet és így kialakultak a kérdőívhez szükséges részegységek, kisebb témakörök. Ezután még mindig számos kérdés maradt, közel 40. Mérlegelnem kellett, hogy milyen jellegű kérdések azok, amelyekből megfelelő statisztikai következtetéseket tudok levonni és amelyeket van értelme elemzeni, azaz a végén hozzáadott értéket tudok belőlük teremteni. A kérdések közül végül 22 maradt és a következő feladat a kérdések nyelvezetének átfordítása volt olyan nyelvi elemekre, amit egy 8. osztályos tanuló megért és értelmezni tud. Terveznem kellett azzal a ténnyel is, hogy a tanuló ne veszítse el érdeklődését a kérdőív kitöltése során, ezért figyeltem annak hosszúságára és 30 percen maximalizáltam a kiöltésre szánt időt.

A harmadik lépés során megszerkesztettem a kérdőívet a Google Űrlapok használatával. Szemléltető eszközként olyan képet választottam a Google adatbázisából, amely felhívja a

⁷ Európai Unió 2016/679 számú általános adatvédelmi rendelete.

figyelmet a pályaorientációs folyamat első lépéseinek fontosságára. A pályaorientációs folyamat olyan lábakon áll, amelynek alappilléreit 8. osztályban tesszük le.

Forrás: Google Űrlapok

4.1 kép Kérdőív fejléc

A kérdések sorrendjének meghatározása során törekedtem arra, hogy a nehezebb, gondolkodtatóbb kérdések kerüljenek a kérdőív elejére, mivel akkor még friss, kipihent a kitöltő. A vége felé haladva a kérdések kevésbé bonyolultak, könnyebben megválaszolhatóak. Általában elmondható, hogy a legtöbb kérdőív elejére kerülnek a személyes kérdések, esetemben tudatosan kerültek a legvégére, mert ezeket az információkat ösztönösen megválaszolják a kitöltők, nem kell gondolkodniuk a válaszokon. Ezzel a kérdezési technikával is arra fókuszáltam, hogy az energiát, befektetett időt az elgondolkodtatóbb kérdésekre használják fel a megkérdezettek.

A kérdőívet alapesetben 6 fokozatú elégedettséget és fontosságot mérő skálára építettem. Azért 6 fokozatot választottam, hogy bizonyos kérdések esetén a kitöltőnek ne legyen lehetősége középértéket választani, ami torzíthatja a statisztikai eredményeket. Ezzel a módszerrel arra ösztönöztem a megkérdezetteket, hogy pozitív vagy negatív irányban hozzák meg döntésüket. A kérdések között található még eldöntendő kérdés, legördülő listából választható válasz, több válaszlehetőség megadására tervezett blokk, egyéni válaszadásra tervezett kérdéskör. Próbáltam minimalizálni az utóbbi típusú kérdéseket a kérdőív feldolgozhatóságát szem előtt tartva. A későbbiekben táblázatos formában jelenítem meg a kérdőívbe beépített kérdéseket.

Negyedik lépésként a kérdőívek kiküldése következett. Az Oktatási Hivatal nyilvánosan közzétett köznevelési intézmények listája alapján leszűrtem a jelenleg is fenntartott és működtetett általános iskolákat. Közel 2000 iskola került be az adatbázisomba országos szinten. Az iskoláknak egységesen, elektronikus úton kiküldtem a kérdőív elérési útvonalát és együttműködésüket kértem. A kérdőív kitöltésére 111 válasz érkezett az országból. Ezzel a mintaszámmal megbízható statisztikai adatokat kaphatok a rendszer működőképességéről. Az országos reprezentáció ugyan több válaszadót és nagyobb mennyiségű kérdőív feldolgozását feltételezné, de mivel a kapott válaszok különböző helyekről érkeztek, a felmérésben mégis megjelenik bizonyos reprezentáció.

4.1.3 Pályaorientációs kérdőív kiértékelése

Az adatfeldolgozás során a beérkezett adatokat összegyűjtöttem és táblázatkezelő szoftverben rendszereztem. Elvégeztem az adatok vizsgálatát, szűrtem és szelektáltam a nem kiértékelhető kérdésekre adott válaszokat. A rendszerszintű kiértékeléshez a szöveges válaszokat csoportokba rendeztem. A felhasználható adathalmazra elkészítettem a statisztikai értékeléseket: átlag számítás, korreláció elemzés, abszolút értékek meghatározása, korrigált fontosság meghatározása.

átlag	4,386	4,153	4,739	4,135	4,243	3,982	4,973	4,135	4,189	4,757	4,243	3,946	3,910
átlag [%]	0,677	0,631	0,748	0,627	0,649	0,596	0,795	0,627	0,638	0,751	0,649	0,589	0,582
korreláció		0,387		0,350		0,282		0,210		0,235		0,272	
ABS(korreláció)		0,387		0,350		0,282		0,210		0,235		0,272	
Korrigált fontosság			0,622		0,544		0,615		0,488		0,504		0,473
Korrektció													
F-fontosság	0,65												
r-korreláció	0,35												

Forrás: Saját készítés

4.2 kép Adatfeldolgozás

A fontosságot és elégedettséget mérő kérdéseknél a fontossági értéket 65%-ra becsültem. Önmagában az elégedettséget mérő kérdések torz eredményt közvetíthetnek, ezért érdemes a gyakorlatban a fontosságra is rákérdezni. A kérdőívem elkészítése során elrejtettem a sorok között egy globális kérdést és több szegmentális kérdést. Ha egy szegmentális jellemző

értékei együtt növekednek vagy csökkennek a globális kérdéssel, akkor fontos minőségelemről beszélünk, ami jelentősen befolyásolja az összegzést. Kutatásom során nem találtam olyan tényezőt, ami jelentősen befolyásolná a pályaaorientációs folyamatot. A korrelációs értékek 0,2 és 0,5 között mozognak.

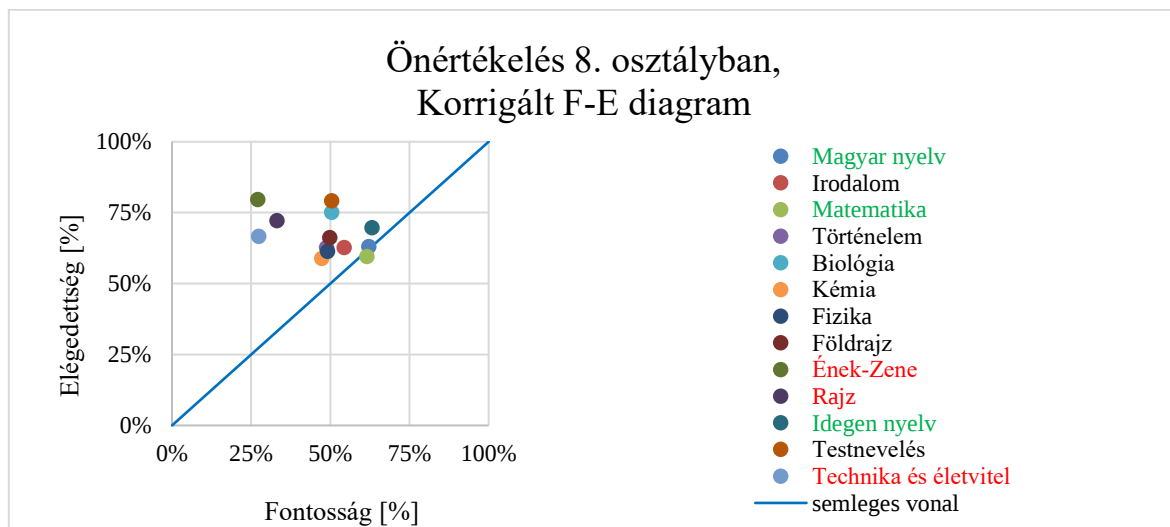
Az adatokat 0-tól 100-ig terjedő, százalékos értéket ábrázoló skálára képeztem. A fontosság és elégedettség mérés folyamán fajlagosított értékeket határoztam meg, figyelembe véve, hogy a skála fokozat 1-es értékről indul, nem pedig 0-ról.

Fajlagosított érték számítása:

$$\frac{\bar{x} - 1}{n - 1} = F$$

ahol $\bar{x}$ a kapott válaszok pontszámának átlaga, n a skála fokozatainak száma, F pedig a fajlagosított érték. Az F érték egy 0 és 1 közé eső szám lett, ezt később százalékra számítottam át. A vizsgált jellemzőknél a kapott értékek grafikai megjelenítését egy-egy korrigált fontosság – elégedettség diagramon mutatom be.

Vizsgáltam a tanulók önértékelését a tantárgyak vonatkozásában. Kíváncsi voltam rá, hogy mennyire elégedettek a saját tudásukkal és/vagy mennyire tartják fontosnak egy pályaaorientációs folyamat előtt állva.

Forrás: Saját készítés

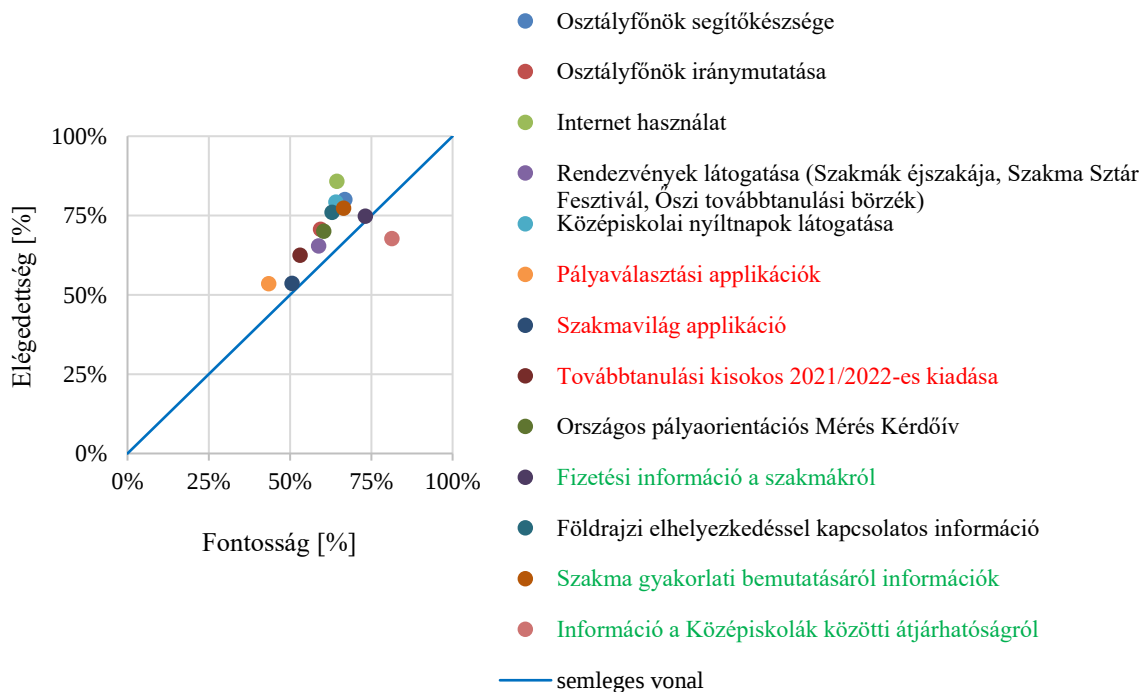
4.4 ábra Önértékelés 8. osztályban

Kiemeltem zöld színnel a TOP 3 fontosságot és pirossal a legkevésbé fontos tárgyakat. Az erőforrásokat csoportosítva az oktatási rendszerben azokra a tárgyra célszerű több hangsúlyt fektetni, amelyek fontosként lettek megjelölve, de kevésbé elégedettek velük a tanulók és kevesebb erőforrást csoportosítani azokra a tárgyra, amelyek kevésbé fontosak, de magas elégedettséget kaptak (pl.: ének-zene, ami 27% fontossági és 79,6% elégedettségi értéket mutat). A tanulók által legfontosabbnak megítélt tantárgy az idegen nyelv lett, ami 63,2%-ban fontos és 69,7%-ban elégedett értékeket kapott. Ez az érték jól korrelál a semleges vonallal, ami az ideális állapot, ha együtt vizsgáljuk az elégedettséget és fontosságot. Ez a tárgy nagyon fontos a pályaaorientáció során, az oktatási rendszerben, különösképpen a felsőoktatásban és a munkapiacra való elhelyezkedéshez is nélkülözhetetlen.

Hasonlóképpen értékeltem a diákok tájékozódási lehetőségeit:

A 4.5 ábra ezt összegezve rámutat a különböző tájékozódási lehetőségek ismertségére. Ezek között szerepel az osztályfőnökök támogatása, felkészítő, támogató szerepe, az olyan információs források, amelyek a mai technikai ismereteket és eszközöket feltételezik, mint az applikációk ismerete, alkalmazása. Úgy gondoltam érdemes a szempontok között feltüntetni egyes nyomtatott forrásokat is, illetve a személyes tájékozódási lehetőségeket, mint például a nyílt napok. A fentiek értelmében a szakma bemutatás különböző szempontjai is helyet kellett kapjanak a diákok megkérdezésében.

Tájékoztatói lehetőségek 8. osztályban Korrigált F-E diagram

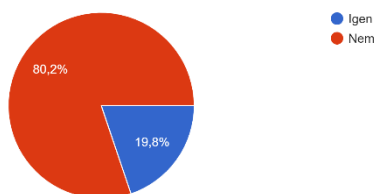

Forrás: Saját készítés

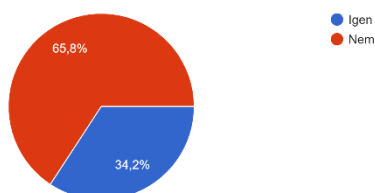
4.5 ábra Tájékoztatói lehetőségek 8. osztályban

TOP 3 fontossági értéket a középiskolai átjárhatóság, szakma gyakorlati bemutatása és fizetési információ kapta, ezzel arányos az elégedettségi mutató is. A tájékoztatói lehetőségek tekintetében számomra meglepő eredményt mutat, hogy a legkevésbé fontos és legkevésbé elégedett értékeket a pályaválasztási applikáció (43,4% és 53,5%) és Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadása (53,0% és 62,5%) kapta. Ez arra mutat rá, hogy a mai diákoknak szükségük lenne a többoldalú tájékoztatásra, másfelől kérdéses, hogy az applikáció kiszolgál-e minden igényt vagy az elérhetősége, praktikussága okozhat-e nehézséget, esetleg érdektelenségről lehet szó. A kapott eredmény az alábbi részdiagramokkal magyarázható meg részletesen:

9. Ismered a Szakmavilág applikációt? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékeld!
111 válasz

11. Olvastad a Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadását? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékeld!
111 válasz

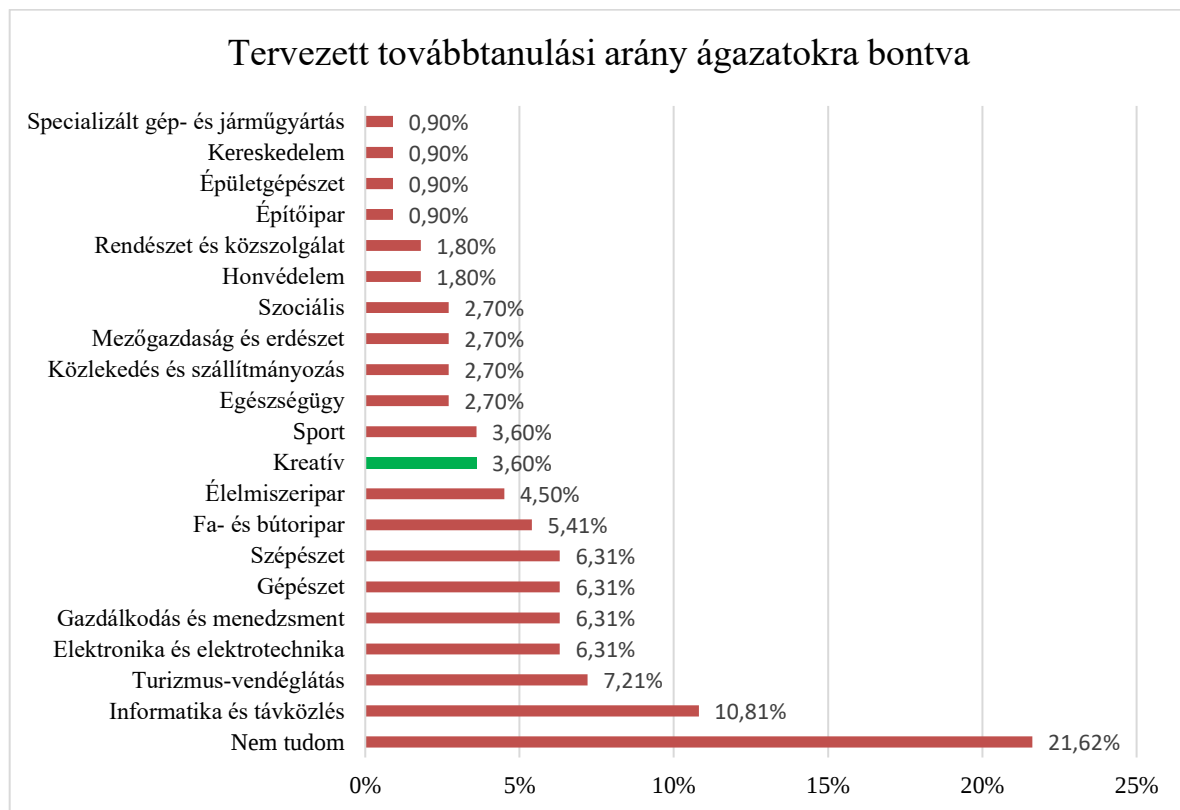

Forrás: Google Űrlapok

4.6 ábra Magyarázó részdiagramok 1

A kitöltők többsége nem ismeri (80,2%) vagy nem olvasta (65,8%) ezeket a pályaeorientációt segítő eszközöket. A probléma az, hogy a vizsgált mintában nem jutott el az információ a tanulók többségéhez. Következésképpen az információ áramlást, a folyamatot tudatosabban lehetne kezelni, nagyobb hangsúlyt fektetni a több oldalról, többféle módon és több forrásból való tájékoztatásra.

A következő gondolati egységben az ágazatokkal kapcsolatos eredményeket szeretném részletezni. Fontos róla említést tenni, mert új elemként jelenik meg a Szakképzés 4.0 rendszerében és meghatározza a tanulók további tanulási útját, lehetőségeiket.

Forrás: Saját készítés

4.7 ábra Tervezett továbbtanulási arány ágazatokra bontva

A választható ágazatok ismeretében a fenti diagram szemlélteti a tanulók lehetséges ágazatmegjelölését a 2021/2022-es tanévben a jelentkezési folyamatban. A vizsgált minta alapján a kitöltők közel negyede nem tudja milyen ágazatban szeretne tanulni a jelentkezési határidő előtt néhány hónappal. Érdekes ezt az arányt csökkenteni és segíteni a pályaválasztási folyamatban egyéni támogatással az érintett tanulókat, például az osztályfőnök szerepében. Fel kell mérni a tanulói képességeket, és be kell mutatni a pályaaorientációt támogató eszközöket pedagógusi oldaláról, hogy a megfelelő időben tudatos, megfontolt döntést tudjanak hozni a diákok. A legnépszerűbb ágazat az informatika és távközlés 10,81%-os értékkel. Az általam kutatott téma ágazata a kreatív, 9. helyet kapott a felmérés alapján 3,60%-os eredménnyel, ami jól tükrözi az iparágban a jelenlegi munkapiaci lehetőségek arányát is. Elgondolkodtató ugyanakkor, hogy a válaszadók 21,62%-a nem tudom választ adta, ami tükrözi a korosztályban gyakran megtapasztalható pályával,

továbbtanulással, jövővel kapcsolatos bizonytalanságot és jelzi a tájékoztatás, motiválás erősítésének fontosságát.

Az ágazatválasztást leginkább befolyásoló tényező a szülő/szülők/gondviselők véleménye⁸ adja 57,5 %-ban. Az ágazat választás során megjelölt fontossági sorrend az alábbiak szerint alakult⁹:

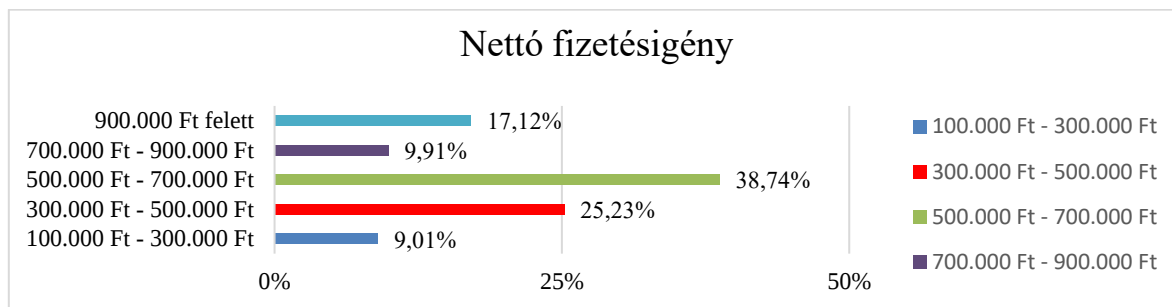
1. Fizetés (81,60%)
2. Szakma szeretete (68,10%)
3. Szakma gyakorlati ismerete (62,30%)
4. Földrajzi elhelyezkedés (55,90%)
5. Szülő/szülők/gondviselő foglalkozásának követése (22,90%)
6. Oktatással foglalkozó személy tanácsának követése (9,20%)

A tanulók az első helyen magas arányban a fizetési kategóriát adták meg. Fontos ismerni ezt a tényezőt, hogy sikeres legyen a pályaválasztásuk. Kijelenthető, hogy elsődleges szempont az ágazat választása során a munkapiaci bérek alakulása. A szakmákhoz tartozó fizetési információk lekérdezhetőek a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából. További kutatásaim és több kiegészítő diagram¹⁰ együttes értékelése során arra a következtetésre jutottam, hogy a tanulók nincsenek tisztában a fizetési információkkal, mert olyan fizetési igényeket is meghatároztak, amelyek nincsenek összhangban a tervezett életpályamodell alapján a munkapiaci bérezéssel, így például szakképzőiskolai végzettséggel nettó 300k-500k és 500k-700k HUF kereseti sáv került megjelölésre. Az alábbi diagram szemlélteti, hogy ezekben a fizetési sávokban határozták meg a legnagyobb gyakoriságban az elvárásokat.

⁸ Értékelő diagram ld.: Mellékletek, 3. melléklet

⁹ Értékelő diagram ld.: Mellékletek, 3. melléklet

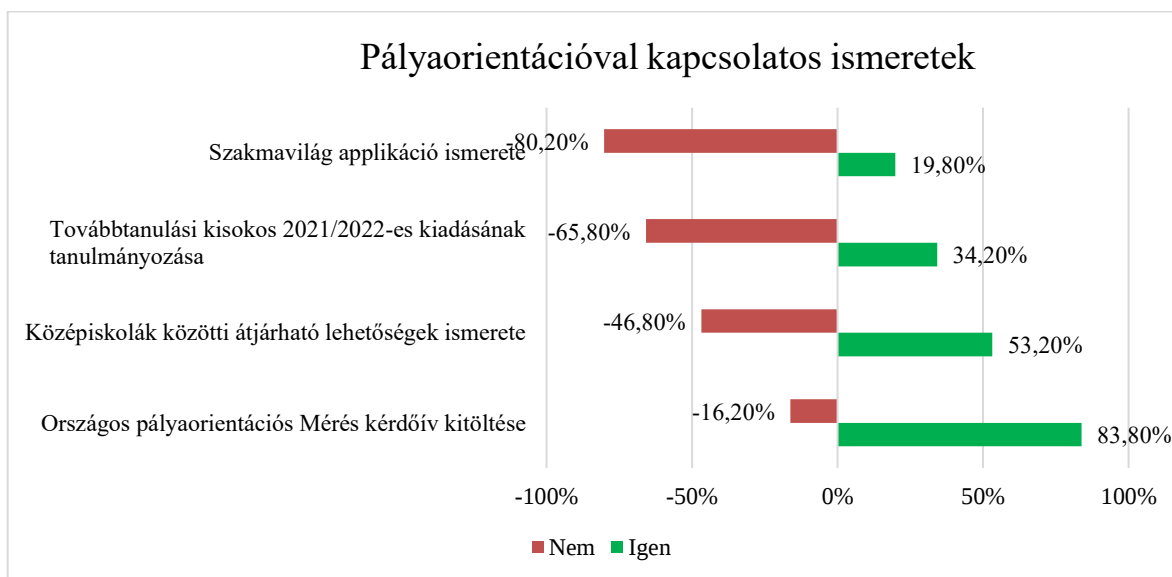
¹⁰ Nettó fizetésigényt kiegészítő diagramok 8. osztályban ld.: Mellékletek, 4. melléklet

Forrás: Saját készítés

4.8 ábra Nettó fizetésigény 8. osztályos tanulók körében

A tanulói tájékozódás vizsgálata során az alábbi összesítés mutatható ki:

Forrás: Saját készítés

4.9 ábra Pályaorientációval kapcsolatos ismeretek 8. osztályban

A fenti diagram rávilágít azokra a pályaorientációs eszközökre, amelyeket érdemes fejleszteni a jövőbeni gyakorlatban. A jelenlegi rendszerben a 8. osztályos tanulók körében az Országos Pályaorientációs Mérés kérdőív kitöltési aránya a legkiválóbb, 84%-os eredményt ért el.

A fenti problémák alapján véve nem súlyosak. A kutatásom során kiderül, hogy azok a tanulók, akik ismerik a pályaorientációt támogató eszközöket, használják és alkalmazzák is azokat, egyengetik saját továbbtanulási útjukat. Az elérhető eszközök számának tekintetében rengeteg lehetőség van a tájékozódásra. A probléma az, hogy az információ nem jut el a tanulói körökbe, amit a 4.6-os ábrán szemléltetek.

A következőkben táblázatos formában jelenítem meg a rendszer előnyeit és hátrányait az általános iskola vonatkoztatásában. Bővebb kifejtés és fejlesztési javaslat az 5. fejezetben olvasható.

Pályaorientációs rendszer jelenlegi előnyei és hátrányai:

Előnyök	Hátrányok
Országos Pályaorientációs Mérés kérdőív gyakorlati alkalmazása a rendszerben.	-
Pályaorientációs eszközök sokszínűsége (applikáció, prospektusok, nyílt napok, rendezvények pl.: Szakma Sztár Fesztivál, továbbtanulási börzék stb.).	Pályaorientációt támogató eszközök be nem mutatása a célcsoportnak (Szakmavilág applikáció, Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadása.).
-	Információ hiány a fizetési tényezőkről.

Forrás: Saját készítés

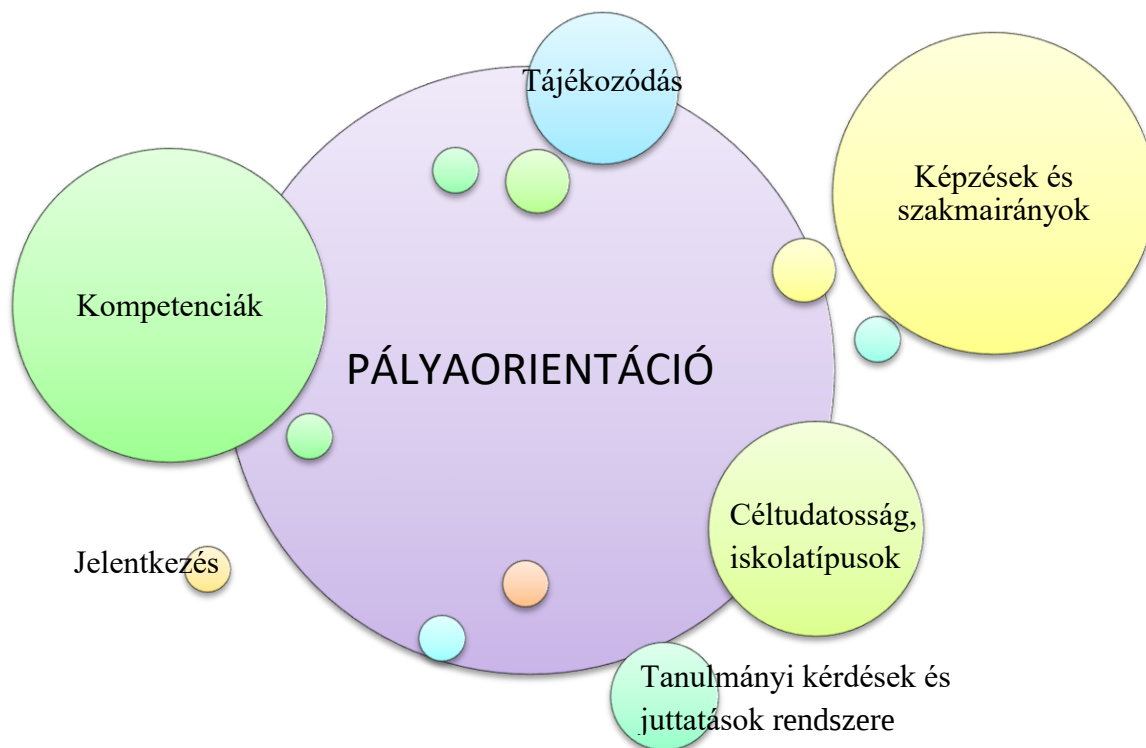
4.1 táblázat Pályaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 1

A pályaorientációs rendszer hátrányait ismerve kijelenthető, hogy a kommunikációs problémák miatt a tanulók többsége nem lesz megfelelően tájékozott, így esélyes, hogy középiskolai tanulmányai során nem megfelelő ágazatot és képzési formát fog választani. A pályaorientációs folyamat vizsgálata során a következő elem a középiskolai pályaorientáció. A középiskolai tanulók körében is fontos vizsgálni a rendszert, mert a középiskolai évek elején még van lehetőségük ágazatot és képzési formát választani, továbbá fel kell térképezni a középiskolai tanulmányok végén azokat a lehetőségeket, amelyekkel be tudnak lépni a felsőoktatási rendszerbe.

4.2 Középiskolai felmérés és elemzés

4.2.1 Pályaorientációs rendszer jelenlegi folyamata

A folyamathoz tartozó kérdések meghatározását segítő eszközként gondolattérképet¹¹ készítettem és erre a gondolattérképre építettem fel a kutatómunka során alkalmazott kérdőíves megkérdezési folyamatot. Az alábbi témaköröket dolgoztam fel, amelyek szorosan kapcsolódnak a pályaorientáció folyamatához.

Forrás: Saját készítés

4.10 ábra Pályaorientáció mikro- és makrokörnyezete a középiskolában

A középiskolai pályaorientációs folyamat kötetlenebb keretekben működik, mint az általános iskolai folyamat esetében. Ennek fő oka, hogy Magyarországon a tanulók 16 éves korig tankötelezettek. A középiskolai tanulmányaikat 18 éves korban fejezik be. A tanulók körében mindig akad olyan szemlélettel rendelkező egyén, aki önállóan képes további tanulási utak

¹¹ Id.: Mellékletek: 5. melléklet

kijelölésére, de akad olyan is, aki ezen a téren segítségre szorul. Általában kijelenthető, hogy ebben a korcsoportban már nem kap kiemelt hangsúlyt a tehetséggondozás, a tanulási irányok céltudatos kijelölése, mentorálása. A gyakorlat azt mutatja, hogy a középiskolát befejező diákok többsége a munkapiacra kerül, több okból is kifolyólag. Ilyen okok lehetnek: szülői támogatás hiánya, ismeretek hiánya, anyagi helyzet, rossz tanulmányi eredmények, kortársak befolyása stb.

A jelenlegi rendszer elvárja a tanulóktól 18 éves korukra az önálló gondolkodást, önálló életvitelt. Mégis kevés olyan szakembert ismerek a pedagógiai pályán, aki felkarolta középiskolás diákjait és karrier útjukat egyengette volna. Ez megmutatkozik abban is, hogy a középiskolába kerülő tanulók esetében jelentősen csökken a szorgalmi feladatok, szakkörök, versenyek jelenléte, ezáltal a tehetséggondozás esélye is csökken, és felváltja azt az érdeklődési körüknek megfelelő kortársakkal való kapcsolatépítés lehetősége, amire általában nagyobb tér jut a tanulók ezen életszakaszában. Így a többség alul-motiválttá válik az iskolai környezetben lévő pályakutatási folyamatban való részvételre.

4.2.2 Pályaorientációs rendszer vizsgálatának kutatási módszertana és felépítése

Kutatómunkám során reprezentatív, országos lefedettségű kérdőíves felmérést alkalmaztam az idei tanévben (2021/2022) kreatív ágazatban tanuló 9. osztályos diákok bevonásával. Azért erre az évfolyamra, célcsoportra esett a választásom mert a Szakképzés 4.0 rendszerére építettem fel kérdőívemet, hiszen jelenleg ez van érvényben Magyarországon. Nem volt értelme a régi rendszerben vizsgálatot lebonyolítani és érdekesebb az új működését vizsgálni, így a középiskolai körből számos tanuló (10. osztálytól felfelé) kimaradt, akik még a régi rendszerből futnak majd ki. A kérdőíves módszer segítségével sikerült felmérnem a jelenlegi pályaorientációs folyamatot. A kérdőív a pályaorientációs folyamat rendszerszintű működését vizsgálja. Az elkészült kérdőívet mellékletként csatolom a diplomamunkához.

A kérdőív célja, a kérdőíven keresztül beküldött adatok felhasználásnak köre és kezelése, a kutatómunka első lépéseinek leírása megegyezik a 8. osztályos tanulóknak készített kérdőívemmel¹², ezért az alábbiakban ezt nem részletezem.

A 9. osztályos kérdőív összeállítása során a második lépés már eltérő formában került kivitelezésre. Itt már volt tapasztalati információ, volt egy kész kérdőívem amire tudtam építeni a következőt, ezért a gyakorlatban is így tettem. A pályaorientációs folyamatot tovább vizsgáltam, ezért elkészítettem a középiskolai gondolattérképemet is. A térképre felkerült gondolati egységek és a már meglévő 8. osztályos kérdőívem összeegyeztetésével alakítottam ki a célcsoportnak a második kérdőívemet. Létrehoztam ebben a célcsoportban is egy kérdésbankot, ahol – hasonlóan az első kérdőív felépítéséhez – szelektáltam, hogy csak olyan kérdések maradjanak meg amelyekkel statisztikailag értékes információt tudok kinyerni. Felesleges kérdésre nem volt szükség, mert így is több gyűlt össze, mint az általános iskolai korcsoportnál. Középiskolai kérdésbankomba 33 kérdés került bele. A kérdések növekvő száma jól tükrözi a pályaorientációs folyamat tágabb kereteit ennél a korcsoportnál. A középiskolai tanulmányok során több szemszögből kell vizsgálni a folyamatot, mint az általános iskolában, ugyanis a középiskolai tanulók tágabb terekben mozognak és szerte ágazóbb módon, mint az egy évvel fiatalabb kortársaik, akik még az általános iskola kötött rendszerében tanulnak. Olyan új elemek is megjelennek iskolai tanulmányaikban, mint az idegen nyelvi kérdések fontossága, különösképpen a pályaorientáció során, ugyanis nyelvvizsga vagy emelt szintű érettségi vizsga nélkül csekély az esélyük tovább orientálódni és felsőoktatási programban részt venni.

Figyeltem a nyelvei elemek használatára, hogy érthető legyen a korcsoport számára. 30 percben maximalizáltam a kérdőív kitölthetőségét ebben az esetben is, szintén a motiváltság fenntartása érdekében. A kérdőív szerkesztése során továbbra is a Google Űrlapot alkalmaztam. Kreatív szakemberként itt is törekedtem a kreativitás kérdőívbe való

¹² ld. 21. oldal

beleépítésére, ezért olyan borítóképet választottam, amin minden kreatív elme megáll és elgondolkodik egy pillanatra vagy tesz rá egy megjegyzést.

Forrás: Google Űrlapok

4.3 kép Kérdőív fejléc

A kérdések sorrendjének meghatározása során a kérdés típusok tekintetében, a mérő skála alkalmazásában ugyanazokkal a technikai elemekkel dolgoztam, mint korábbi kérdőívem elkészítése során. Céлом ezzel az volt, hogy strukturált, egyforma kérdőívek keletkezzenek, amelyek könnyen és egységes módon kiértékelhetők és összehasonlíthatóak. Témaválasztásom miatt szeretném kiemelni a rendszerszintű gondolkodást. A pályaorientációs rendszert szeretném elemezni, ami a 8. osztályban indul és élethosszig tart. Ezért is fontos volt számomra, hogy struktúrában, logikai felépítésben a kérdőívek megegyezzenek egymással. Az alábbiakban táblázatos formában jelenítettem meg a 9. osztályos kreatív tanulók kérdőívébe beépített kérdéseimet.

Utolsó lépésként a kérdőívek kiküldése következett. Az Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. (továbbiakban IKK) online országos iskolakereső térképét alkalmaztam a 16-os kreatív ágazatban oktató középiskolai intézmények felkutatásában. Közel 100, kreatív ágazatban működő oktatási intézményt találtam. Az intézmények elérhetőségét tekintve nem minden esetben volt megjelenítve e-mail cím és ez nehezítette a kérdőív kiküldését az intézmények részére. Emiatt további kutatómunkát kellett végezni az interneten és egyesével kerestem fel az intézmények weboldalát, majd azon kerestem a kapcsolati mezőt, ahol általában meg volt adva az elektronikus elérési útvonala. Voltak olyan weblapok, amelyek nem működtek

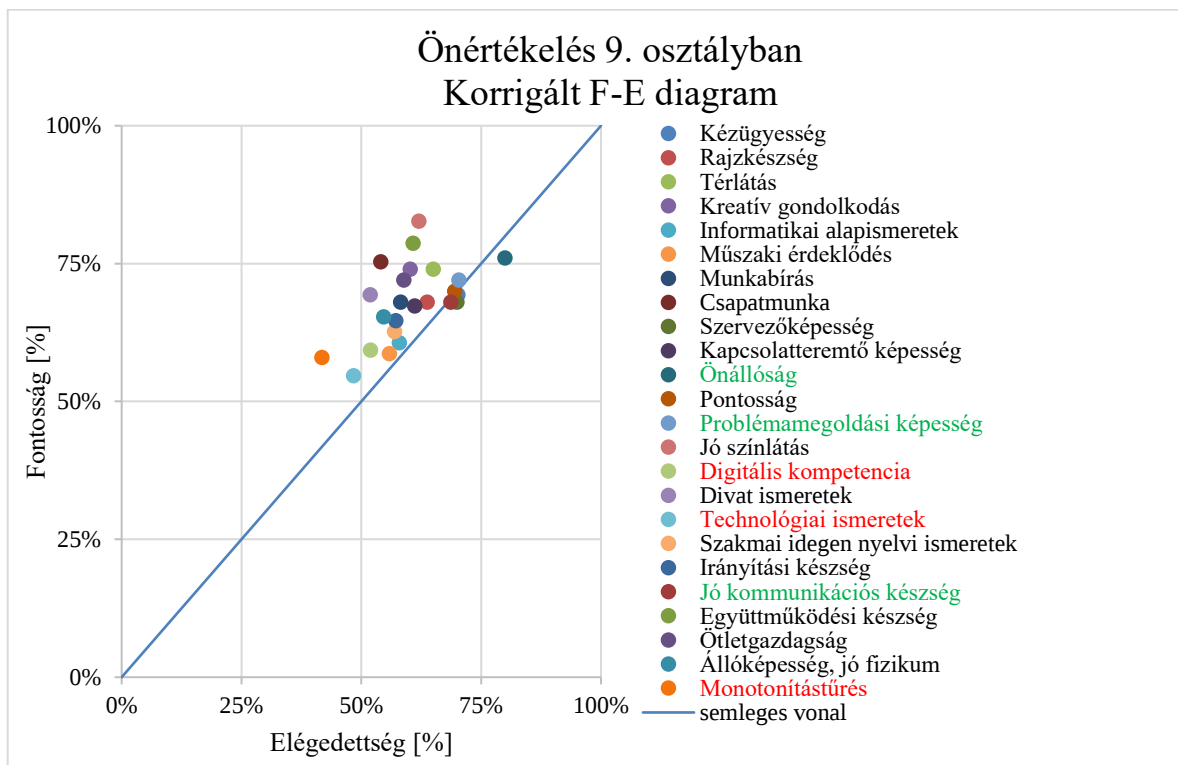
vagy átköltöztek más domain helyre. Főként titkársági elérési útvonalakat találtam, adott esetben igazgató személyében is volt kapcsolat az iskolákhoz. Éltam a rendszer adta lehetőségekkel és minél több helyre továbbítottam a kérdőívet. Motivációs eszközként meghatároztam, hogy szükség esetén megosztom az intézménnyel kutatómunkám eredményét. A kitöltési arányt az általános iskolai nevelésben résztvevő tanulói létszámhoz képest megfelelőnek találtam. Összesen 30 válasz érkezett vissza, de fontos kiemelni, hogy az országban túlnyomórészt nem a kreatív ágazatot oktatják, különösen nem 9. osztályos célcsoportját, így ez az arány elfogadható a statisztikai kiértékeléshez, összehasonlításhoz.

4.2.3 Pályaorientációs kérdőív kiértékelése

A kérdőív kiértékelését párhuzamosan az általános iskolai kérdőív kiértékelésével végeztem. Az alkalmazott értékelési technikák és módszerek megegyeztek, ezért ebben az alfejezetben ezt nem tárgyalom újra, hanem az eredményeket és hipotéziseket tárom fel a 9. osztályos, kreatív célcsoportban. A Szakképzés 4.0 rendszer változásainak hatására helyezem a hangsúlyt, így az ehhez kapcsolódó kimutatásokat fogom kiemelni. A kiértékeléshez kapcsolódó további, de kevésbé lényeges információkat feldolgozó diagramok, így például az ágazatválasztás során megjelölt fontossági sorrend és befolyásoló tényezők a mellékletek fejezetben megtekinthetők. Ezek az információk már megtörtént események alapján kerültek kiértékelésre, visszamenőleg nem befolyásolhatóak, de a rendszerszintű szemléletben és a teljes folyamat vizsgálatában fontos szerepet játszanak.

A 9. osztályos tanulók körében is elvégeztem az önértékelési folyamat vizsgálatát. Itt fontos kiemelni, hogy a kérdőívbe beleépítettem azokat a tulajdonságokat, amelyek ismerete, gyakorlata, készsége elengedhetetlen a kreatív szakmák elsajátításához. Így, ha nincs birtokában a kitöltő saját képességeinek ismeretével, könnyen pályát tud téveszteni és rosszabb esetben iskolát otthagyo vagy pályát elhagyó szakember lesz egy sikertelen pályaorientációs folyamatban.

A fontossági és elégedettségi adatok alapján kiugró értékek nem jelentek meg. Arányaiban egyformán fontosak és elégedettek a kitöltők a különböző képességekkel. Zöld színnel kiemelve láthatóak a legfontosabbra értékelt tulajdonságok és pirossal a legkevésbé fontosak.

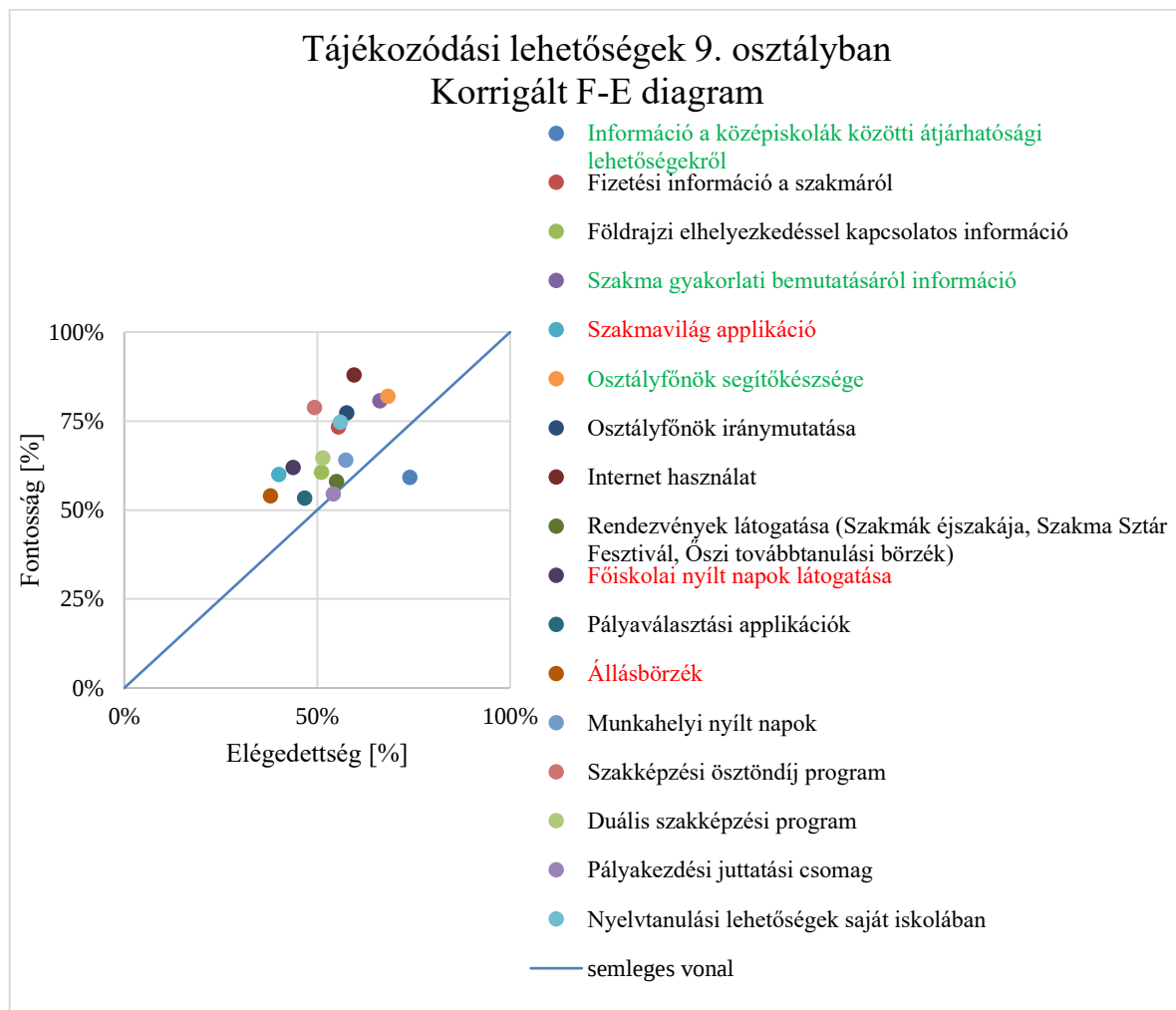

Forrás: Saját készítés

4.11 ábra Önértékelés 9. osztályban

Tájékozódási lehetőségek a célcsoportban

Az alábbi kimutatás alapján látható, hogy a 9. osztályos tanulók érdeklődési köre céltudatos. Ők még az ágazati alapvizsga előtt állnak és legfontosabbként jelölték meg a középiskolák között átjárhatóságot (74%-ban). Az is megfigyelhető, hogy nem teljeskörű az elégedettség a témáról elérhető információk halmazban, mert az elégedettségi mutató 59,2%-os értéket kapott, ami nem feltétlenül rossz, de mindenképpen fejleszthető a fontossági tényező figyelembevételével. A céltudatos érdeklődés árulkodó jele a további két zöld kategória: a szakma gyakorlati ismerete és az osztályfőnök segítőkészsége. A gyakorlati ismeretek szerves részei a középiskolai tananyagnak. Az osztályfőnök pedig – ha támogató szerepkörben lép fel – segíteni tudja a diákok további pályaorientációját.

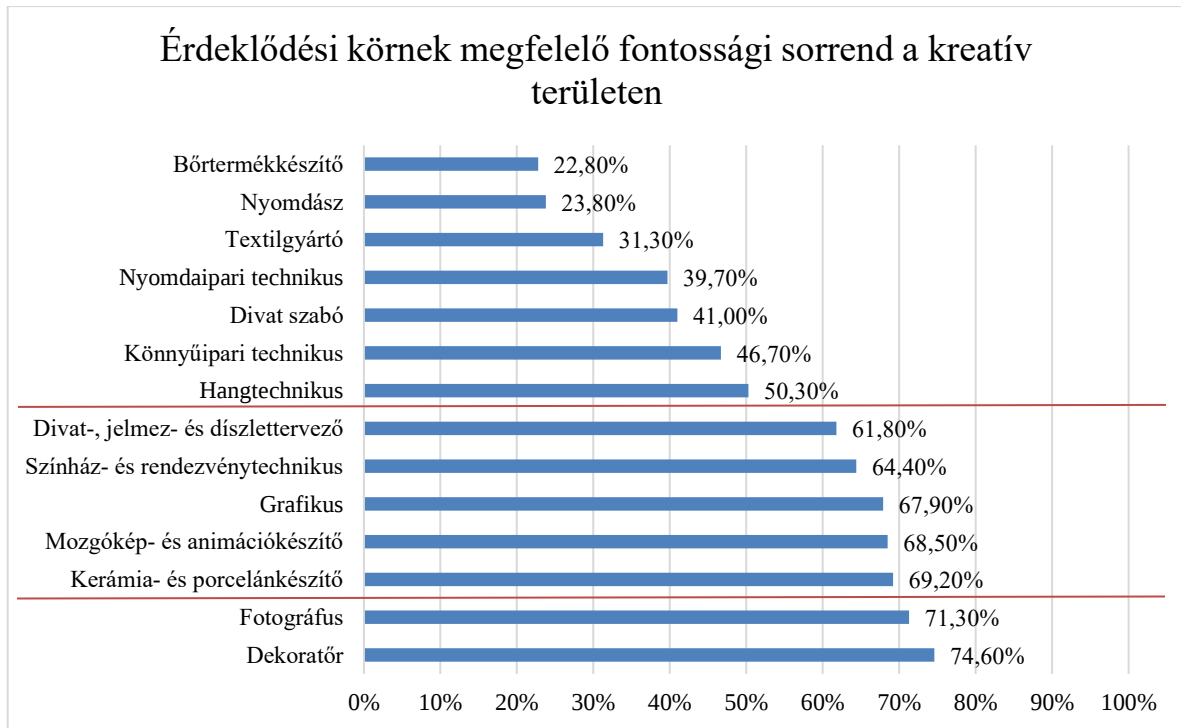

Forrás: Saját készítés

4.12 ábra Tájékozódási lehetőségek 9. osztályban

A tanulók céltudatossága a rövidtávú tervekben mutatkozik meg, a hosszú távú tervezés során ez már nem tapasztalható. Kevésbé érdeklődnek további tanulási utak kijelöléséről, felépítéséről (például főiskolai nyílt napok látogatásáról vagy szakma megszerzése után munkapiacra lépés esetén az állásbörzéről). A szakképzési oktatási rendszerben megjelenik a duális szakképzési program, mint új elem és a tanulói tájékozódás nem teljeskörű ezen a téren, ha nem mennek állásbörzékre, ahol információhoz juthatnának a kötelező gyakorlati tevékenységük teljesítése során szóba kerülő vállalatokról.

Az ágazatok közül az alábbi fontossági sorrendet határozták meg a tanulók. Az ábra értelmezése során a piros vonalak közötti szakasz a mérvadó, mert a vizsgált minta alapján a kitöltők 66,67%-a dekoratőr szakon és 33,33%-a fotográfus szakon tanul jelenleg. A részdiagram megtekinthető a mellékletekben¹³.

Forrás: Saját készítés

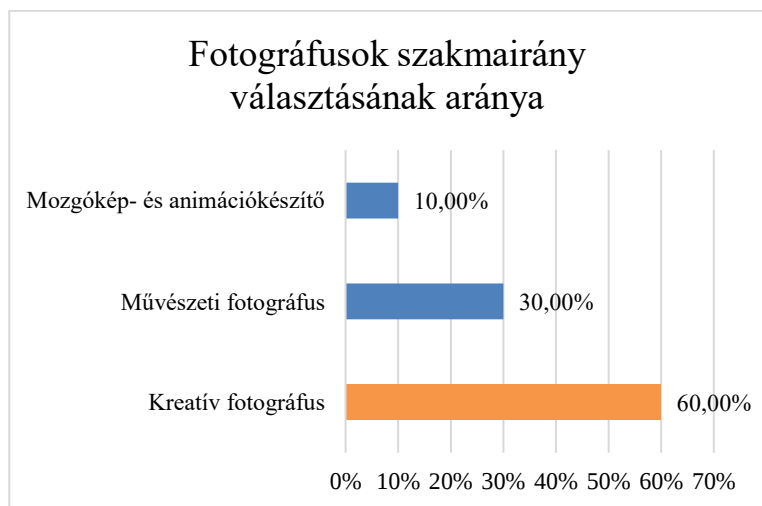
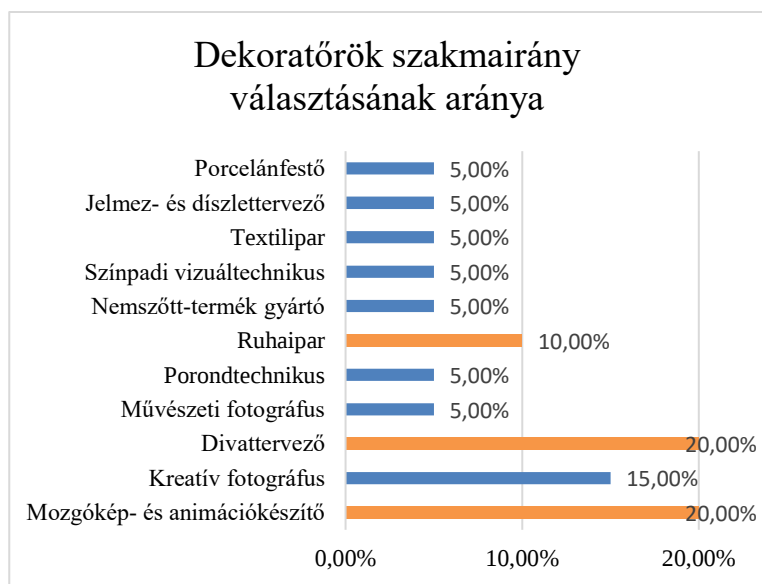
4.13 ábra Ágazatok fontosságának sorrendje 9. osztályban

Az érdeklődési körnek megfelelően kíváncsi voltam rá, hogy a tanulók pályaválasztása, kreatív ágazat megjelölés mennyire volt sikeres. Ugyanis még az ágazati alapvizsga előtt, iskolatípusok szerint a 9. és 10. osztályban van lehetőségük ágazatot és ennek értelmében szakmairányt is változtatni. A fenti ábrán jelöltem a piros vonalak között a TOP 5 legfontosabb képzést, amit a kitöltők fontossági sorrend szerint határoztak meg. A fotográfus és dekoratőr képzést nem veszem az elemzésbe, mert a kérdőívet kitöltők arányaival

¹³ Magyarázó részdiagram 2. ld.: Mellékletek, melléklet 7.

megegyezik és én arra voltam kíváncsi, ha ágazatot vagy képzési formát választanak, akkor milyen fontossági sorrendet állítanak fel.

A fenti diagrammal összhangban van az alábbi csoportbontás során szemléltetett szakmairány megjelölése. A tanulók a kreatív ágazaton belül, de új szakmairányok megjelölésében is gondolkoznak. Az ágazatválasztásuk tudatos volt.

Forrás: Saját készítés

4.14 ábra Dekoratőrök és fotográfusok szakmairány választásának aránya

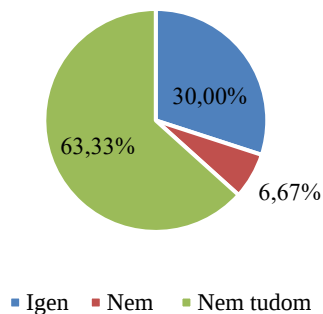
A TOP 5 legfontosabb képzéshez tartozó szakmairányok (mozgóképf- és animációkészítő 69%, divat- jelmez- és díszlettervező 62%) megjelennek az alábbi kimutatásokban. A dekoratőrök többsége a mozgóképf- és animációkészítő, divattervező és ruhaipari szakmairány végzettséget jelölte meg. A dekoratőrök esetében kijelenthető, hogy nagyobb arányban, 50%-ban fognak képzést és szakmairányt váltani, tanulmányaikat más szakon folytatni, ha ezt szükségesnek tartják. A fotográfusok csoportjában ez a kijelentés nem állja meg a helyét, mert itt a kitöltők 10%-a választott olyan szakmairányt (mozgóképf- és animációkészítő), ami más képzéshez kapcsolódik. Az adatok eloszlása a fotográfus képzésben választható szakmairányok esetében a következőképpen alakult: kreatív fotográfus 60%, művészeti fotográfus 30%.

A tanulók képzésének más oktatási intézményben való folytatását természetesen befolyásolja a középiskolák földrajzi elhelyezkedése is, akárcsak a tanulók lakóhelye. Nincs lehetőségük olyan intézményben tanulni, amihez kapcsolódóan nincs felépítve országos képzési struktúra. Itt fontos megemlíteni a pedagógia pályán munkát vállaló szakemberek, szakmai pedagógusok alacsony számát. Az oktató hiány miatt sok képzés nem indul az ország különböző pontjain. Nem elhanyagolható ez a tény a sikeres szakmát megszerző, de pályát elhagyók körében.

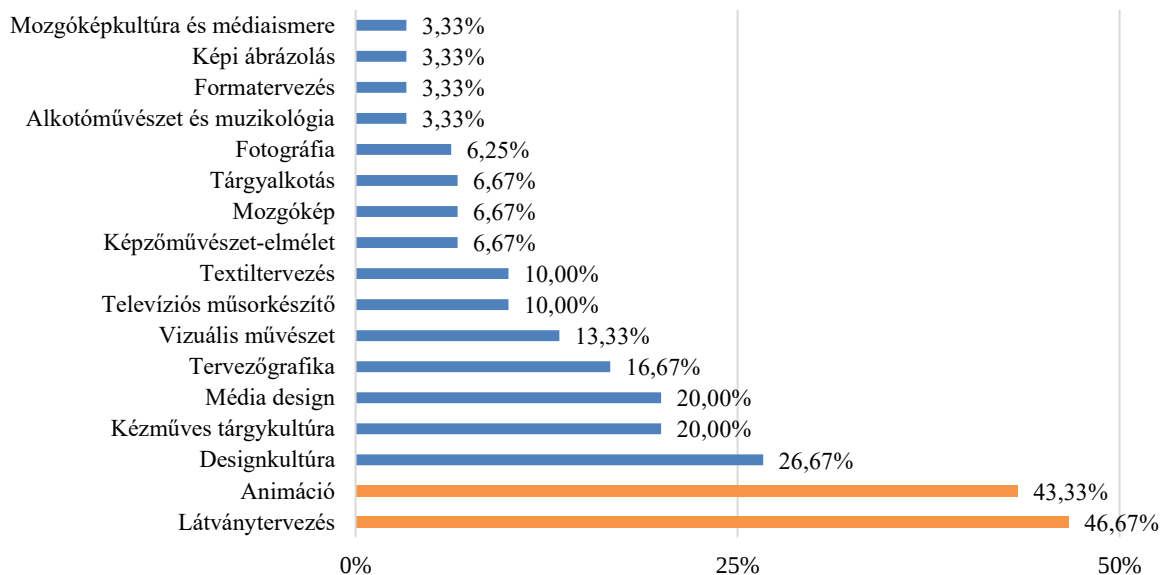
A pályaaorientációs folyamat kutatásában fontos szerepet játszik az élethosszig tartó tanulás folyamata. Ha a tanulók egy része pályát tévesztett, vannak további lehetőségeik a megfelelő pályára lépés esetén. A közoktatás intézményrendszerén kívül működtetett felsőoktatásban a tanulóknak lehetőségük van további tanulmányokat folytatni. Ilyen esetekben, a későbbi évek során kialakult érdeklődési körüknek megfelelően, vagy akár hasonló pályán folytathatják tovább tanulmányaikat. A kérdés vizsgálata fontos, ha a cél a pályaaorientációs folyamat működőképességének feltárása, mert a folyamat nem zárul le a középiskola befejezésével.

Kutattam a továbbtanulási terveket a könnyűipar, kreatívipar és művészeti területeken a felsőoktatásban is. Az alábbi két diagramot együtt kell értelmezni és így átfogó képet kaphatunk a jelenleg kreatív pályán tanuló diákok hosszabb távú terveiről, pályán maradásuk tényéről.

Továbbtanulási tervek aránya könnyűipari/kreatív/művészeti szakon a felsőoktatásban

Továbbtanulási tervek aránya ágazatokra bontva a felsőoktatásban

Forrás: Saját készítés

4.15 ábra Kreatív tanulók a felsőoktatásban

A kreatív tanulók 30%-a már 9. osztályban tudatosan készül felsőoktatási intézménybe. A felsőoktatásban tovább tanulható kreatív ágazatok közül az első helyre került a látványtervezés 46,67%-kal.

Ez a szak, mint új elem, kreatív részterületként kapcsolódik be az oktatásba. A Szakképzés 4.0 rendszerében nem találtam ilyen szakmairányt, de számos kreatív képzés lehet az alapja egy ilyen irányú felsőfokú tanulmánynak. Érdekességképpen szeretném megemlíteni, hogy korábbi kimutatásaim alapján a vizsgált mintában a tanulók a legkevésbé fontos készségként jelölték meg a digitális kompetenciák kialakítását, azonban hosszú távú tervek esetében – amit a fenti diagram szemléltet – látványtervezési szakon elengedhetetlennek tartom a digitális kompetenciák fejlesztését. Ugyanez elmondható a másodikként megjelölt animáció szak vizsgálata során is. A diagramon jól látható, hogy ez a két felsőoktatásban tanulható szakirány jól elkülönül a többi kreatív ágazathoz kapcsolódó tanulmányoktól.

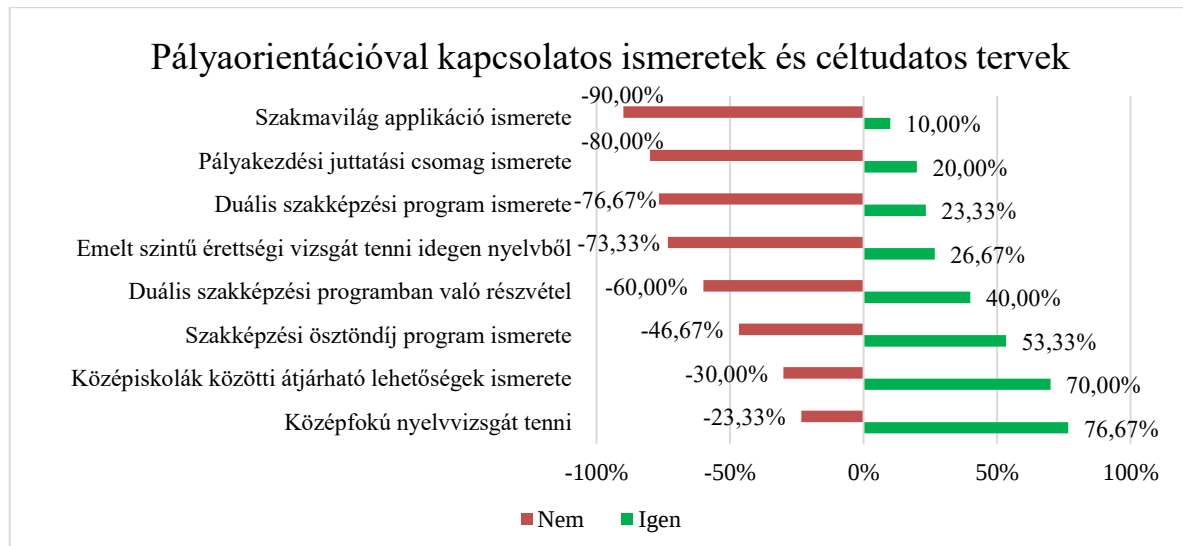
Arra a következtetésre jutottam, hogy a középiskolai tanulmányok során – főként az elején, 9. osztályban – már tudatosan kellene építeni a tanulók továbbtanulási lehetőségeit. Kijelölt életpályamodellek, gyakorlati példák bemutatásával jó irányban fejleszthető és motiválható a tanulók gondolkodása a pályaaorientáció tekintetében. Ebben az időszakban még befolyásolható a döntésük és pedagógusként még beavatkozhatunk a folyamatba, hogy később ne sodródjanak a pályát elhagyók körébe és elsőre jó irányt tudjanak választani, amire építhetnek a továbbiak folyamán.

A későbbi karrierépítésben szintén meghatározó tényező a fizetési információk ismerete is, ezért ezt a területet is kutattam a célcsoportban. Az ide kapcsolódó nettó fizetésigények és azok részterületre bontása megtekinthető a mellékletekben¹⁴.

Ha sikeres a pályaaorientációjuk, elégedettek lesznek és szeretni fogják az általuk választott, kitanult szakterületet, amely számos ponton befolyásolja későbbi életüket, sikereiket és egy boldogabb életútra léphetnek.

¹⁴ Nettó fizetési igények és azok végzettség, lokáció és piacon betöltött szerepkör alapján kimutatható arányai 9. osztályban ld. mellékletek: melléklet 8.

A tanulói tájékozódás és céltudatosság vizsgálata során az alábbi összesítés mutatható ki:

Forrás: Saját készítés

4.16 ábra Pályaorientációval kapcsolatos ismeretek és céltudatos tervek 9. osztályban

A fenti diagram rávilágít azokra a pályaorientációs eszközökre, amelyeket érdemes fejleszteni a jövőbeni gyakorlatban. A tanulók 90%-a nem ismeri a Szakmavilág applikációt, pedig ez ebben a korosztályban is jelentőséggel bírna, hiszen még van lehetőségük ágazatot, képzést változtatni az ágazati alapvizsga előtt. A diákok többsége (80%) nem hallott a pályakezdési juttatási csomagról és nem ismeri (77%) a duális szakképzési programot és emiatt a részvételi arány is igen alacsony a programban. A tanulók 40 %-a venne részt duális szakképzési programban, ami a Szakképzés 4.0 rendszerére épült fel és célja az ipar 4.0-ra való felzárkózás és az oktatás gyakorlati színvonalának emelése.

A jelenlegi rendszerben a 9. osztályos tanulók körében a céltudatos tanulás megjelenik a középfokú nyelvvizsgát letenni kívánók körében. A nyelvvizsga fontos szerepet kap a pályaorientációs folyamatban, mert államilag akkreditált, elismert idegen nyelvből szerzett nyelvvizsga bizonyítvány hiányában nem léphet be a tanuló a felsőoktatási rendszerbe. Kivétel ez alól, ha rendelkezik emelt szintű érettségi vizsgával idegen nyelvből. A fenti diagramról jól leolvasható, hogy a tanulók előnyben részesítik a nyelvvizsga bizonyítvány megszerzését (77%) az emelt szintű idegen nyelvű érettségi bizonyítvány megszerzési arányával (27%) szemben.

Az alábbiakban, táblázatos formában jelenítem meg a rendszer előnyeit és hátrányait a középiskola vonatkoztatásában. Bővebb kifejtés és fejlesztési javaslat az 5. fejezetben olvasható.

Pályaorientációs rendszer jelenlegi előnyei és hátrányai:

Előnyök	Hátrányok
Szakképzés 4.0 rendszer strukturált, gyakorlat orientált kiépítése a középiskola intézményrendszerében (intézmények közötti átjárhatóság, ágazatok, szakmák bemutatása, duális szakképzési program létrehozása).	Szakképzés 4.0 rendszer lezárul a középiskolai szakasz végén, nem nyújt további információt, iránymutatást a pálya felsőoktatásban való folytatására. Nincs kiépült együttműködési országos hálózat a középfokú és felsőfokú intézmények között.
Pályaorientációs eszközök sokszínűsége (applikáció, prospektusok pályakezdési juttatási csomag, duális szakképzési program stb.).	Kommunikációs problémák a pályaorientációt bemutató és támogató eszközök gyakorlati alkalmazásában, további iránymutatásban, lehetőségek feltárásában.
-	Információ hiány a fizetési tényezőkről.
-	Ágazaton, képzésen belüli kompetenciafelmérés hiánya és készségek rendszerszintű fejlesztése a felsőoktatási programba való bekapcsolódás elősegítése, támogatása tekintetében.
-	Munkapiaci lehetőségek, sikeres életpályamodellek bemutatása motivációs eszközként.

Forrás: Saját készítés

4.2 táblázat Pályaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 2

A középiskola befejezése után a tanulóknak lehetősége van felsőoktatási rendszerbe jelentkezni, vagy be tudnak lépni a munkaerőpiacra. Kutatómunkám során a köznevelési intézmények pályaorientációs folyamatait vizsgáltam, így munkám a felsőoktatásban lévő kutatásra már nem terjed ki. Ahhoz, hogy teljes képet lássak a rendszer gyakorlati alkalmazhatóságáról, fel kell térképezni a munkapiac működését, a piaci igényeket az oktatási területen értelmezhető kérdésekkel. Ilyenek távlati célok, hogy milyen szakmával, szakképesítéssel, rendelkező szakemberekre lesz szükség a következő években, hogyan alakulnak a piaci viszonyok az ágazaton belül, ezért a továbbiakban a munkapiaccal fogok foglalkozni.

4.3 Munkaerőpiaci felmérés

4.3.1 Munkaerőpiacra lépés lehetőségei, tájékozódás

Manapság a pályakezdő szakemberek több forrásból tudnak munkahelyet keresni, mint korábban. Az internet megjelenésével és széleskörű használatával rengeteg céget fel tudnak kutatni és kitudják építeni munkapiaci kapcsolatrendszerüket. Az alábbiakban néhány divatos és népszerű lehetőséget felsorolok, amelyek sikereket hozhatnak az álláskeresés tekintetében:

- Internet
- pályázat beadása fejvadász cégeken keresztül
- toborzási programban való részvétel
- országos állásbörzén való megjelenés
- LinkedIn szakmai közösségi oldal használata
- Álláskeresői applikációk alkalmazása (például Profession)

A munkapiaci elhelyezkedést számos állami szervezet is segíti. Az állam különböző adókedvezményekkel segíti a gazdasági szereplőket, amennyiben pályakezdő fiatal szakembereket alkalmaz. Ilyen például a 25 év alattiak SZJA mentessége 2022. január 1-től. A munkahelykeresés kapcsán a szakemberek jelentkezhetnek állami pályázatok keretein belül is számos olyan programra, ahol állami támogatással létre tudnak hozni egy működőképes vállalatot. További lehetőségek rejlenek a tehetséggondozásban, nemzetközi piacra lépés esélyeinek növelésében. Ilyenek a Budapest Central European Fashion Week tehetségkutató programja, vagy a Magyar Divat és Design Ügynökség együttműködése az olasz divatkamarával.

A fent említett számos lehetőség közül válogathatnak a piacra belépni kívánó szakemberek. Azonban, ha az imént említett eszközök sem elegendőek, akkor további befektetett idővel és energiával egyéni cégeket is fel lehet kutatni. Ehhez dolgoztam ki egy működőképes kereső rendszert, amelyet a következő alfejezetben mutatok be, mert kutatási módszertanomhoz kapcsolódik.

4.3.2 Munkaerőpiac vizsgálatának kutatási módszertana és felépítése

Kutatómunkám során reprezentatív, országos lefedettségű kérdőíves felmérést alkalmaztam a munkaerőpiaci szereplők körében is. Célom volt a könnyűipari pálya felkutatása és az ágazatban tevékenységet folytató szakemberek, vállalatok megkeresése, illetve a pályaorientáció és a munkapiac közötti kapcsolatrendszer megtalálása. A kérdőíves módszer segítségével lehetőségem nyílt felmérni a jelenlegi piaci helyzetet, azonban a kérdőív kitöltését összességében 8 iparágban tevékenykedő szakember, vállalat végezte csak el. A kérdőív a pályaorientációs folyamat elemeit kapcsolja össze munkapiaci elemekkel. Az elkészült kérdőívet mellékletként csatolom a diplomamunkához.

A kérdőív célja, a kérdőíven keresztül beküldött adatok felhasználásnak köre és kezelése, a kutatómunka első lépéseinek leírása megegyezik a 8. osztályos tanulóknak készített kérdőívemmel¹⁵, ezért az alábbiakban ezt nem részletezem.

A kérdőív kitölthetőségét 30 percben maximalizáltam ebben az esetben is, szintén a motiváltság fenntartása miatt. A kérdőív szerkesztése során nem kerestem új megoldásokat, hanem a jól bevált Google Űrlapot alkalmaztam. Design elemként olyan borítóképet választottam, ami az embert helyezi középpontba, hiszen az ember központi szerepet tölt be a munka világában.

Forrás: Google Űrlapok

4.4 kép Kérdőív fejléc

¹⁵ ld. 21. oldal

A kérdések sorrendjének meghatározása során, a kérdés típusok tekintetében, a mérő skála alkalmazásában ugyanazokkal a technikai elemekkel dolgoztam, mint korábbi kérdőíveim elkészítése során.

Utolsó lépésként a kérdőívek kiküldése következett. Kutató munkám során kidolgoztam egy kereső rendszert a jelenleg is működő, regisztrált könnyűipari ágazatban tevékenységet folytató vállalatok megtalálásához. Nem volt egyszerű felkutatni a piaci szereplőket, mert nem érhető el egy összesítő adatbázis, lista, ami alapján el lehetne indulni, így egyedi módszert kellett alkalmazni, ami ugyan időigényes, de célra vezető és figyelembe veszi a GDPR előírásait is. Első lépésként összegyűjtöttem a feldolgozóipar nemzetközi besorolása alapján létrehozott 4 karakterszámmal rendelkező TEÁOR kódokat. Ezeket az információkat adatbázis szinten rögzítettem és kezeltem. A TEÁOR kódokat ismerve már egyszerűbb volt a feladat, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara cégkeresőjét alkalmaztam a továbbiakban. Ezen a felületen adott a lehetőség országosan, regionálisan, vagy település szerint is adatokat lekérdezni. A kereső rendszer előnye, hogy azokat a vállalatokat listázza ki, amelyek működőképesek napjainkban. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara rendszeréből jó néhány vállalathoz találtam elektronikus elérési útvonalat. Ezekkel az információkkal tovább építettem az adatbázisomat. Ahol nem találtam elektronikus elérési útvonalat ott további időt rászánva egyesével kerestem rá az interneten a cégekre a már ismert bejelentett, regisztrált név alapján. A legtöbb vállalat esetében találtam weboldalt és saját weboldalukról már elérhető volt az e-mail küldési opció, vagy kigyűjthető volt az információ. A cégkeresést országosan végeztem el, közel 250 könnyűipari tevékenységet folytató vállalatot találtam.

Éltem a rendszer adta lehetőségekkel és minél több helyre továbbítottam a kérdőívet. Motivációs eszközként meghatároztam, hogy szükség esetén megosztom a szervezetekkel kutatómunkám eredményét. A kitöltési arány nagyon kevés lett. Összesen 8 válasz érkezett vissza. A válaszadók számát figyelembe véve ez az arány nem elfogadható a statisztikai kiértékeléshez, összehasonlításhoz, ezért statisztikai alapú adatfeldolgozást nem volt lehetőségem eszközölni. Egyéni véleményeket és Google Űrlap által grafikusán ábrázolt véleményformáló információkat azonban meg kívánok osztani.

4.3.3 Munkaerőpiaci kérdőív vizsgálata

A kérdőív kitöltésében részt vevő szakemberek: festő, mázoló és tapétázó, könnyűipari mérnök, grafikus, női szabó, ruhaipari technikus, tervező. Az előbbi felsorolás ismeretében több oldalról vizsgálható az egyéni véleménynyilvánítás. Szakmai pályán való elhelyezkedés a tanulmányok befejezését követően 62,5%-ban mutatott pozitivitást. A válaszadók tájékoztatói lehetőségként az alábbi forrásokat nevezték meg az ágazatban:

- Hungarian Fashion League
- SIKK
- Internet
- Szakmai kiállítások, konferenciák
- Kereskedelmi és Iparkamara
- Profession
- Vas megyei Kereskedelmi és Iparkamara

A válaszadók piaci pozícióját tekintve 2 fő egyéni vállalkozóként, 2 fő beosztottként dolgozik a versenyszférában és 4 fő beosztottként az állami szférában. Fizetési információk megadása során a többség a nettó 100.000 Ft-tól 300.000 Ft-ig terjedő sávkatégoriát határozta meg. A fizetési információk kutatása során érdekelt az is, hogy mi az a nettó fizetés, amivel elégedettek lennének a pályán. Ebben a kérdéskategóriában is egységes válasz érkezett. A kitöltők a nettó 500.000 Ft-tól 700.000 Ft-ig terjedő kategóriát jelölték meg. Ezen a ponton érdemes megemlíteni, hogy a piacon kialakult jelenlegi bérek alig mutatnak túl a minimálbéren és az egyébként is leépülő ágazatban ez nem segíti a pályán maradó szakemberek helyzetét. A kitöltők közül 6 fő tudott pályán maradni. A pályát elhagyó 2 fő így indokolta szövegesen az okokat:

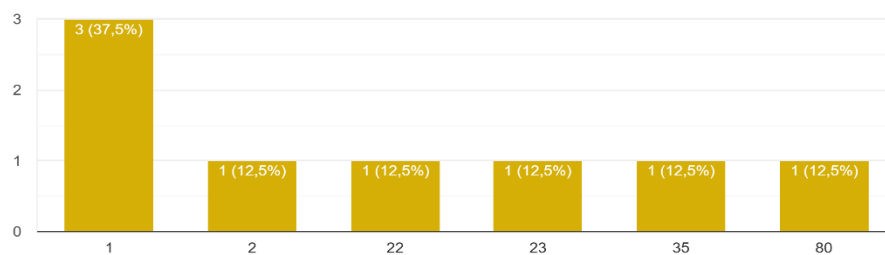
“Az ágazat leépült, földrajzilag nincs lehetőség piacképes állást betölteni.” (Válaszadó 1)

“Állásinterjúk után rájöttem, hogy nem érdekel a szakma.” (Válaszadó 2)

Kérdőíves megkérdezésem során elemezni próbáltam az utazásra való hajlandóságot is egy esetleges piacképes pozíció betöltése során. A válaszadók többsége 0-20 km-es körzetben kíván munkát vállalni lakóhelyétől és nem költözne ki külföldre.

Az alábbi diagram szemlélteti a munkahelyi létszámot. Itt is látható módon vegyes kép alakult ki. Volt olyan szereplő, ahol 1 fő, maga a vállalkozó és volt olyan szereplő, ahol 80 fő a dolgozói létszám – itt valószínűleg kis vagy közepes méretű vállalkozásról van szó – a többi kitöltő esetében pedig ezen adatok között található a létszámhoz kapcsolódó numerikus értékek.

18. Írja az alábbi mezőbe az ön cégének/munkáltatójának jelenlegi dolgozói létszámát!
8 válasz

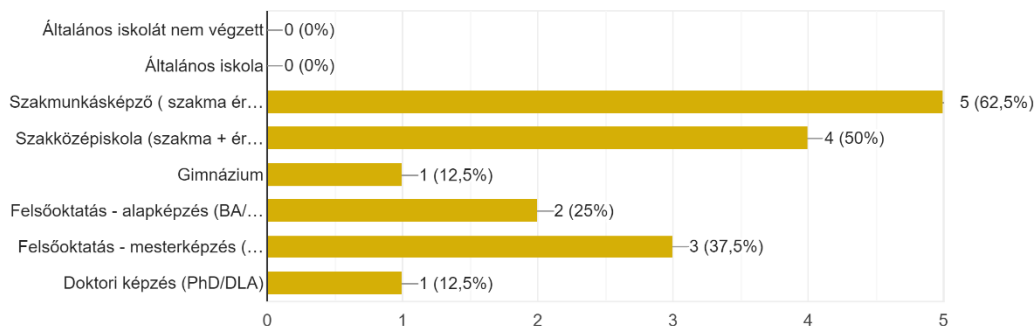
Forrás: Google Űrlapok

4.17 ábra Munkapiac dolgozói létszám

Az alábbiakban az oktatási rendszerhez kapcsolódó diagramokat szeretném bemutatni. Rákérdeztem az iskolai végzettségi szintekre amire jelenleg szükség van a piacon és ezzel párhuzamosan kértem a szakmák megjelölését is a kitöltőktől. A 4.18-as ábra felső diagramja alapján a szakmunkásképző (szakma érettségi bizonyítvány nélkül) és szakközépiskolai végzettségre (szakma és érettségi bizonyítvány) van inkább szükség. A felmérésben a jelenleg piaci pozíciót betöltők vettek részt, ezért az iskolatípusokat a régi rendszer szerint határoztam meg. a 4.18-as ábra alsó diagramjáról pedig leolvasható, hogy a női szabó, divattervező és ruhaipar kapott több értékelést.

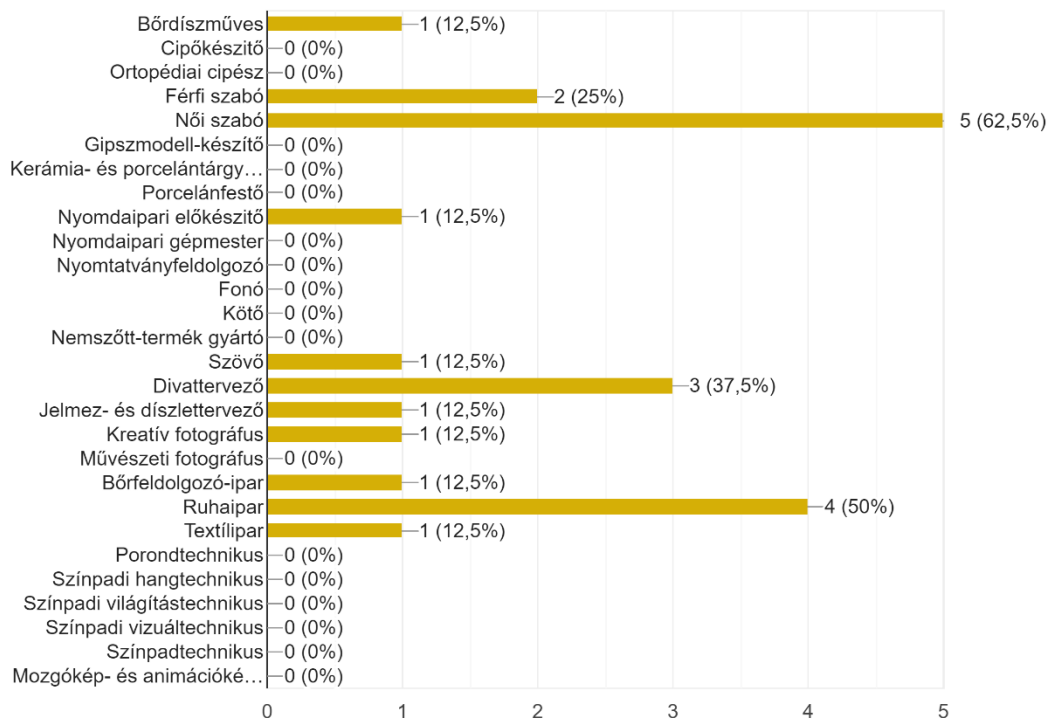
27. Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat az iskolai végzettségi szinteket, amikre szüksége van jelenleg a piacon!

8 válasz

28. Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat a szakmákat, amelyekben jelenleg is alkalmaz szakembert, önmagára is gondoljon!

8 válasz

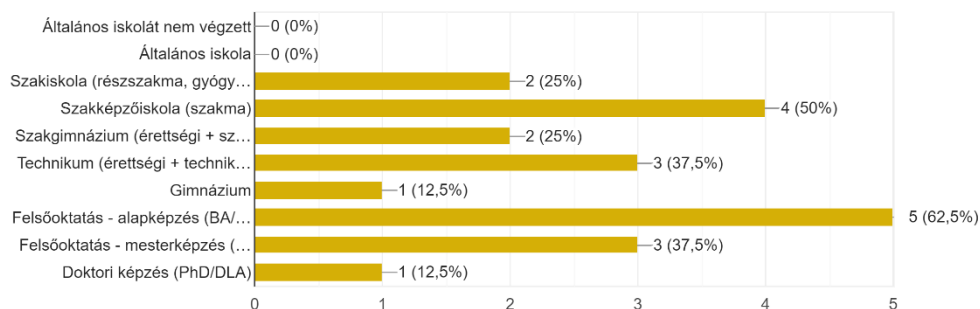
Forrás: Google Űrlapok

4.18 ábra A munkapiacon alkalmazott szakemberek és végzettségek megjelölése

Érdekességgéppen szeretném bemutatni ugyanerre az adat lekérdezésre irányuló kérdéskört 5-10 éven belül is.

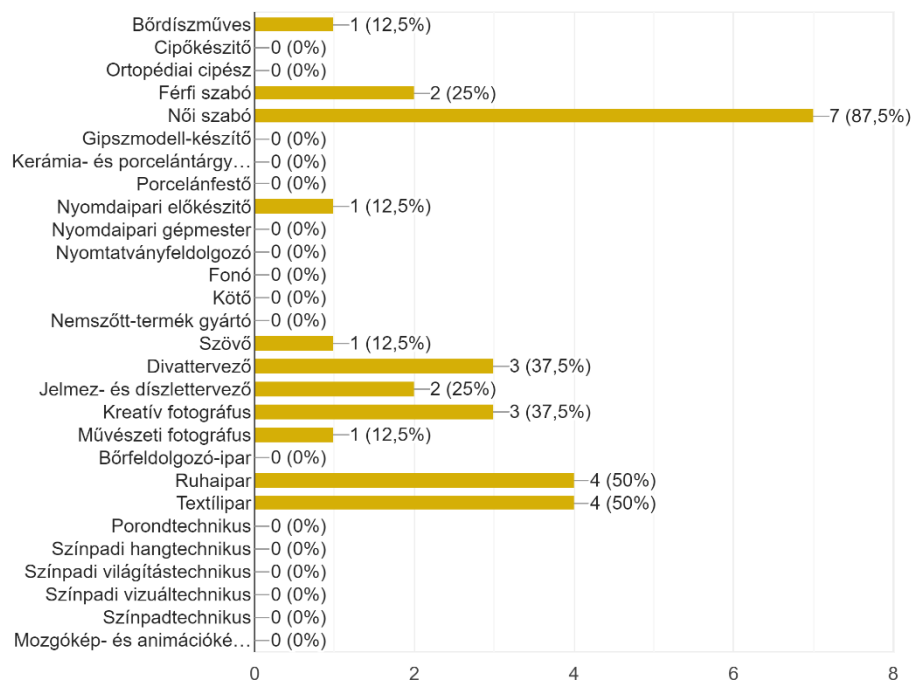
29. Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat az iskolai végzettségi szinteket, amikre szüksége van 5-10 éven belül a piacon!

8 válasz

30. Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat a szakmákat, amelyekben a következő 5-10 évben alkalmazni kíván szakembert. Önmagára is gondoljon!

8 válasz

Forrás: Google Űrlapok

4.19 ábra Szakemberek és végzettségek megjelölése 5-10 éves távlatban

Fontos megjegyezni a fenti diagramok esetében, hogy 5-10 éven belül a szakemberek, vállalkozók, gazdasági szereplők olyan szakembert szeretnének túlnyomó többségben alkalmazni, akik rendelkeznek felsőoktatási alapképzésben szerzett diplomával, illetve a piacon továbbra is keresik a női szabó szakembereket.

A fenti adatok tájékoztató jellegűek, egyedi esetekből következtettem rájuk és azok statisztikai rendszerben való feldolgozhatósága nem lehetséges. Ennek következményeképpen hipotézis nem állítható fel és nem következtethetünk semmilyen adathalmazból országos szinten, mert a vizsgált minta nem mutat reprezentativitást és a minta mérete sem megfelelő.

5. JAVASLAT A PÁLYAORIENTÁCIÓ KORSZERŰSÍTÉSÉRE A KÖNNYŰIPARI ÁGAZATBAN

5.1 Javaslatok a pályaaorientációs folyamatban feltárt hiányosságokra

Az alábbi táblázatban összegeztem az általános iskolai és középiskolai kutató munkám eredményeként feltárt hiányosságokat. Az általam hiányosnak, hátrányosnak ítélt területekre külön-külön fejlesztési javaslatot teszek, amelyek a következő alfejezetekben olvashatóak.

Általános iskola	
Előnyök	Hátrányok
Országos Pályaaorientációs Mérés kérdőív gyakorlati alkalmazása a rendszerben.	-
Pályaaorientációs eszközök sokszínűsége (applikáció, prospektusok, nyílt napok, rendezvények pl.: Szakma Sztár Fesztivál, továbbtanulási börszék stb.).	Pályaaorientációt támogató eszközök be nem mutatása a célcsoportnak (Szakmavilág applikáció, Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadása.).
-	Információ hiány a fizetési tényezőkről.
Középiskola	
Előnyök	Hátrányok
Szakképzés 4.0 rendszer strukturált, gyakorlat orientált kiépítése a középiskola intézményrendszerében (intézmények közötti átjárhatóság, ágazatok, szakmák bemutatása, duális szakképzési program létrehozása).	Szakképzés 4.0 rendszer lezárul a középiskolai szakasz végén, nem nyújt további információt, iránymutatást a pálya felsőoktatásban való folytatására. Nincs kiépült együttműködési országos hálózat a középfokú és felsőfokú intézmények között.
Pályaaorientációs eszközök sokszínűsége (applikáció, prospektusok pályakezdési juttatási csomag, duális szakképzési program stb.).	Kommunikációs problémák a pályaaorientációt bemutató és támogató eszközök gyakorlati alkalmazásában, további iránymutatásban, lehetőségek feltárásában.
-	Információ hiány a fizetési tényezőkről.
-	Ágazaton, képzésen belüli kompetenciafelmérés hiánya és készségek rendszerszintű fejlesztése a felsőoktatási programba való bekapcsolódás elősegítése, támogatása tekintetében.
-	Munkapiaci lehetőségek, sikeres életpályamodellek bemutatása motivációs eszközként.

Forrás: Saját készítés

5.1 táblázat Pályaaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 3

A pályaaorientációs folyamat rendszerszintű vizsgálata alatt a folyamatot a bemeneti egységtől, azaz az általános iskolai pályaaorientációtól a fő folyamaton keresztül a kimeneti egységig, azaz a munkapiacra lépés kezdeti szakaszáig értem. A rendszerszintű vizsgálatot követően és a folyamatra gyakorolt külső és belső környezeti hatásokat is figyelembe véve az alábbi javaslatokat teszem:

Feltárt probléma:

- **Pályaaorientációt támogató eszközök be nem mutatása a célcsoportnak. (Szakmavilág applikáció, Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadása.)**
- **Kommunikációs problémák a pályaaorientációt bemutató és támogató eszközök gyakorlati alkalmazásában, további iránymutatásban, lehetőségek feltárásában.**

A fenti problémák alapján véve nem súlyosak. A kutatásom során kiderült, hogy azok a tanulók, akik ismerik a pályaaorientációt támogató eszközöket, használják és alkalmazzák is azokat, egyengetik saját továbbtanulási útjukat. Az elérhető eszközök számának tekintetében rengeteg lehetőség van a tájékozódásra. A probléma az, hogy az információ nem jut el a tanulói körökbe. Javaslom a 8-10. osztályos tanulók támogatását elősegítve kötelező jelleggel bevezetni az információáramlás folyamatának elősegítését a pályaaorientáció tekintetében az Emberi Erőforrások Minisztériumának bevonásával. Központosítanám a folyamatot és kötelező jelleggel előírnám a tanmenet terv elkészítése során, hogy annak tartalmaznia kell a pályaaorientációs eszközök ismertetését és bemutatását az osztályfőnöki órák keretein belül. Központilag meg kell határozni, melyek azok az eszközök, amelyek ismertetése és bemutatása kötelező. A már középiskolai tanulmányokat megkezdő iskolákban pedig ezt a kötelező információáramlási folyamatot kibővíteném az ágazatok közötti mozgások lehetőségének ismertetésével, kötelező kompetencia felméréssel (tanult szakma esetében elvárt képességek vizsgálata), hogy megfelelő időben be lehessen avatkozni pedagógusként a tanuló pályaaorientációs folyamatába és szükség esetén helyes pályára, ágazatra tudjuk a tanulót irányítani még az ágazati alapvizsga előtt.

5.2 Életpályamodell szemlélet kialakítása a pályaorientáció kezdetén

Feltárt probléma:

- **Szakképzés 4.0 rendszer lezárul a középiskolai szakasz végén, nem nyújt további információt, iránymutatást a pálya felsőoktatásban való folytatására. Nincs kiépült együttműködési országos hálózat a középfokú és felsőfokú intézmények között.**

A Szakképzés 4.0 rendszere egy általános iskolás tanuló szemszögéből vizsgálva

A pályaorientációs folyamat vizsgálata során számos eszközzel találkoztam. Néha túl sok az információ, amit át akarunk adni ennek a korosztálynak (például továbbtanulási kisokos 2020/2021-es kiadása). A kiadvány 8. osztályos tanulóknak és a tanulói csoport szüleinek készült. A kiadvány összesen 51 oldallal rendelkezik. Ez a terjedelem inkább egy szülő tájékoztatására megfelelő. A 8. osztályos tanuló a 4. oldal elolvasása után elveszíti a fonalat és érdektelenné válik számára az információ, amit át akarunk adni és emiatt pont az ellenkező hatást érjük el. A tanuló elveszik a pályaorientációs folyamatban és a továbbiakban szüleitől, pedagógusoktól számít iránymutatásra. Elsődleges célként azt javasolnám, hogy próbáljuk meg ösztönözni a tanulót az önálló döntés meghozatalára és lehetőségeinek feltérképezésére egyszerű kommunikáció keretein belül, azaz ő jelölhesse ki az irányt, amelybe tovább kíván haladni. Ennek a folyamatnak a kommunikációs eszközeként terveztem meg az életpályamodellt, amelyről hamarosan említést teszek.

A Szakképzés 4.0 rendszere egy középiskolás tanuló szemszögéből vizsgálva

A jelenleg elindított Szakképzés 4.0 rendszer ágazati besorolása nincs összhangban a felsőoktatási szakirányokkal. Középiskolai szinten több szakmát vontak a kreatív ágazat alá. Ilyen például a ruhaipari technikus, a divat szabó, a fotográfus, a mozgókép- és animáció készítő, a kerámia- és porcelánkészítő stb. Amikor továbbtanul a diák és felsőoktatásba jelentkezik – ha már rendelkezik érettségi bizonyítvánnyal is és nyelvvizsga bizonyítvánnyal is – nem talál olyan ágazati kategóriát, hogy kreatív. Hosszadalmasan kell kikeresni több szakirány közül, hogy melyik felsőoktatási szakirányon tudja további tanulmányait folytatni. A középiskolai kreatív ágazat alá besorolt szakmákat a felsőoktatási rendszerben legalább három különböző szakirány alatt találtam meg kutatómunkám során – műszaki szakirányon

található könnyűipari mérnök képzés, művészeti szakirányon található számos médiatudománnyal kapcsolatos szak (mozgóképfotó, média design, fotográfia) és végül művészetközvetítés szakirányon kézműves tárgykultúra szak, mozgóképkultúra és médiaismeret szak, képi ábrázolás szak.

Ha a céltudatos tanuló folytatná a tanulmányait a felsőoktatásban, akkor nagyon könnyen elveszítheti az érdeklődését, vagy nem találja meg a saját szakmájának megfelelő felsőoktatási szakon a lehetőséget tanulmányainak folytatására. Egész egyszerűen, ha nincs tudomása róla, nem fogja órákon keresztül egyesével elolvasni az összes szakleírást, hogy hol milyen lehetőségei lehetnének. Ezért javaslom a Szakképzés 4.0 rendszerét tovább fejleszteni és kiépíteni egy közös rendszert a középfokú és felsőfokú tanulmányok összekapcsolása érdekében. A megoldást kijelölt tanulási utak vagy minta tanulási utak meghatározásában, a rendszer és az ágazatok, szakirányok egységesítésében látom. A fent említett információk a jelenlegi rendszerben is elérhetőek. A szorgalmas diák meg is fogja keresni, rá fogja szánni az időt. A fejlesztési lehetőséget azon a területen látom, hogy ha egységesítésre kerülne a két intézményrendszer, akkor még egyszerűbb, gyorsabb és átláthatóbb lenne a pályaaorientációs folyamat, főként, ha a folyamatos fejlődés célja az oktatási rendszereket működtető minisztériumnak.

Vannak olyan tanulók, akik nem képesek önállóan döntést hozni és nem tudják felmérni a jövőbeni helyzeteket, így a jelenlegi rendszerben ők elvesznek és kiszorulnak a fejlődési lehetőségekből, a sikeres pályaeépítés folyamatából. Nem fogalmazzuk meg rövid távú célokat sem, ideértve a közép és kiemelve a hosszú távú célokat. Azt gondolom, hogy a legtöbb tanuló csak halad előre az úton, nem foglalkozva a valós saját terveivel. Fogalmuk sincs az önismereti kérdésekről. A társadalmi nyomásnak köszönhetően kialakult divatszakmákat követnék, vagy olyan pályát választanak, aminek sikeres elvégzése után elismerésben részesülnek a szülők oldaláról.

A megoldást a pályaaorientációs folyamat különböző szakaszainak összekapcsolásában láttam. Az általános iskolai és középiskolai pályaaorientációt kiegészítve a felsőoktatásba való belépés lehetőségével és egyéb munkapiacra lépési lehetőségekkel megalkottam egy egységes pályaeépítési folyamatot, egy életutat, amelyet a pályaaorientációs folyamatban részt

vevő szereplő bármikor értelmezni tud általános iskolában, középiskolában, felső oktatásban és munkavállalóként is. Az egységes pályaeépítési folyamatot életpályamodellnek neveztem el.

Életpályamodell megalkotása

Létrehoztam az életpályamodellt, amelynek fő célja és vezérfonala motiválni a tanulót az élethosszig tartó tanulásban és rátalálni az igazán vágyott munkapiaci szerepkörre és nem utolsósorban felhívni a figyelmet arra a fontos tényezőre, hogy ha pályát tévesztett, akkor bármikor visszatérhet az oktatási rendszerbe és folytathatja saját karrierútjának kijelölését és építését.

A dokumentum létrehozása során hangsúlyos szerepet kapott, hogy lényegre törő, strukturált információkat tartalmazzon, két oldalban maximalizálva, illetve, hogy a modellre rákerüljön minden fontos mérőszám, választási lehetőség, kijelölt tanulási útvonal, fontos linkekkel beágyazva, egyetlen dokumentumban, hogy az életpályamodell folyamata elősegítse a sikeres pályaválasztást vagy jó útra terelje a pályáról távozó tanulókat, szakembereket. A sikeres pályaválasztás előfeltétele annak, hogy a jövőben kevesebb legyen a pályát elhagyó szakemberek aránya. A tanulók az első pillanattól az utolsóig lássák, hogy honnan és hova juthatnak el. Ennek a látásmódnak a kialakítása érdekében felkerült egy motivációs gondolat az életpályamodell első oldalára:

Semmi sem fog működni, ha nem teszel érte!

Adjunk lehetőséget külsős szakemberek, HR és pályaeorientációs tanácsadók bevonására, akik előadások keretein belül tágabb terekben tudják a jövőbeni piaci igényeket a tanulók elé tárni. Szervezzünk osztályfőnöki órára célzott programokat toborzási és fejvadász cégek, multinacionális vállalatok bevonásával, hogy megismerjük a valós piaci igényeket és ennek megfelelően támogassuk a tanulókat az elindulásban. A szülőknek és az osztályfőnöki szerepkört betöltő pedagógusoknak gyakran fogalmuk sincs az 5-10 éven belül jelentkező piaci igényekről. Ne tereljük olyan pályára a tanulót, amiben nem lesz sikerélménye, mert egy rosszul meghozott döntés következtében a tanuló könnyen mellékvágányra léphet, ami a későbbi évek során az egész életét is befolyásolhatja. A dokumentumot mellékletként csatolom.

Feltárt probléma:

- **Munkapiaci lehetőségek, sikeres életpályamodellek bemutatása motivációs eszközként.**

Az előbbi gondolati egységben leírt általános életpályamodellemet szeretném kibővíteni és egy példán keresztül bemutatni szakmai oldaláról. Fejlesztési javaslatnak a modell megalkotását gondolom minden Szakképzés 4.0 rendszerbe felvett új ágazati besorolásban. Kész mintákat, sikeres tanulási útvonalakat ismerhetnének meg a tanulók, amelyeket adott esetben követhetnének is, mint egy példaképet. A modellek megalkotása során olyan szakemberek pályautóját mutatnám be, akik sikeres pályán haladnak jelenleg és szívesen együttműködnek egy oktatási rendszert támogató projektben. A fejlesztés kivitelezését a duális szakképzési programban résztvevő, versenyszférában működő vállalatokkal való együttműködésben látom. A kreatív ágazathoz tartozó Kreatív életpályamodell dokumentációt mellékletként csatolom.

5.3 Kreatív szakmák országos pályaaorientációs térképe**Feltárt probléma:**

- **Információ hiány a fizetési tényezőkről.**

A kutatásaim során minden korcsoportban fontos tényezőként jelent meg a fizetési adatok ismeretének hiánya, ezért ezt fejlesztendő területként jelöltem meg magamnak. Próbáltam egy olyan eszközt létrehozni, ami eddig még nem volt elérhető. Készítettem egy országos térképet a kreatív ágazati szakmákhoz kapcsolódóan, ahol megjelöltem a könnyűipari szegmensben jelenleg regisztrált és működő vállalkozók, vállalatok regionális helyzetét és az átlagos fizetési információkat. A térkép létrehozásának célja az volt, hogy az oktatásban résztvevő tanulók betekintést nyerjenek az ágazatban tanulható szakmák földrajzi elhelyezkedési lehetőségeiről a fizetési információk megjelölésével. A térképen jelölt lokációk a duális szakképző helyet biztosító vállalatok kamarai regisztrációja alapján kerültek fel a pályaaorientációs térképre. A kreatív ágazathoz tartozó térképet mellékletként csatolom.

ÖSSZEFOGLALÁS

Kutatómunka összefoglalása

A pályaaorientációs folyamat során vizsgáltam a Szakképzés 4.0 rendszerét. Azt tapasztaltam, hogy az általános iskola befejezését sokszínű pályaválasztási eszközzel támogatja a rendszer és valóban segíti a pályaaorientációt, feltéve, hogy a tanulók körébe eljut az információ. Kutatásaim során erre vonatkozóan meghatároztam fejlesztési javaslatokat. A középiskolai intervallumban egy nagyon jól felépített, strukturált és gyakorlatorientált képzési program indult el a 2020/2021-es tanévben, azonban nem találtam kapcsolatot a középiskola és a felsőoktatási intézmények integrációjában, mintha a középiskola befejezésével teljesen lezárulna az oktatási program fejlesztése, felzárkóztatása.

A dolgozatomban ezt azzal magyarázom, hogy nem találtam kutatómunkám során olyan prospektust, marketing anyagot, ahol az új ágazati besorolásnak megfelelően, szakértők által kidolgozott folyamatban szemléltetnék a diákok további tanulmányi lehetőségeiket ágazatokra bontva. Ezzel a lehetőséget is elveszik azoktól a tanulóktól, akik önállóan még nem képesek tájékozódni vagy nincs a közvetlen környezetükben egy támogató szerepet betöltő szülő, rokon, barát, pedagógus stb.

Nincs kiépült együttműködési hálózat a középiskolai és felsőoktatási intézmények között. A Szakképzés 4.0 rendszer felépítésének és elindításának fő célja az volt, hogy felzárkóztassák az oktatási folyamatokat az ipar 4.0 rendszeréhez. Úgy gondolom ezt félig sikerült elérni. Ipari szakemberként 10 éves ipari környezetben végzett munkaviszony mellett pontosan tudom, hogy az iparba nagyon fontos a szakképesítéssel rendelkező szakemberek bevonása, de épp olyan fontos a felsőoktatásban végzett szakemberek beépítése is. Ezért a felsőoktatásba való belépési lehetőségek bemutatásával, célzott ágazati iránymutatással lehetne sikeres életpályamodelleket alkotni és csökkenteni a pályát elhagyók számán.

A pályaaorientációs folyamatot akkor tekintem sikeresnek, ha a tanulók a munkapiacra lépést követően és azutáni években is pályán maradnak, ezért az sem elhanyagolható tényező, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a munkapiac bemutatására, lehetőségeire, összevetve a tanulható ágazatokat a piacon ténylegesen működő ágazatokkal. Nem volt egyszerű

felkutatni a Magyarországon működő könnyű/kreatív/művészeti iparban tevékenységet folytató vállalatokat. A folyamat ezen részén is érdemes fejleszteni, együttműködni az oktatási intézményeknek a munkapiaci szereplőkkel és országos kapcsolati rendszert kiépíteni a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara esetleges bevonásával.

Fejlesztési javaslat visszaforgatása az oktatási rendszerbe

Diplomamunkám kutatási eredményei és javaslataim alapján készítettem egy mintát a kreatív életpályamodell bemutatására és elkészíttem a hozzá tartozó országos lefedettségű munkaerőpiaci térképet a kutatási eredmények során fontosnak ítélt tényezők bevonásával (például fizetési információk). A pályaaorientációs rendszer további fejleszthetőségét abban látom, ha a különböző ágazatokra bontva piaci szakemberek bevonásával olyan minta életpálya modellek jönnek létre, amelyek egy életutat ábrázolnak és mutatnak be a folyamatban megjelenő összes oktatási intézmény együttműködésével és bevonásával.

Az általam megalkotott életpályamodell mintát és hozzá tartozó országos lefedettségű munkaerőpiaci térképet szeretném visszaforgatni az oktatási rendszerbe, ezért további erőfeszítéseket teszek és eljuttatom a térképet a kérdőíves megkérdezésben helyet kapó intézmények részére, továbbá az oktatási rendszerben működő, oktatási területet támogató hivataloknak, szervezeteknek.

A dolgozat megírásához elvégzett tevékenységek, feladatok

1. Szakirodalomhoz kapcsolódó tartalom felkutatása.
2. Gondolattérképek elkészítése az általános iskolai és középiskolai pályaaorientációhoz.
3. Kérdőívek megtervezése, elkészítése a gondolattérképek alapján (8-9. osztály).
4. Munkaerőpiaci ismeretek alapján kérdőív megtervezése és elkészítése a szegmensben.
5. Célcsoportok meghatározása és felkutatása a kérdőívek kiküldéséhez.
6. Kérdőívek kiküldése, kérdőívre beérkezett válaszok statisztikai kiértékelése.
7. Hipotézisek felállítása a reprezentatív kérdőívek esetében (8-9. osztály).
8. A jelenlegi pályaaorientációs rendszer előnyeinek és hátrányainak meghatározása.
9. Fejlesztési javaslatok a pályaaorientációs rendszer hiányosságaira, gyenge pontjaira.

ANGOL NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÓ

During the career orientation process, I studied the Training 4.0 system. I found that the system supports the completion of primary school with a wide variety of career choice tools and really helps with career guidance, provided that the information reaches the students. During my research, I identified development proposals in this regard. In the 2020/2021 school year, in the secondary schools, a very well-structured and practice-oriented training program was launched, however, I found no connection in the integration of high school and higher education institutions, as if the development and catching up of the educational program would be totally completed with the completion of the high school.

In my research, I explained this by not finding a brochure or marketing material, that would illustrate students' further study opportunities, broken down by sector, in a process developed by experts, in accordance with the new sector classification. Students, who are not able to orientate by their own or are not supported by their relatives, friends or teachers, are deprived the possibility to further learning opportunity.

There is no established network of cooperation between high school and higher education institutions. The main goal of building and launching the Training 4.0 system was to catch up with educational processes in the Industry 4.0 system. I think that's halfway there. In addition to my 10 years of employment as an industrial professional, I know that it is very important to involve professionals in the industry, but it is also important to include professionals from higher education. Therefore, by presenting opportunities to enter higher education or targeted career guidance could be used to create successful career models and reduce the number of early school leavers. I consider the career guidance process to be successful if students remain on the market after entering the labor market and in the years to come. This is the reason why it is not a negligible factor that more emphasis should be placed on presenting the labor market and opportunities compared to the sectors actually operating in the market. It was not easy to find companies operating in the light / creative / art industry in Hungary. It is worth developing the cooperation between educational institutions and market participants and building a system of contacts with the possible involvement of the Hungarian Chamber of Commerce and Industry.

IRODALOMJEGYZÉK

CNN Business, T-shirts and jeans may get more expensive as cotton prices hit 10 year high

Elérhető: <https://edition.cnn.com/2021/10/05/investing/cotton-prices/index.html>

(Letöltés:2021. december 10.)

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadó
Tagintézménye: Középfokú szakképzés. Elérhető:

[A középfokú szakképzésről \(nem csak\) szülőknek.ppt](#) (Letöltés: 2021.december 05.)

Hanák Péter, Lackó Miklós, Ránki György (1969): Az új magyar történeti szintézis
előmunkálatai, Történelmi Szemle, 1969 XII. évf. 26-35 o.

Index, Gazdaság. Elérhető:

<https://index.hu/gazdasag/2021/10/15/magyar-formatervezesi-tanacs-start-up-guide-design/> (Letöltés: 2021. december 10.)

Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt.: Szakmakártyák. Elérhető:

<https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/agazatok> (Letöltés: 2021. december 05.)

ITM, Innovációs és Technológiai Minisztérium (2019): Szakképzés 4-0. A szakképzés és
felnőttképzés megújításának középtávú szakmaipolitikai stratégiája, A szakképzési rendszer
válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira. ITM, Budapest Elérhető:

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024&Itemid=166 (Letöltés: 2021. november 29.)

Koncz Ibolya Katalin (2020): Az ipari forradalmak társadalomra gyakorolt hatása
Magyarországon, Miskolci Jogi Szemle, 2020. XV. évf. 3. különszám

Központi Statisztikai Hivatal (KSH) (2010): Magyarország 1989-2009 A változások
tükrében. KSH, Budapest

Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK): Iparosodás, Ipari forradalom szakaszai. Elérhető:

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/346.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/347.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/348.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/349.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/350.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/351.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/356.html> (Letöltés: 2021. november 26.)

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (2021), Miniszterelnökség,
Budapest. Elérhető:

<https://www.palyazat.gov.hu/magyarorszag-helyreallitsi-s-ellenallkpeessgi-terve> (Letöltés: 2021. december 9.)

Nemzeti Erőforrás Minisztérium: Általános iskola intézményrendszere. Elérhető:

<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatasi-altalanos-tudnivalok/> (Letöltés: 2021. december 05.)

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: Ösztöndíjrendszer. Elérhető:
https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1120
(Letöltés: 2021. december 05.)

Ronald F. Gibson (1994): Principles of Composite Material Mechanics, McGraw-Hill, Inc.
1994 All rights reserved. Printed in the United States of America.

Sándor Vilmos (1961): A technika fejlődése Magyarországon a kapitalizmus korában,
Történelmi Szemle, 1961. IV. évf. 3. szám - A Magyar Tudományos Akadémia
Történettudományi Intézetének értesítője

Szulovszky János (2010): A fordulóponatok évtizede – Az 1880-as évek Magyarországa,
vázlat Történelmi Szemle LII, 2010/4 577-591 o.

Telex, Gazdaság. Elérhető:
<https://telex.hu/komplex/2021/11/22/olyan-gyorsan-allt-talpra-a-vilaggazdasag-hogy-azota-is-szedeleg> (Letöltés: 2021. december 10.)

The Phoenix Group of Companies, The paper shortage, and its impact on Marketing
Communication and Packaging, Elérhető:
<https://www.phoenixlitho.com/the-paper-shortage-and-its-impact-on-marketing-communications-and-packaging/> (Letöltés: 2021. december 10.)

The Wall Street Journal, Why do prices keep going up and what is the cause of inflation?
Elérhető:<https://www.wsj.com/articles/what-is-inflation-cause-stock-market-11637623703> Letöltés: 2021. december 10.)

Wolters Kluwer: Jogtár, Elérhető:
<https://net.jogtar.hu> (Letöltés: 2021. november 24.)

ÁBRAJEGYZÉK

1.1 ábra: Szerkezeti anyagok relatív fontossága az emberiség történetében	9
1.2 ábra: Az ipari forradalom meghatározó szakaszai	11
2.1 ábra: Középfokú oktatási intézmények típusai	22
4.1 ábra: Célkeresztben a pályaorientáció	32
4.2 ábra: Pályaorientációt meghatározó mikro- és makrokörnyezet.....	33
4.3 ábra: Felvételi jelentkezés folyamata 8. osztályban.....	34
4.4 ábra: Önértékelés 8. osztályban	38
4.5 ábra: Tájékoztatói lehetőségek 8. osztályban	40
4.6 ábra: Magyarázó részdiagramok 1	41
4.7 ábra: Tervezett továbbtanulási arány ágazatokra bontva	42
4.8 ábra: Nettó fizetésigény 8. osztályos tanulók körében	44
4.9 ábra: Pályaorientációval kapcsolatos ismeretek 8. osztályban	44
4.10 ábra: Pályaorientáció mikro- és makrokörnyezete a középiskolában	46
4.11 ábra: Önértékelés 9. osztályban	51
4.12 ábra: Tájékoztatói lehetőségek 9. osztályban	52
4.13 ábra: Ágazatok fontosságának sorrendje 9. osztályban	53
4.14 ábra: Dekorátorok és fotográfusok szakmairány választásának aránya.....	54
4.15 ábra: Kreatív tanulók a felsőoktatásban.....	56
4.16 ábra: Pályaorientációval kapcsolatos ismeretek és céltudatos tervek 9. osztályban....	58
4.17 ábra: Munkapiac dolgozói létszám	64
4.18 ábra: A munkapiacra alkalmazott szakemberek és végzettségek megjelölése	65
4.19 ábra: Szakemberek és végzettségek megjelölése 5-10 éves távlatban.....	66

TÁBLÁZAT JEGYZÉK

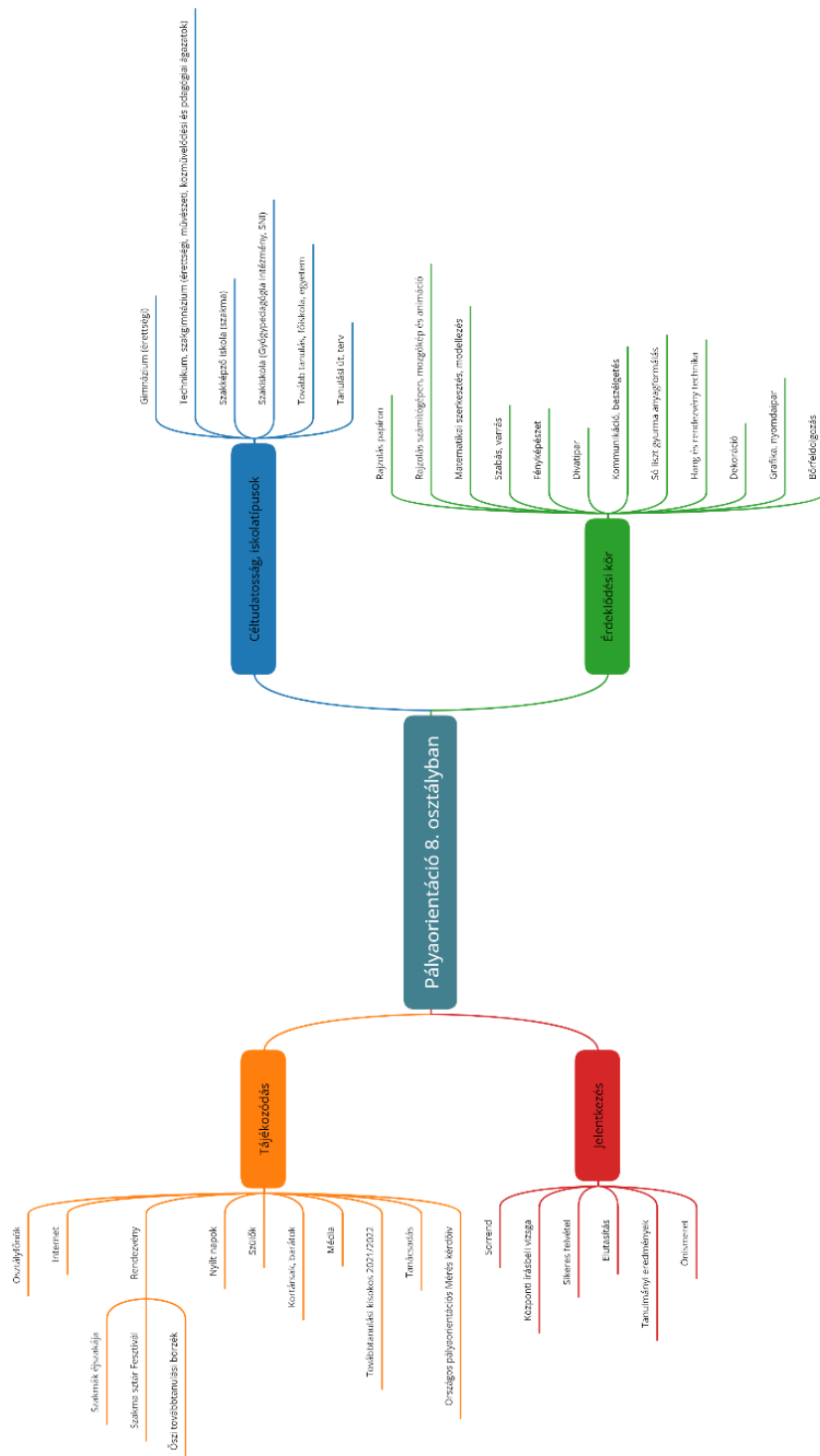
1.1 táblázat: Ipari célokra fordított összeg a magyarországi iparosodás kezdetén	13
1.2 táblázat: A magyar gazdaság export szerkezete a XIX. század közepén.....	14
1.3 táblázat: Egy főre jutó könnyűipari termelés évi átlagos növekedési üteme 1960.1970 között	17
1.4 táblázat: Magyarország termelékenységi adatai a könnyűiparban 1960-1984 között ...	18
1.5 táblázat: Iparszervezetek számának alakulása Magyarországon 1989-1995 között.....	19
2.1 táblázat: Ágazatok a Szakképzés 4.0 rendszerében	23
4.1 táblázat: Pályaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 1	45
4.2 táblázat: Pályaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 2	59
5.1 táblázat: Pályaorientációs rendszer előnyei és hátrányai 3	68

A CSATOLT MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. melléklet: Általános iskolai gondolattérkép
2. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív 8. osztályos tanulók részére
3. melléklet: Ágazat választást kiegészítő diagramok 8. osztályban
4. melléklet: Nettó fizetésigényt kiegészítő diagramok 8. osztályban
5. melléklet: Középiskolai gondolattérkép
6. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív 9. osztályos tanulók részére
7. melléklet: Magyarázó részdiagram 2
8. melléklet: Nettó fizetési igények és azok végzettség, lokáció és piacon betöltött szerepkör alapján kimutatható arányai 9. osztályban
9. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív a munkaerőpiaci szereplőknek
10. melléklet: Életpályamodell
11. melléklet: Kreatív életpályamodell
12. melléklet: Kreatív szakmák országos pályaorientációs térképe

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Általános iskolai gondolattérkép

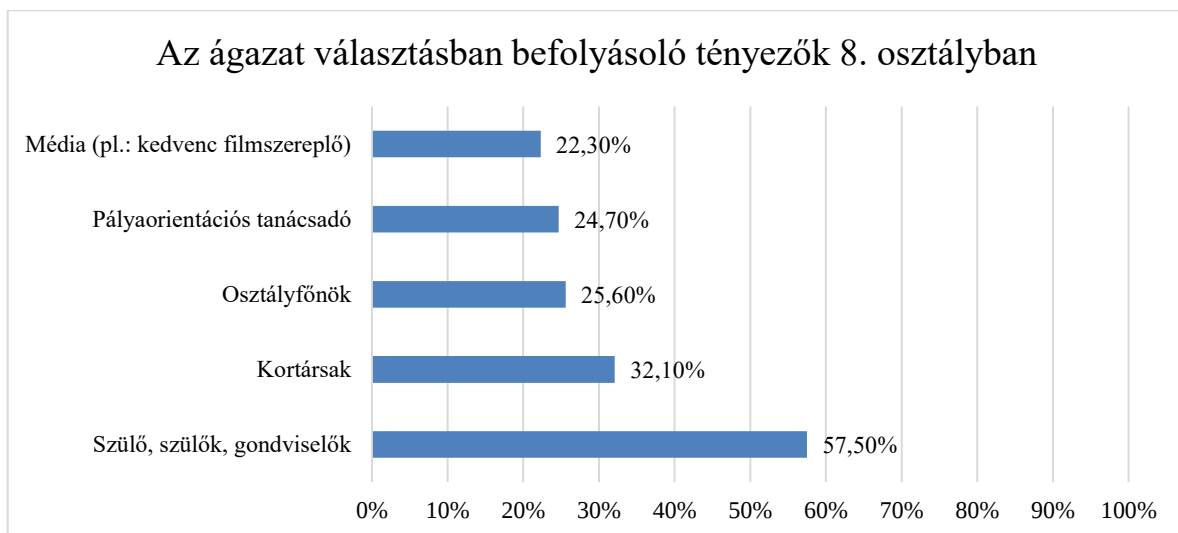
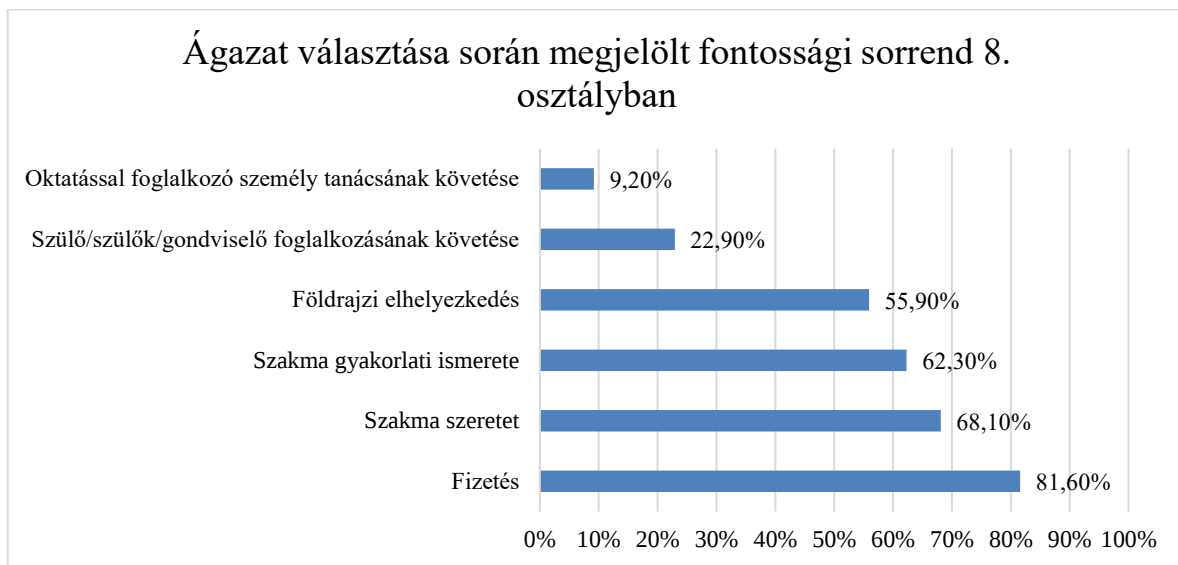

2. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív 8. osztályos tanulók részére

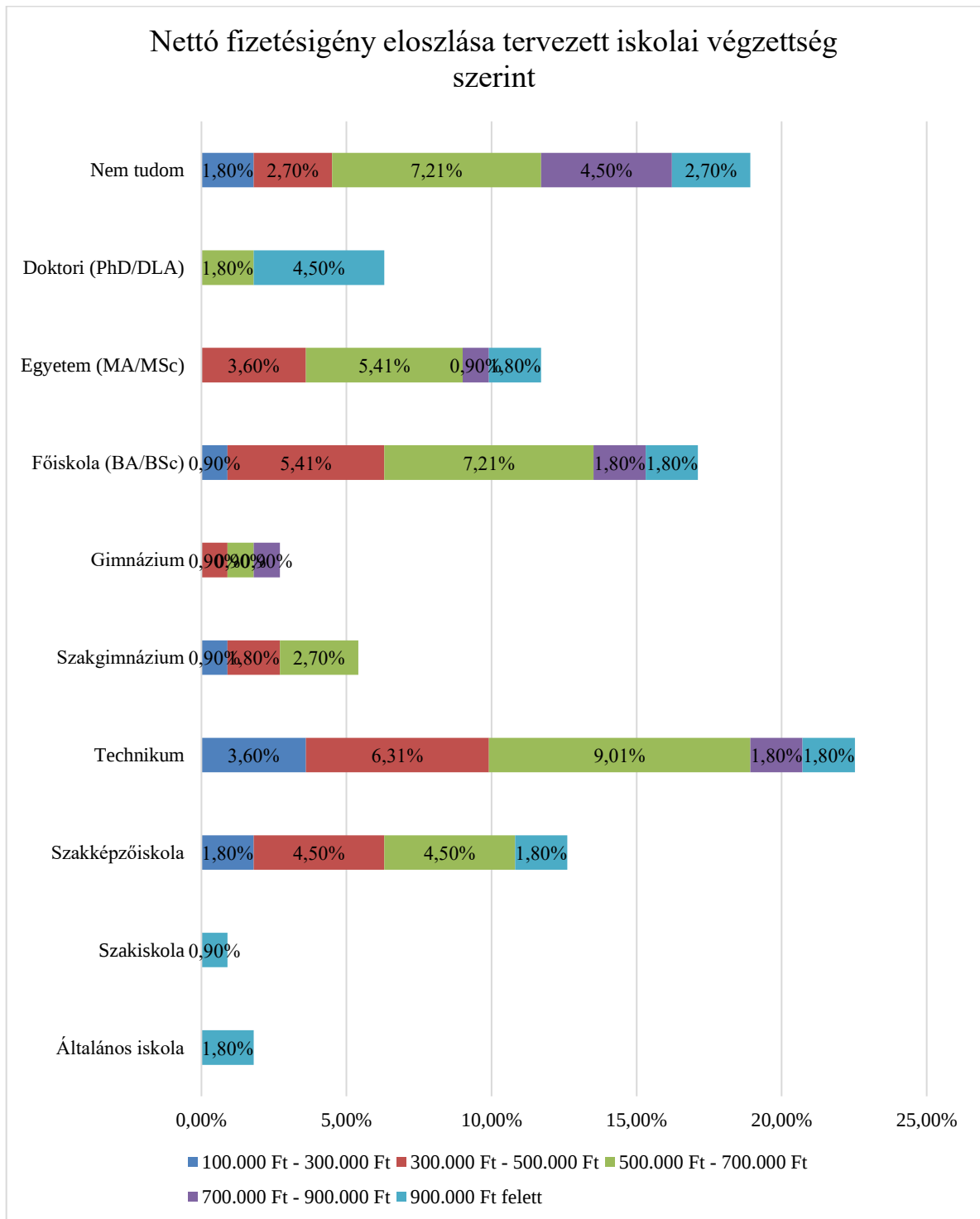
1.	Értékelj tanulmányi eredményeidet! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott tárgyhoz kapcsolódó tanulmányi eredményedet! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
2.	Melyik ágazatban szeretnél tovább tanulni?
3.	Tedd fontossági sorrendbe mi alapján választasz ágazatot! Vedd figyelembe a szülő/szülők/gondviselő elvárásait is! 1 = Egyáltalán nem fontos, 6 = Nagyon fontos
4.	Értékelj, hogy mennyire befolyásolnak a választásban? 1= Egyáltalán nem, 6= Nagyon
5.	Ismered a középiskolák közötti átjárhatósági lehetőségeket, esetleg, ha rossz ágazatot választanál és másik iskolában tanulnál? (Ha nem, a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!)
6.	Értékelj a továbbtanulási lehetőségeket az iskolatípusok és azok közötti átjárhatóság szerint! Jelezd, hogy mennyire látsz lehetőséget váltani (elégedett) és mennyire tartod ezt fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
7.	Értékelj osztályfőnököd segítőkészségét, iránymutatását! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak, hogy segítőkész és iránymutató legyen! 1= Egyáltalán nem, 6=Nagyon
8.	Értékelj tájékozódási lehetőségeidet! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott lehetőséget! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
9.	Ismered a Szakmavilág applikációt? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
10.	Értékelj a Szakmavilág applikációt! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
11.	Olvastad a Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadását? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!

12.	Értékelj a Továbbtanulási kisokos 2021/2022-es kiadását! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
13.	Elvégezted az Országos pályaaorientációs Mérés kérdőívet? Ha "nem" a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
14.	Értékelj az Országos pályaaorientációs mérés kérdőívet! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
15.	Értékelj a szakmákról elérhető információkat! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott információt! 1=Egyáltalán nem, 6=Nagyon
16.	Milyen mértékű nettó fizetéssel lennél elégedett?
17.	Hogyan képzeled el magad a munkapiacon karriered csúcsán?
18.	Melyik megyében élsz?
19.	Válaszd ki lakóhelyed!
20.	Válaszd ki a legmagasabb iskolai végzettséget, amit szeretnél elérni!
21.	Válaszd ki édesanyád/nevelőanyád/gondviselőd legmagasabb iskolai végzettségét!
22.	Válaszd ki édesapád/nevelőapád/gondviselőd legmagasabb iskolai végzettségét!

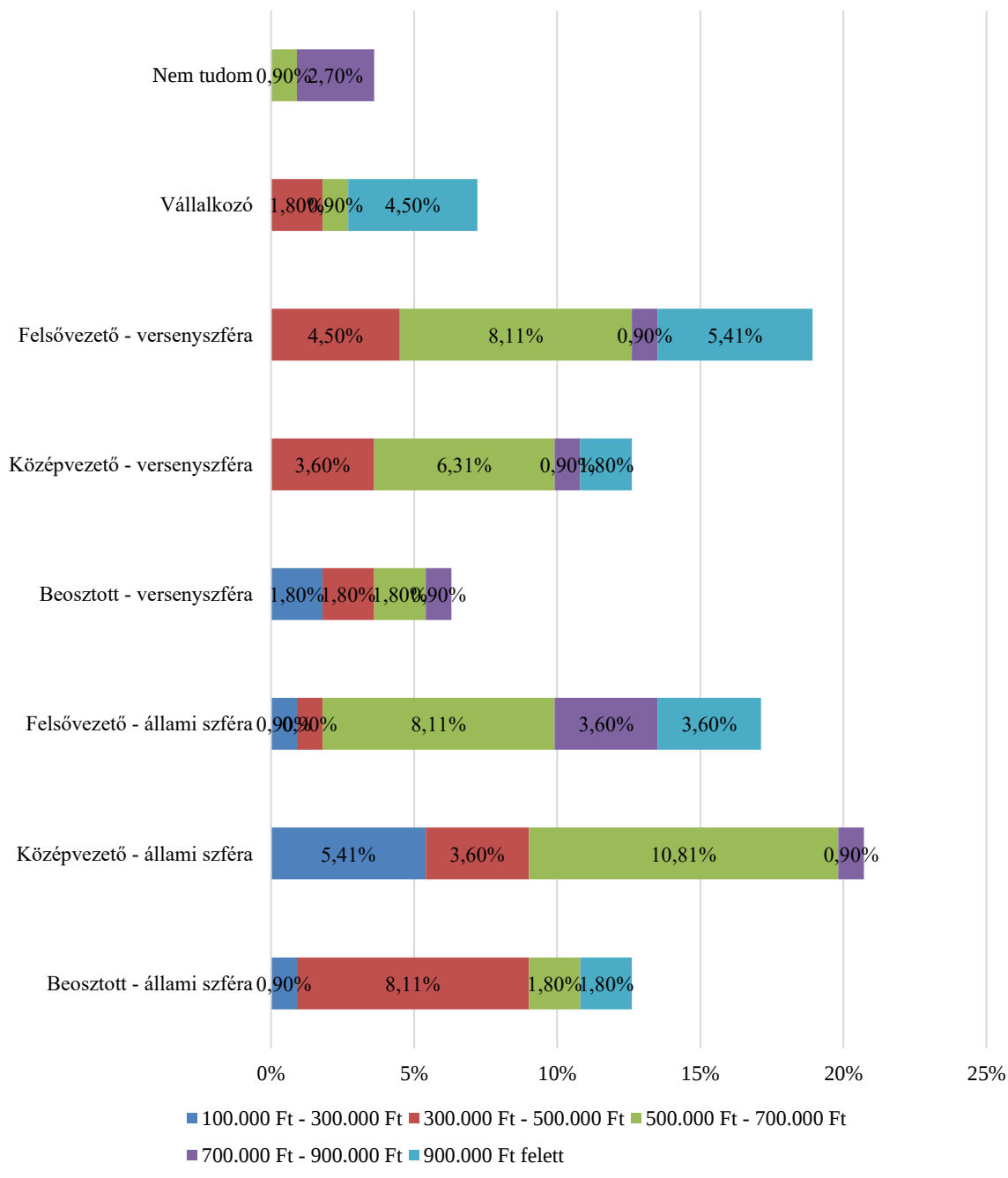
3. melléklet: Ágazat választást kiegészítő diagramok 8. osztályban

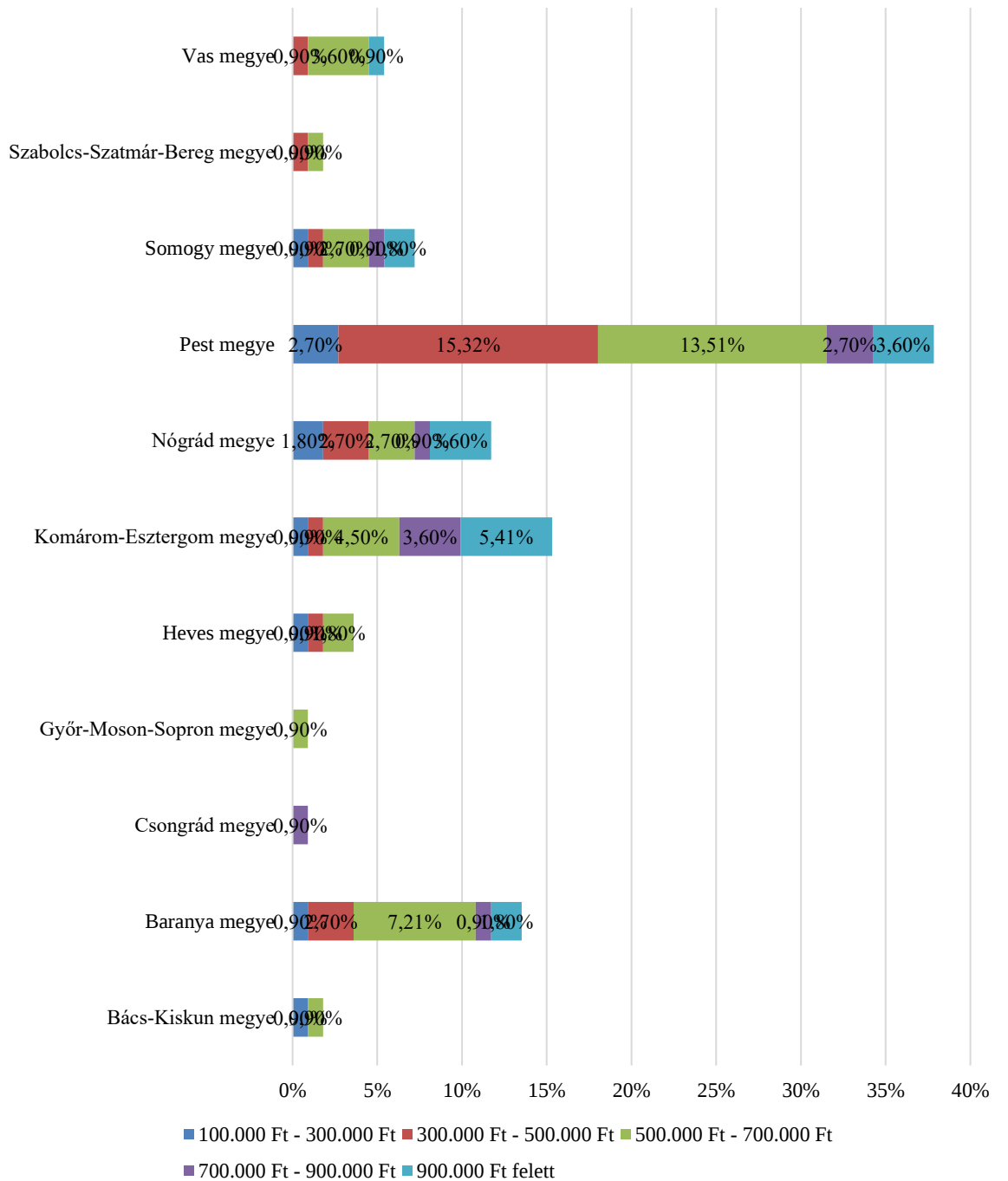
4. melléklet: Nettó fizetésigényt kiegészítő diagramok 8. osztályban

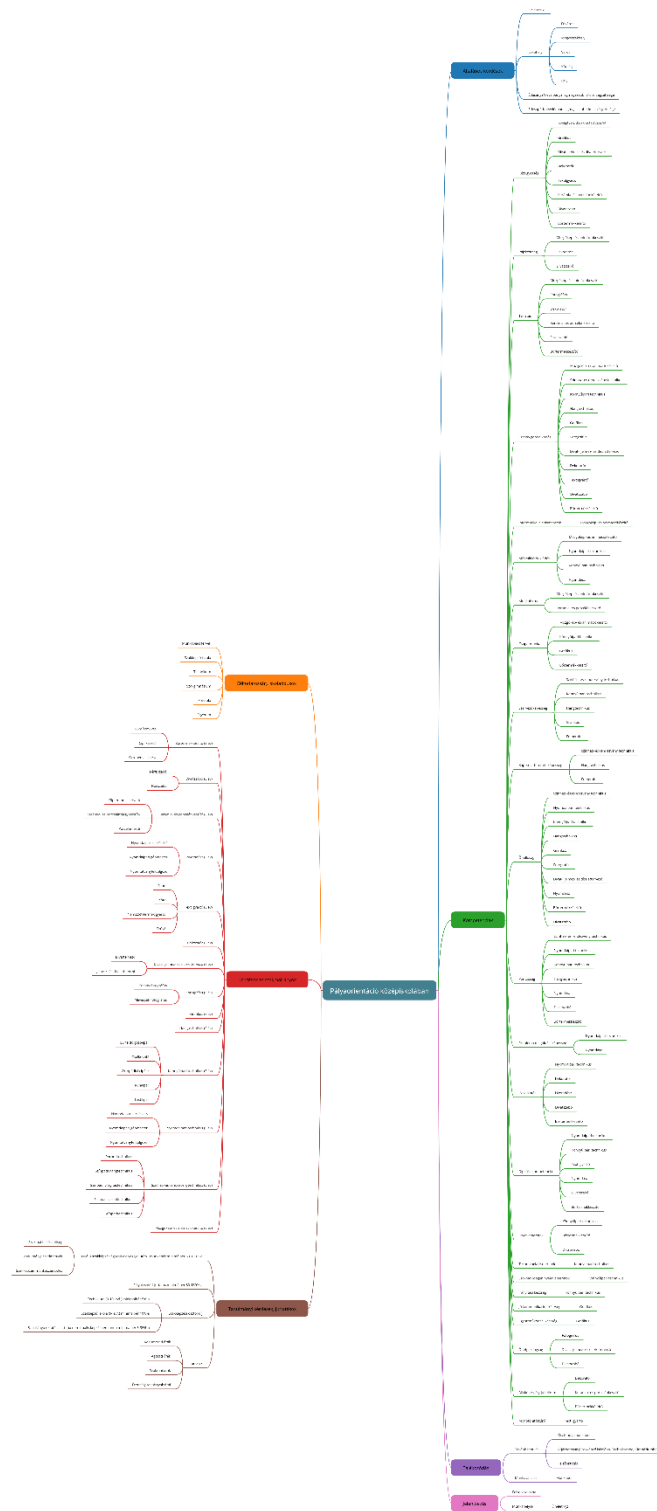
Nettó fizetésigény eloszlása a munkapiacra betöltött tervezett szerep szerint

Nettó fizetésigény eloszlása megyei régió szerint

5. melléklet: Középiskolai gondolattérkép

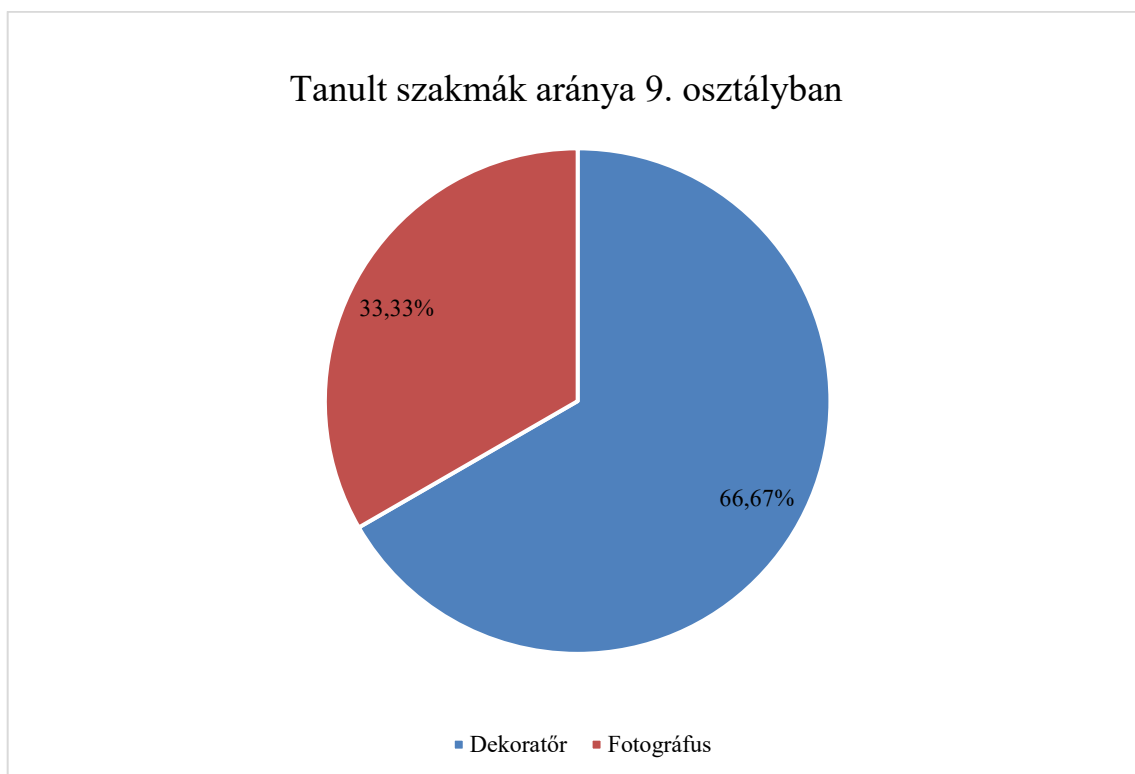
6. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív 9. osztályos tanulók részére

1.	Értékelj saját kompetenciáidat! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott kompetenciát! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
2.	Melyik ágazatban tanulsz?
3.	Tedd fontossági sorrendbe, hogy mi alapján választottál ágazatot! Vedd figyelembe a szülő/szülők/gondviselő elvárásait is! 1 = Egyáltalán nem fontos, 6 = Nagyon fontos
4.	Értékelj, hogy mennyire befolyásoltak a választásban? 1= Egyáltalán nem, 6= Nagyon
5.	Ismered a középiskolák közötti átjárhatósági lehetőségeket, ha esetleg rossz ágazatot választottál és másik iskolában tanulnál? (Ha nem, a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!)
6.	Értékelj a továbbtanulási lehetőségeket az iskolatípusok és azok közötti átjárhatóság szerint! Jelezd, hogy mennyire látsz lehetőséget váltani (elégedett) és mennyire tartod ezt fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
7.	Tedd fontossági sorrendbe a kreatív szakmákat érdeklődési körödnél megfelelően! 1 = Egyáltalán nem, 14 = Nagyon (A skála a nyilakkal, csúszkával mozgatható jobbra és balra.)
8.	Melyik szakmát tanulod?
9.	Melyik szakmát/szakmairányt fogod választani az ágazati alapvizsga után?
10.	Értékelj a szakmákról elérhető információkat! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott információt! 1=Egyáltalán nem, 6=Nagyon
11.	Ismered a Szakmavilág applikációt? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
12.	Értékelj a Szakmavilág applikációt! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon

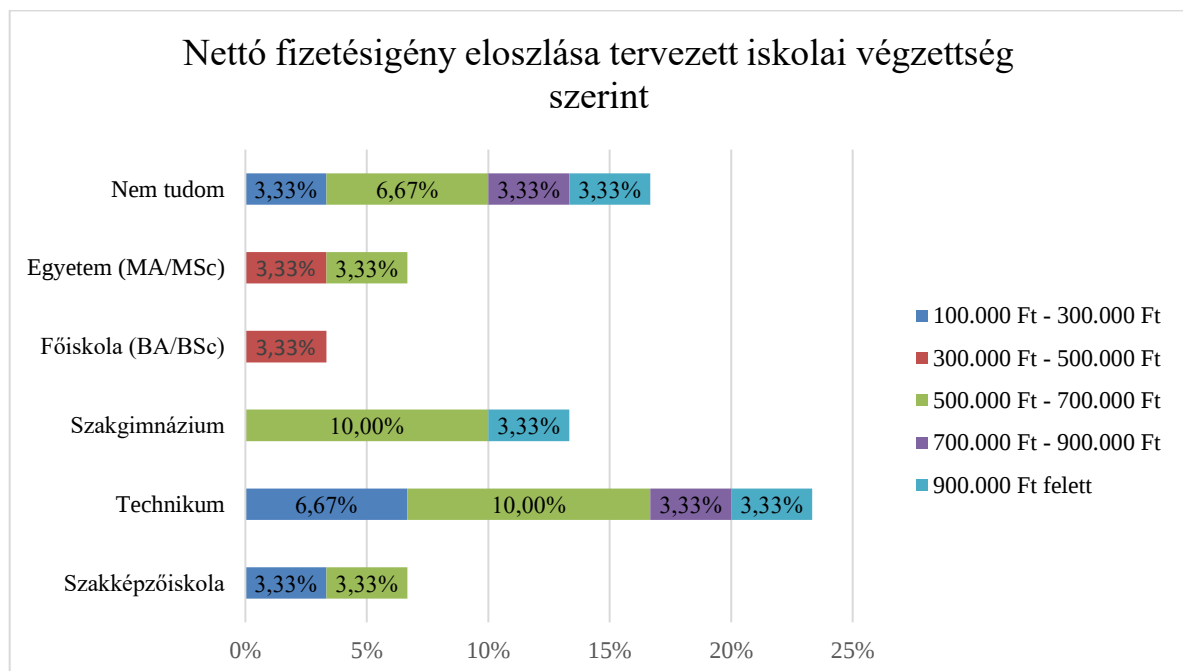
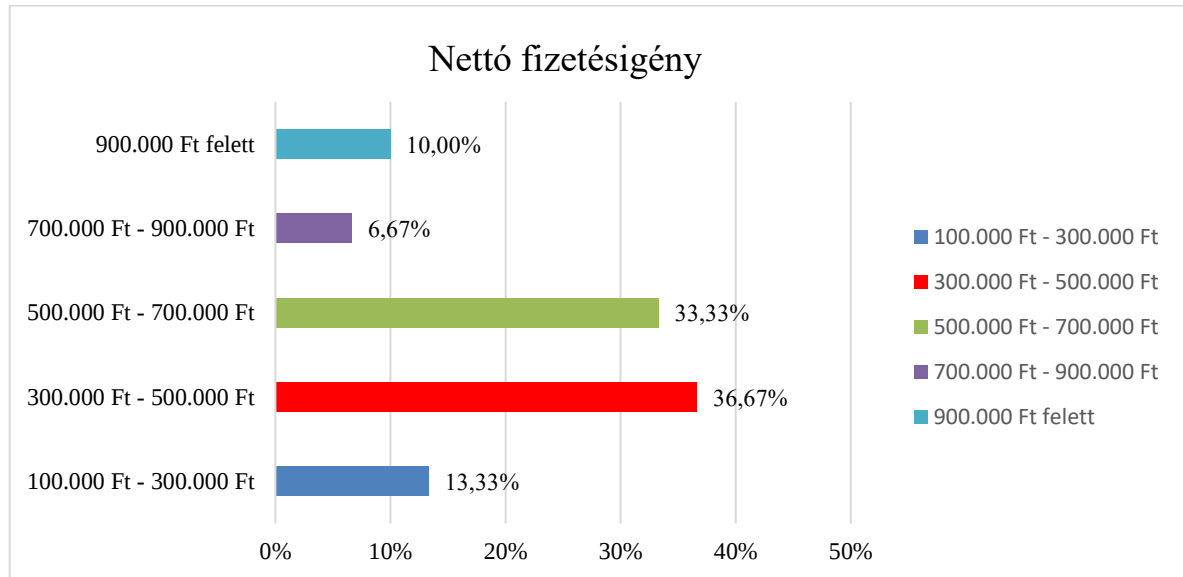
13.	Értékelj osztályfőnököd segítőkészségét, irányítottságát! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak, hogy segítőkész és irányítótó legyen! 1= Egyáltalán nem, 6=Nagyon
14.	Értékelj tájékozódási lehetőségeidet! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak az adott lehetőséget! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
15.	Ismered a szakképzési ösztöndíj programot? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
16.	Értékelj a szakképzési ösztöndíj programot! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
17.	Ismered a duális szakképzési programot? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
18.	Értékelj a duális szakképzési programot! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
19.	Szeretnél duális szakképzési programban részt venni?
20.	Ismered a pályakezdési juttatási csomagot? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelj!
21.	Értékelj a pályakezdési juttatási csomagot! Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
22.	Értékelj nyelvtanulási lehetőségedet saját iskoládban! (óraszám, gyakorlat) Jelezd, hogy mennyire vagy elégedett vele és azt is, mennyire tartod fontosnak! 1=Egyáltalán nem, 6=Nagyon
23.	Szeretnél emelt szintű érettségi vizsgát tenni idegen nyelvből?
24.	Szeretnél középfokú nyelvvizsgát tenni?
25.	Szeretnél felsőoktatásban tovább tanulni könnyűipari szakemberként és/vagy kreatív/művészeti szakon? Ha a válaszod nem, akkor a következő kérdésre ne válaszolj!
26.	Válassz három könnyűipari/művészeti szakot, amit szívesen tanulnál felsőoktatásban!

27.	Hogyan képzeled el magad a munkapiacon karriered csúcsán?
28.	Milyen mértékű nettó fizetéssel lennél elégedett?
29.	Melyik megyében élsz?
30.	Válaszd ki lakóhelyed!
31.	Válaszd ki a legmagasabb iskolai végzettséget, amit szeretnél elérni!
32.	Válaszd ki édesanyád/nevelőanyád/gondviselőd legmagasabb iskolai végzettségét!
33.	Válaszd ki édesapád/nevelőapád/gondviselőd legmagasabb iskolai végzettségét!

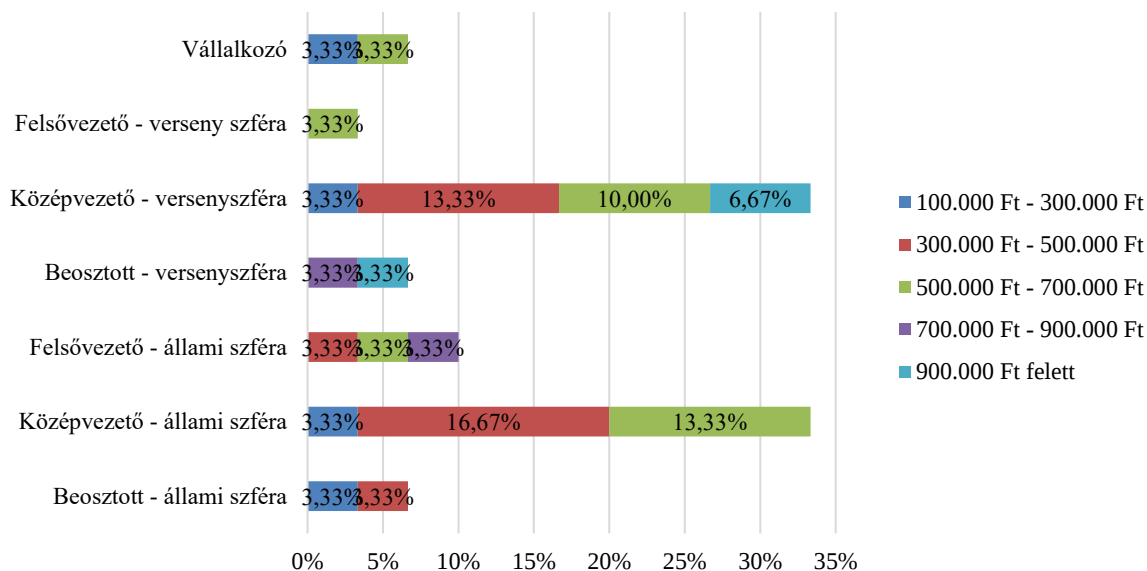
7. melléklet: Magyarázó részdiagram 2

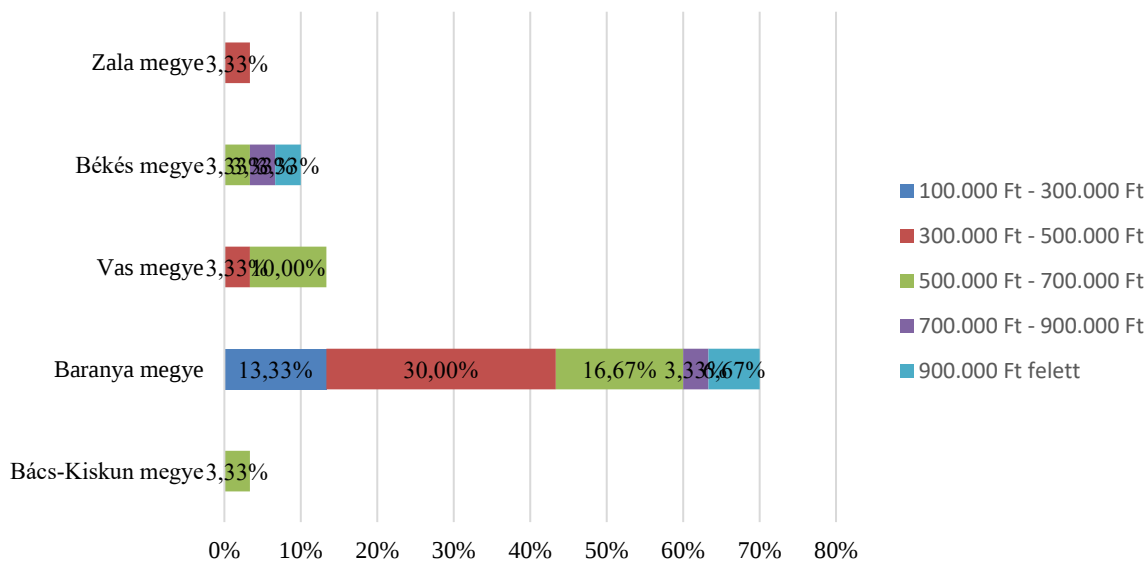
8. melléklet: Nettó fizetési igények és azok végzettség, lokáció és piacon betöltött szerepkör alapján kimutatható arányai 9. osztályban

Nettó fizetésigény eloszlása a munkapiacon betöltött tervezett szerep szerint

Nettó fizetésigény eloszlása megyei régió szerint

9. melléklet: Kérdésbank, pályaorientációs kérdőív a munkaerőpiaci szereplőknek

1.	Értékelje saját kompetenciáit! Jelezze, hogy mennyire elégedett vele és azt is, mennyire tartja fontosnak az adott kompetenciát! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
2.	Milyen szakmát tanult? Nevezze meg konkrétan (pl.: varrónő)!
3.	Tanult szakmája a könnyűipari ágazathoz kapcsolódik?
4.	Értékelje, hogy mennyire befolyásolták tanulmányai során a pályaválasztásban? 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
5.	Szakemberként el tudott helyezkedni szakmai pályán az iskola közvetlen befejezése után?
6.	Szakemberként mennyire elégedett a végzettségével? Jelezze, hogy mennyire elégedett vele és azt is, mennyire tartja fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
7.	Értékelje tájékozódási lehetőségeit a szakmai piacon! (munkahelykeresés, szakterület, szakmát érintő fejlesztések, rendezvények stb.)! Jelezze, hogy mennyire elégedett vele és azt is, mennyire tartja fontosnak az adott lehetőséget! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
8.	Az előző kérdés alapján nevezzen meg egy vagy több tájékozódási forrást konkrét példán keresztül (pl.: Magyar Könnyűipari Szövetség)!
9.	Jelenleg milyen pozíciót tölt be a munkapiacon?
10.	Jelenleg milyen mértékű nettó fizetéssel rendelkezik?
11.	Szakemberként pályán tudott maradni? Ha nem, akkor indokolja szövegesen az okát az egyéb mezőben!
12.	Tegye fontossági sorrendbe a tényezőket, amik befolyásolnák abban, hogy szakmai pályán folytassa karrierjét, vagy visszatérjen a szakmai pályára! 1 = Egyáltalán nem fontos, 14 = Nagyon fontos (A skála a nyilakkal, csúszkával mozgatható jobbra és balra.)
13.	Mekkora távolságot lenne hajlandó utazni, ha szakmai területen kapna állásajánlatot belföldön? Ha jelenleg is szakmai területen dolgozik, akkor jelölje a jelenlegi utazási távolságot lakóhelye és munkahelye között.
14.	Kiköltözne külföldre, ha ott kapna szakmai területen állásajánlatot?

15.	Milyen mértékű nettó fizetéssel lenne elégedett?
16.	Mennyi munkaórát dolgozna egy héten?
17.	Írja az alábbi mezőbe az ön cége/munkáltatója főtevékenységét azonosító TEÁOR számot, 4 karakterszámot adjon meg!
18.	Írja az alábbi mezőbe az ön cégének/munkáltatójának jelenlegi dolgozói létszámát!
19.	Az elmúlt 1 évben hogyan változott az ön cégének/munkáltatójának a dolgozói létszáma?
20.	Mit gondol, hogy a következő 1-5 évben, hogyan változik az ön cégének/munkáltatójának a dolgozói létszáma?
21.	Az ön cégénél/munkáltatójánál tapasztalta az elmúlt években, hogy nem talált megfelelő szakképesítéssel rendelkező munkaerőt?
22.	Az ön cégénél/munkáltatójánál alkalmaz ösztönző, toborzó programokat, projekteket az új munkavállalók felvétele során? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelje!
23.	Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából értékelje az alábbi tényezőket a toborzási folyamatban! Jelezze, hogy mennyire elégedett vele és azt is, mennyire tartja fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
24.	Az ön cége/munkáltatója ismeri a duális szakképzési programot? Ha nem a következő kérdésnél csak a fontosságot értékelje!
25.	Értékelje a duális szakképzési programot! Jelezze, hogy mennyire elégedett vele és azt is, mennyire tartja fontosnak! 1 = Egyáltalán nem, 6 = Nagyon
26.	Az ön cége/munkáltatója 1-5 éven belül részt kíván venni duális szakképzési programban?
27.	Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat az iskolai végzettségi szinteket, amikre szüksége van jelenleg a piacon!
28.	Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat a szakmákat, amelyekben jelenleg is alkalmaz szakembert, önmagára is gondoljon!
29.	Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat az iskolai végzettségi szinteket, amikre szüksége van 5-10 éven belül a piacon!

30.	Az ön cégének/munkáltatójának a szempontjából válassza ki azokat a szakmákat, amelyekben a következő 5-10 évben alkalmazni kíván szakembert. Önmagára is gondoljon!
31.	Melyik megyében él?
32.	Válassza ki lakóhelyét!
33.	Válassza ki a legmagasabb iskolai végzettséget, amit eddig elért!
34.	Válassza ki édesanyja/nevelőanyja/gondviselője legmagasabb iskolai végzettségét!
35.	Válassza ki édesapja/nevelőapja/gondviselője legmagasabb iskolai végzettségét!

10. melléklet: Életpályamodell

Életpályamodell

Az életpályamodell építése az általános iskolában kezdődik és soha nem ér véget. Te se maradj ki ebből a kalandból! Kövesd tanácsaimat tanulmányaid során, hogy sikeres szakemberré válj, amikor erre készen állsz.

Általános iskola

Vegyél elő egy papírt és írd fel az alábbi 4 lépésből álló gondaltsort:

1. **Érdekel:** Fogalmazd meg, mi az, ami mindig is érdekelt életed eddigi szakaszában. Az ovit se hagyd ki!

Írok néhány példát neked: rajzolás, festés, LEGO építés, társasjátékokban bankosnak lenni, számolás, mindig kutyákat nyomkodtam, tudományos könyveket olvastam a bolygóról, állat és növényvilágról stb., irodásat játszottam és nyomtatványokat töltöttem, mindig én voltam a csapatkapitány, amikor unatkoztam a szüleim „divatos” ruháit kirámoltam a szekrényből és divatbemutatót tartottam a tükör előtt. Barkácsoltam apával a garázsban. Orvososát játszottam és állatkákat mentettem. A fésű mindig a kezemben volt és a tükröt bámultam.

2. **Hol találok meg:** #Szakmakártyák
<https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/agazatok>

3. Mi a cél? #iranyok

Szakképzőiskola – szakma megszerzése.

Technikum – érettségi bizonyítvány és technikus végzettség megszerzése.

Szaggimnázium – érettségi bizonyítvány és szakképesítés megszerzése.

<https://szakkepzes.ikk.hu/#iranyok>

4. Jelentkezem

Semmi sem fog működni, ha nem teszel érte!

#Pályaorientáció tudnivalók
<https://palyaorientacio.nive.hu/szulok/tovabtanulasi-tudnivalok>

Középiskola

Iskolatípustól függetlenül az első 2 évben győződj meg róla, hogy jó ágazatot és képzési formát választottál. Ha nem, ne csüggedj váltani, kérd szüleid, osztályfőnököd és pályaorientációs tanácsadó segítségét! Ne feledd még nem késő váltani.

Duális szakképzési program

Használd ki a Szakképzés 4.0 rendszer előnyeit, szerezz valós munkapiaci gyakorlatot, amit beírhatsz később az önéletrajzodba. Ismerd meg az innovatív technológiákat. Építsd ki munkapiaci kapcsolataidat már a középiskolás évek alatt. Ezzel jó alapot tudsz letenni a pályára lépésed útján, amire folyamatosan lesz lehetőség építkezni.

Felejtse el a régi rendszert, ahol diákmunkát végeztél diákvezeteken keresztül. Vegyél részt a Duális szakképzési programban és keress pénzt gyakoronként.

Középiskola után

A középiskola utolsó 2 évében kezdj el gondolkodni a következő kérdésen.

Hogyan tovább?

- Belépés felsőoktatási intézménybe.
- Belépés a munkaerőpiacra.

Az utolsó 2 évet használd ki és szerezz minél több tudást, gyakorlatot akár melyik utat is választod, amikor eljön az ideje.

Felsőoktatásba lépés

Keresd meg a számodra megfelelő szakirányt, válassz szakmát, jelentkezz és építsd tovább tudásodat a saját pályádon.

#szakleírások

https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok

Felsőoktatás után

Egy újabb mérőföldkőhöz érkeztél. Szintén fel kell tenni magadnak a kérdést, hogyan tovább? Az alábbi lehetőségek közül bármilyen sorrendben, bármit választhatsz, akár párhuzamosan is.

- Továbbtanulás felsőoktatásban.
- Munkapiaci tevékenység megkezdése.
- Felnőttképzési programban részvétel.

Munkaerőpiacon

Lépj a saját életutadra, kezd el karriered építését. Készíts egy önéletrajzot. Keress munkát az interneten, fejezd be cégeken keresztül. Látogass el országos állásbörzékre.

Szeretnél a kívánt ágazatban, pályán maradni, de nem tudod hol találsz ilyen munkáltatót az országban, akkor kövesd alábbi tippeimet:

1. Keresd ki az ágazatot, amiben dolgozni szeretnél. Gyűjtsd össze a 4 számjegyű TEÁOR tevékenységet azonosító kódokat.

#Tevékenység kereső ágazati bontásban
<https://tevekenység.info/>

2. Keresd ki a ténylegesen működő, regisztrált cégeket a 4 jegyű TEÁOR kód segítségével. Alkalmazd az országos keresést vagy további szűrési feltételeket is megadhatod (régio, település).

#MKIK Cégkereső
<https://www.kamreg.hu/mkkir/kereso.html>

11. melléklet: Kreatív életpályamodell

Kreatív életpályamodell

Az életpályamodell építése az általános iskolában kezdődik és soha nem ér véget. Te se maradj ki ebből a kalandból! Kövesd tanácsaimat tanulmányaid során, hogy sikeres szakemberré válj, amikor erre készen állsz.

Általános iskola

Vegyél elő egy papírt és írd fel az alábbi 4 lépésből álló gondolatsort:

1. **Érdekel:** Fogalmazd meg, mi az, ami mindig is érdekelt életed eddigi szakaszában. Az ovit se hagyd ki!

RAJZOLÁS,

tervezés,

divat és csillogás

2. **Hol találom meg:** #Szakmakártyák
<https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/agazatok>

„Legyen a divat szabó, női szabó?

Érdekel a divat-, jelmez és díszlettervező is.

Mi alapján döntsek? Célom a szakma megszerzése ezért a női szabó képeztést választottam.” (Nikolett)

3. Mi a cél? #irányok

Szakképzőiskola – szakma megszerzése.

Technikum – érettségi bizonyítvány és technikai végzettség megszerzése.

Szágimnázium – érettségi bizonyítvány és szakképesítés megszerzése.

<https://szakkepzes.ikk.hu/#iranyok>

4. Jelentkeztem!

Semmi sem fog működni, ha nem teszel érte!

#Pályaorientáció tudnivalók
<https://palyaorientacio.nive.hu/szulo/tovabtanulasi-tudnivalok>

Középiskola

„Jó döntést hoztam, amikor a szakma megszerzése volt a cél. Mert ez alapozta meg gyakorlati tudásomat és vállalkozóként úgy lehetek sikeres, ha versenyben tudok maradni. Professzionális ismeretek nélkül ez sajnos nem menne.” (Nikolett)

Duális szakképzési program

„Gyakorlati foglalkozásomat egy helyi vállalkozó alkalmazásában teljesítettem. Megismerkedtem a valós piaci igényekkel. Tapasztalatot szereztem a modern varrógépek alkalmazása során. Betekintést nyertem üzleti folyamatokba (tervezés, beszerzés, tizeltetés, értékesítés).

Megismertem beszerzési forrásokat és kiépítettem a jövőbeni beszállítói kapcsolatrendszeremet. Összességében hasznos ismeretekkel gazdagodtam. Remek döntés volt a kihelyezett gyakorlat az iskolai tanulmány helyett. Úgy gondolom többet tanultam itt.” (Nikolett)

Középiskola után

„A középiskolás évek végén tudtam, hogy itt még nem szeretnék megállni. Elkezdtem dolgozni és munka mellett lettem az érettségi és megszerzem a nyelvvizsgát is magántanulás útján.

A célom az volt, hogy beléphessek a felsőoktatási rendszerbe és ott folytassam további tanulmányaimat az iparágban.” (Nikolett)

Felsőoktatásba lépés

„Rátaláltam a könnyűipari mérnök szakra, ami elsőre elnyerte tetszésemet. Itt megtanulhattam az ipárhoz tartozó tudományos szintet és erősítettem az elméleti tudásomat.” (Nikolett)

#szakleírások

https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepseks/szakleirasok

Felsőoktatás után

„Diplomám megszerzését követően létrehoztam és elindítottam vállalkozásomat a Tulip Couture & Shop márkát. Fő profilom az esztendő ruha tervezés, de kialakulóban vannak egyéb üzletágak is. Pl.: Tulip Sport, Tulip Costume

Szeretem a szakmámat és további felnőttképzési programokban szeretnék részt venni munkám mellett, hogy tovább haladjak a szakmai siker felé.” (Nikolett)

Munkaerőpiacon

„Jelenleg a munkaerőpiacon tevékenykedem és folyamatosan a vállalkozásom tudatos működtetését viszem. Első körben a belföldi piacot szeretném kiépíteni, majd nemzetközi környezetben is szeretnék beszállítói tevékenységet ellátni. Hosszabb távon az európai és amerikai piacokban gondolkodom.

Hasznos segítségemre volt a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara cégkereső adatbázisa, mert ennek köszönhetően volt lehetőségem belföldi piackutatást végezni. Megtaláltam azokat a beszerzési forrásokat, cégeket és kiszervezett szolgáltatásokat, amivel alacsonyabban tudom tartani a termékeim árát és ezzel versenyelőnybe kerültem néhány az ágazatban működő egyéb szervezetekkel szemben. Azaz piacképes tudtam maradni” (Nikolett)

#MKIK Cégkereső

<https://www.kamreg.hu/mkkir/hereso.html>

12. melléklet: Kreatív szakmák országos pályaaorientációs térképe

Térkép gyakorlati alkalmazása:

A térképen megjelenő fizetési információkat két sávban jelöltem meg. Középiskolai és felsőfokú képesítés megszerzése esetén ábrázolja a 2020-as évben meghatározott, kreatív szakmákhoz tartozó átlagos fizetési adatokat. A bemutatott példa, *divat szabó* esetében a tanuló további tanulási irányként, ha rendelkezik a bemeneti követelményekkel (érettségi bizonyítvány, nyelvvizsga bizonyítvány) jelentkezhet a felsőoktatásban tanulható *könnyűipari mérnök, kreatív szakra*.

Elérhető:

[Kreatív szakmák térképe fizetési információkkal](#)

